

Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kamu Hukuku Anabilim Dalı

Ceza Hukuku Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

RESMİ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU

Ali Üstüner

Diyarbakır 2013

Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Kamu Hukuku Anabilim Dalı
Ceza Hukuku Programı

Yüksek Lisans Tezi

RESMİ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU

Ali Üstüner

Danışman
Doç. Dr. Handan YOKUŞ SEVÜK

Diyarbakır 2013

TAAHHÜTNAME

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Dicle Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “Resmi Belgede Sahtecilik Suçu” adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım. Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Dicle Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin 1 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

19/06/2013

Ali ÜSTÜNER

YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI

Resmi Belgede Sahtecilik Suçu adlı Yüksek Lisans tezi, Dicle Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi'ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Ali ÜSTÜNER

Danışman

Doç. Dr. Handan YOKUŞ SEVÜK

ÖNSÖZ

Yüksek lisans tezimin konusu olan "Resmi Belgede Sahtecilik Suçu" Türk Ceza Hukuku uygulaması içerisinde kendisine geniş yer bulan bir suçtur. Suçun hem özel kişiler hem de kamu görevlileri tarafından işlenebilmesi nedeniyle, uygulamada en çok rastlanılan suç tipidir. Bununla birlikte sahtecilik suçlarının eski çağ hukuk düzenleri tarafından da ayrıntılı olarak düzenlenip, günün gelişmelerine göre kendisini yenilemesi; resmi belgede sahtecilik suçunun bir uygulayıcı olarak tarafımdan tez konusu olarak seçilmesine neden olmuştur.

Resmi belgede sahtecilik suçunun uygulamada sıklıkla karşılaşılan bir suç olmasına rağmen, teknik ayrıntılara sahip olması ve farklı türlerinin her birinin ayrı özellikler taşıması, suçun çalışmaya konu olmasında bir başka etken olmuştur.

Tüm yukarıda açıkladığım nedenlerle, yüksek lisans çalışmamın konusunu oluşturan resmi belgede sahtecilik suçunu; öncelikle kamu güveni, sahtecilik ve belge kavramlarını açıklayıp sonrasında suçun unsurları ve özel görünüş şekilleri ile diğer farklı düzenlemelerini irdelemek suretiyle bu çalışmamda incelemeye çalıştım.

Tezin hazırlanmasında emeği geçen ve yardımını esirgemeyen tez danışmanım sayın hocam Doç. Dr. Handan Yokuş Sevük'e teşekkürlerimi sunar her çalışma geride bir eksik bırakır sözünden hareketle göremediğim için eksik bıraktığım hususlarda kusurlarımın affını istirham ederim.

ÖZET

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 204. maddesinde düzenlenen resmi belgede sahtecilik suçu ile ilgili bu yüksek lisans tezinin amacı resmi belgelerde sahtecilik suçunu 765 ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunları, doktrindeki görüşler ve Yargıtay kararları ışığında mukayeseli olarak değerlendirilmesidir. Bu incelemede 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda sistematik açıdan kamunun güvenine karşı suçlar içerisinde yer alan resmi belgelerde sahtecilik suçları ele alınmıştır.

Resmi belgede sahtecilik, resmi belgeyi bozmak, yok etmek, gizlemek, resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyan, resmi belge hükmündeki belgelerde sahtecilik, suçun özel görünüş şekilleri, daha az ve daha fazla cezayı gerektiren hal ile belgelerde sahtecilik suçlarında korunan hukuksal fayda incelenmiştir.

Tezin son kısmında ise belgede sahtecilik suçları ile ilgili olarak uygulamada özellik arz eden durumlar incelenmiş, ilgili kısımlarda Yargıtay kararlarından faydalanılmıştır.

Anahtar kelimeler

Sahte, Resmi Belgede Sahtecilik, Kamu Görevlisi, Kamu Güveni, Türk Ceza Kanunu.

ABSTRACT

The aim of this research is evaluate fraud crimes in official documents from the perspective of old and new Turkish Criminal Law by the light of the doctrinal opinions in a comparative way. In this research, fraud in official documents which exists within the crimes against the public trust has been studied systematically in new crime law; Turkish Criminal Law Code No 5237.

Fraud in official documents, spoiling the official documents, destroying, hiding, mispronunciation during preparation of the official documents, fraud in terms of official documents, terms and conditions requiring less penalty and legal benefits protected in the fraud crimes have been analyzed.

Keywords

Fraud, fraud in official document, public official, public trust, Turkish Criminal Law

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
ÖNSÖZ	I
ÖZET	II
ABSTRACT	III
İÇİNDEKİLER	IV
KISALTMALAR	VI
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
1. GENEL OLARAK BELGEDE SAHTECİLİK SUÇLARI	4
2. SAHTE VE SAHTECİLİK KAVRAMLARI.....	6
2.1. Genel Olarak	6
2.2. Sahtecilik Eyleminde Zarar Verme Olasılığı.....	8
2.3. Sahtecilik Eyleminde Aldatma Kabiliyeti.....	10
2.4. Maddi Sahtecilik- Fikri Sahtecilik.....	10
2.5. Uygulamada Sıklıkla Rastlanılan Sahtecilik Yöntemleri	10
3. BELGE VE RESMİ BELGE	10
3.1. Belgenin Tanımı	10
3.2. Belgenin Unsurları	11
3.3. Resmi Belge.....	20
4.1. Roma Hukuku	31
4.2. Cermen Hukuku.....	32
4.3. Kilise Hukuku.....	33
4.5. Yakın Zamanlar Hukuku	33
4.6. İslam Hukuku	34
İKİNCİ BÖLÜM	35
1. RESMİ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU VE UNSURLARI.....	35
1.1. Genel Olarak	35
1.2. Fail	36
1.3. Mağdur.....	38
1.5. Sağlık Mesleği Mensubu Kişilerin Gerçeğe Aykırı Belge Düzenlemesi	50
2. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ.....	51
2.1. Teşebbüs.....	51
2.2. İştirak	54
2.3. İçtima.....	56
3. SUÇ VE CEZAYA ETKİ EDEN HALLER	61
3.1. Daha Ağır Cezayı Gerektiren Haller.....	61

3.2. Daha Az Cezayı Gerektiren Haller.....	63
4.1. Yaptırım.....	65
4.2. Kovuşturma	66
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	68
1. RESMİ BELGEYİ BOZMAK, YOK ETMEK VE GİZLEMEN SUÇU.....	68
1.1. Genel Olarak	68
1.2. Maddi Konu.....	69
1.3. Fail.....	70
1.4. Maddi Unsur.....	71
1.5. Manevi Unsur	72
1.6. Hukuka Aykırılık Unsuru	73
1.7. Suçun Özel Görünüş Şekilleri.....	73
1.8. Görevli Mahkeme.....	74
1.9. Lehe Kanun Uygulaması	74
2. RESMİ BELGENİN DÜZENLENMESİNDE YALAN BEYANDA BULUNMAK SUÇU	76
2.1. Genel Olarak	76
2.2. Maddi Konu.....	77
2.3. Fail	77
2.4. Maddi Unsur.....	78
2.5. Manevi Unsur	79
2.6. Hukuka Aykırılık Unsuru	79
2.7. Suçun Özel Görünüş Şekilleri.....	79
2.8. Görevli Mahkeme.....	80
2.9. Lehe Kanun Uygulaması	80
3. AÇIĞA İMZANIN KÖTÜYE KULLANILMASI SUÇU	81
3.1. Genel Olarak	81
3.2. Maddi Konu.....	82
3.3. Fail	82
3.4. Maddi Unsur.....	83
3.5. Manevi Unsur	83
3.6. Suçun Özel Görünüş Şekilleri.....	84
3.7. Görevli Mahkeme.....	84
4. SAHTECİLİK SUÇLARINDA BAZI ÖZEL DURUMLAR.....	84
4.1. Genel Olarak	84
4.2. Suret Belgede Sahtecilik	85
4.3. Özet Belgede Sahtecilik.....	86
4.4. Fotokopi Üzerinde Sahtecilik.....	87
4.5. Yabancı Resmi Belgede Sahtecilik.....	88
4.6. Özel Belgenin Resmi Belgeye Dönüşmesi.....	88
4.7. Faydasız Sahtecilik Fiilleri	89
4.8. Hukuken Sakat Belgelerde Sahtecilik	89
SONUÇ	91
KAYNAKÇA	93

KISALTMALAR

<i>Bkz.</i>	: Bakınız
<i>Bsk.</i>	: Baskı
<i>C.</i>	: Cilt
<i>CD</i>	: Ceza Dairesi
<i>s.</i>	: Sayfa
<i>TCK</i>	: Türk Ceza Kanunu
<i>TTK</i>	: Türk Ticaret Kanunu
<i>YCGK</i>	: Yargıtay Ceza Genel Kurulu

GİRİŞ

Toplumsal ilişkiler günümüzde tarihte olmadığı kadar karmaşık bir hal almış, özellikle ekonomik ilişkiler, büyük oranda insanların güven duymasına muhtaç belgeler üzerinden yürütülmeye başlanmıştır. Bu itibarla insanların hukuki ilişkilerinde inanç attettiği belgelerle ilgili sahtecilik suçları bakımından kanunlarda eski dönemlerde olduğundan daha ağır yaptırımlar öngörülmüştür. Bu çalışmanın konusunu oluşturan resmi belgelerde sahtecilik suçu da kanun koyucunun özel hükümlerle düzenlediği bir suç tipi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çalışmada "Resmi Belgede Sahtecilik Suçu" üç bölüm halinde incelenecektir. Birinci bölümde belgede sahtecilik suçlarına ilişkin genel kavramlar üzerinde durulacak kamu güveni kavramı, sahtecilik kavramı, maddi-fikri sahtecilik ayrımı, belge ve resmi belge kavramları ve belgede sahtecilik suçlarının tarihi gelişimi hakkında bilgi verilecektir. İkinci bölümde resmi belgede sahtecilik suçunun genel özellikleri ve unsurları üzerinde durulacak, ayrıca bu bölümde suçun özel görünüş şekilleri, suç ve cezaya etki eden haller ve yaptırım ile kovuşturma usulleri hakkında bilgi verilecektir. Son bölümde ise belgede sahtecilik ile ilgili diğer suçlar olan resmi belgeyi bozmak, yok etmek ve gizlemek, resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyanda bulunmak ve açığa imzanın kötüye kullanılması suçları hakkında açıklamalar yapılacak, belgede sahtecilik ile ilgili özellik arz eden durumlar hakkında bilgi verilecektir.

Birinci bölümde öncelikli olarak "Resmi Belgede Sahtecilik Suçu"nın kanun sistematığı içerisinde düzenlendiği yer olan kamu güvenine karşı suçların ne anlama geldiği sorusu cevaplanacak, kamu güveni kavramı irdelenecektir. Kamu güveni kavramından sonra sırasıyla sahte ve sahtecilik kavramlarının anlamları, özellikleri ve

maddi sahtecilik-fikri sahtecilik ayrımı üzerinde durulacaktır. Çalışmamızın konusunun resmi belge olması nedeniyle; belge ve resmi belge kavramları ile özellik ve unsurları incelenecek ayrıca kanun koyucunun resmi belge hükmünde kabul ettiği belgeler hakkında kısa açıklamalar yapılacaktır.

Birinci bölümde irdelenecek son konu ise belgede sahtecilik suçlarının tarihi gelişimidir. Bu başlıkta Roma, Cermen, Kilise, Orta Çağ, Yakın Zamanlar ve İslam Hukukunda sahtecilik suçlarının nasıl değerlendirildiği ve ne tür cezaların öngörüldüğü açıklanacaktır.

İkinci bölümde resmi belgede sahtecilik suçunun genel özellikleri ve unsurlarına değinilecektir. Burada öncelikle suçun faili, mağduru, maddi ve manevi unsuru ile hukuka aykırılık unsuru incelenecektir. İkinci başlıkta yer alan suçun özel görünüş şekillerinde ise resmi belgede sahtecilik suçu bakımından teşebbüs, iştirak ve içtima hükümleri değerlendirilecek, bu hükümlerin resmi belgede sahtecilik suçunda uygulanıp uygulanamayacağı üzerinde durulacaktır. İçtima hükümleri içerisinde ayrıca Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenmiş görevi kötüye kullanma, dolandırıcılık ve zimmet suçları ile resmi belgede sahtecilik suçunun karşılaştırılmasına yer verilecek, benzer ya da ayrılan yönleri incelenecektir.

İkinci bölümün son kısmında ise resmi belgede sahtecilik suçu bakımından, kanununda düzenlenmiş daha ağır ve daha az cezayı gerektiren haller ile resmi belgede sahtecilik suçunun soruşturma ve kovuşturma usulleri ile öngörülen yaptırımlar hakkında bilgi verilecektir.

Çalışmanın son bölümünde resmi belgelerle ilgili diğer sahtecilik suçları ile resmi belgede sahtecilik suçlarında özellik arz eden durumlar hakkında bilgi verilecektir. Bu bölümde öncelikli olarak resmi belgelerle ilgili olarak kanun koyucu tarafından düzenlenmiş diğer suçlar olan resmi belgeyi bozmak, yok etmek ve gizlemek, resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyanda bulunmak ve açığa imzanın kötüye kullanılması suçları özellikleri ve unsurları bakımından incelenecektir. Bu bölümde ayrıca resmi belgeyi bozmak, yok etmek ve gizlemek, resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyanda bulunmak ve açığa imzanın kötüye kullanılması suçları ile resmi belgede

sahtecilik suçu arasındaki ilişkiler, farklılıklar ve benzerlikle üzerinde durularak açıklama yapılacaktır.

Üçüncü bölümün son kısmında ise sahtecilik suçları ile ilgili özellik arz eden durumlar açıklanacak; suret belge, özet belge, fotokopi, yabancı resmi belge, hukuken sakat belge hakkındaki sahtecilik eylemleri incelenecektir. Bu belgelerin hangi durumlarda resmi belge kabul edildiği ve ne tür sahtecilik hallerinde resmi belgede sahtecilik suçunun oluştuğu yine bu kısımda ele alınacaktır. Ayrıca bu bölümde faydasız sahtecilik fiilleri ve özel belgenin resmi belgeye dönüşmesi konuları da irdelenecek ve özellik arz eden durumlar üzerinde durulacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

BELGEDE SAHTECİLİK SUÇLARINA İLİŞKİN GENEL KAVRAMLAR VE TARİHİ GELİŞİM

1. GENEL OLARAK BELGEDE SAHTECİLİK SUÇLARI

Belgede sahtecilik suçları, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun "Özel Hükümler" başlıklı 2. kitabının "Topluma Karşı Suçlar" isimli üçüncü kısmının 4. bölümü olarak düzenlenen "Kamu Güvenine Karşı Suçlar" arasında ve 204-212. maddelerinde düzenlenmiştir.¹

Belgede sahtecilik suçları, 765 sayılı Türk Ceza Kanununda ise "Sahtekarlık Suçları" olarak; "Ammenin İtimadı Aleyhine Cürümler" başlıklı altıncı babının "Evrakta Sahtekarlık" isimli üçüncü ve "Hüviyet Cüzdanı ve Nüfus Tezkeresi, Pasaport, Ruhsatname, İlmühaber, Şahadetname ve Beyannamelerde Sahtekarlık" isimli dördüncü fasıllarında düzenlenmiştir.

Kanun koyucu 765 sayılı Türk Ceza Kanununda belgede sahtecilik suçlarını daha ayrıntılı ve farklı maddelerde düzenlemişken, 5237 sayılı kanunda tüm bu farklı düzenlemeleri içine alan bir düzenleme yapma ihtiyacı hissetmiştir. Nitekim 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 204. maddede düzenlenen "Resmi belgede sahtecilik" suçu; 765 sayılı

¹ Türk Ceza Kanunu'nun ilgili bölümünde ayrıca; Parada Sahtecilik (m.197), Kıymetli Damgada Sahtecilik (m. 199), Mühürde Sahtecilik (m. 202), Mühür Bozma (m. 203), Resmi Belgede Sahtecilik (m. 204), Resmi Belgeyi Bozmak, Yok Etmek Veya Gizlemek (m. 205), Resmi Belgenin Düzenlenmesinde Yalan Beyanda Bulunmak (m. 206), Özel Belgede Sahtecilik (m. 207), Özel Belgeyi Bozmak, Yok Etmek Veya Gizlemek (m. 208) ve Açığa İmzanın Kötüye Kullanılması (m. 209) suçları düzenlenmiştir. Yalvaç, Gürsel, **Ceza ve Yargılama Hukukuna İlişkin Temel Kanunlar**, Ankara 2011, 6. Baskı, s. 295.

Türk Ceza Kanununun 339, 340, 341, 346, 350, 352, 355, 356. maddelerinde düzenlenen memur tarafından işlenen ve 342. maddesinde düzenlenen sivil kişiler tarafından işlenen; resmi belgenin aslında, özünde, onaylı suretinde ve özetinde sahtecilikler ile kimlik ve benzeri belgelerde, özel yarar sağlayan belgelerde sahtecilik suçlarını ve sahte resmi belgenin kullanılması eylemlerinin tümünü kapsamaktadır.²

Kanun koyucu, 5237 sayılı kanun sistematüğinde yapılan bu yeni düzenleme ile 765 sayılı kanunda yapılan kazuistik ve her ihtimali ayrı bir hükümle düzenleyen sistemden vazgeçmiştir. Böylece daha kolay uygulanabilecek ve benzer nitelikteki suç tiplerini aynı madde altında toplayan bir düzenleme yapılmıştır. Bu düzenleme ile de cezaların bireyselleştirilmesi bakımından, aynı maddelerde düzenlenen suçların cezalarında daha geniş alt ve üst sınırlar tesis edilerek yargı mercilerinin hareket alanlarının genişlenmesi sağlanmıştır.³

Belgede sahtecilik suçlarının ceza kanunu içerisinde düzenlendiği yer bakımından ise 765 sayılı kanun ile 5237 sayılı kanun arasında bir fark bulunmamaktadır. Nitekim belgede sahtecilik suçları 5237 sayılı kanunda 4. bölümü olarak düzenlenen "Kamu Güvenine Karşı Suçlar" arasında, 765 sayılı kanunda ise aynı anlama gelen "Ammenin İtimadı Aleyhine Cürümler" başlıklı altıncı babında düzenlenmiştir.

Kamu güvenine karşı suçlar; toplumun güven atfettiği şeylerin ve bizzat toplumun güven duygusunun aleyhine olarak işlenen suçlar olarak tanımlanabilirler. Kanun koyucu kamu güvenine karşı suçları düzenlerken, toplumsal ilişkilerde ispat aracı olarak kullanılan ve bu nedenle güven ve inanç atfedilen değerlere duyulan güveni korumak maksadını gütmektedir. Bu nedenle toplumların hukuki ilişkileri bakımından ispat değeri olmayan nesnelere ilgili olarak kamunun güveni aleyhine gerçekleştirilen eylemler bir veya daha fazla kişiye zarar verse dahi kamunun güveni ihlal olunmayacağından, kamu güvenine karşı işlenmiş bir suçun oluşmayacağı söylenebilir.⁴

Kamu güveni; kamu ve güven kelimelerinin birlikte kullanılmaları ile ortaya çıkan bir kavramdır. Kamu kelime anlamı olarak; bir ülkedeki halkın bütünü anlamına

² Gökçen, Ahmet, **Belgede Sahtecilik Suçları (5237 s.lı TCK m. 204-212)**, 2. Bası, Ankara 2010, s. 5.

³ Gökçen, s. 9.

⁴ Tezcan Durmuş/Erdem Ruhan/Önok Murat, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, Ankara 2008, s. 674.

gelmektedir. Güven ise korku, çekinme ve kuşku duymadan inanma ve bağlanma duygusunu ifade etmektedir.⁵ Kendisini oluşturan kelimelerin anlamları birlikte değerlendirildiğinde, kamu güveni kavramı en basit anlamı ile toplumu oluşturan bireylerin tümünün, hukuki değeri olan bir takım şeylere karşı şüphe duymadan hissettiği inanma ve bağlanma duygusu olarak tanımlanabilir. Kamu güveni ayrıca; hukuk düzeninin doğruluğuna güvenilmesi istediği, gerçekliği konusunda şüphe duyulmamasını hedeflediği, bir hukuki ilişkiyi kanıtlama gücünü tanıdığı şekil ve alamelere karşı toplumun beslediği genel güven olarak tanımlanabilir.⁶ Diğer bir tanıma göre ise; kamu güveni toplumun inanma ve bireyin aldatılmama hakkıdır.⁷ Toplum oluşturan bireylerin her birinde bazı şey, şekil ve alametler hakkında gerçeklikleri ve içeriklerinin doğruluğuna dair oluşması beklenen ve amaçlanan inanç ve bu inanç nedeniyle oluşan hak ve toplumsal fayda da kamu güveni olarak tanımlanabilir.⁸

Kanun koyucunun belgede sahtecilik suçlarını kamu güvenine karşı suçlar arasında düzenlemiş olması ve kamu güveninin hukuk düzeninin doğruluğuna güvenilmesi istediği, gerçekliği konusunda şüphe duyulmamasını hedeflediği, bir hukuki ilişkiyi kanıtlama gücünü tanıdığı şekil ve alamelere karşı toplumun beslediği genel güven olarak tanımlanması karşısında; belgede sahtecilik suçlarının konusunu oluşturan belgelerin de toplumun güven atfettiği ve hukuk düzeninin ispat kuvveti tanıdığı nesnelere olduğu ve bunlara karşı işlenen sahtecilik eylemlerinin cezalandırılmasının öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

2. SAHTE VE SAHTECİLİK KAVRAMLARI

2.1. Genel Olarak

Kamu güvenine karşı suçlarda cezalandırılması öngörülen eylem, failin kamu güveni aleyhine gerçekleştirdiği eylemlerdir. Fail, kamu güvenini ihlal ederken gerçek olmayan, düzmece yani "sahte" bir olguyu yaratmakta ve bu şekilde kamu güvenini ihlal

⁵ **Büyük Türkçe Sözlük**, www.tdk.gov.tr. (Erişim tarihi: 02.05.2013)

⁶ Erem Faruk/Toroslu Nevzat, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Savaş Yayınevi, 4. Baskı, Ankara 1983, s. 240.

⁷ Kaylan Keskin, **Belgelerde Sahtecilik Suçları**, Türk Ceza Kanunu Reformu II, Barolar Birliği Yayınları, Sayı 71, Ankara 2008.

⁸ Şener Nilgün, **Resmi Belgede Sahtecilik Suçu**, Kırıkkale Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale 2009, s. 13.

etmektedir. Sahte bir olguyu yaratmak ve bu şekilde kamu güvenini ihlal etmek eylemi ise "sahtecilik" kavramı ile açıklanmaktadır.

Günlük dilde kullanılan anlamı ile "sahte" gerçek olmayan anlamına gelir. Gerçek, bir şeyin ne olduğu hakkında akıl yoluyla verilen bir hüküm olarak ifade edilir. Sahte ise farsça kökenli bir kelime olup bir şeyin aslına benzetilerek yapılan, düzme, düzmece, uydurma, gerçek olmayan anlamlarına gelir.⁹ Bunun yanında sahte, kelime anlamı olarak; kalp, düzemece, taklit gibi anlamları da içermektedir.¹⁰

Sahte kavramından türeyen "sahtelik" ise iki anlama gelip bunlardan birisi sahit olmama diğeri ise gerçek veya doğru olmamadır. Sahit olmama, para gibi çeşitli nesnelere, biçimsel yönüyle yazılar, damgalar bakımından söz konusu olabilirken; gerçek veya doğru olmama, sadece ve her zaman yazıya geçirilmiş olsun veya olmasın beyanlar bakımından söz konusu olabilir¹¹.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda sahit olmamayı ifade etmek için sahte olarak üretmek, sahte olarak düzenlemek, değiştirmek gibi ifadeler kullanılırken, gerçek ve doğru olmamayı ifade etmek için gerçeğe aykırı olarak düzenlemek veya yalan beyanda bulunmak ifadelerini kullanılmıştır. Burada kullanılan sahte olarak düzenlemek deyiminden; belgenin düzenleme yetkisi olmayan bir kimse tarafından düzenlenmesi, örnek olarak bir kamu görevlisi tarafından düzenlenebilecek bir belgenin, kamu görevlisi olmayan bir kişi tarafından düzenlenmesi; değiştirmek deyiminden belgenin düzenleme yetkisi olan bir kimse tarafından düzenlenmesinin ardından, yetkisi olmayan bir başka kimse tarafından belge üzerinde gerçeğe uygun olmayan değişiklikler yapılması kastedilmektedir. Gerçeğe aykırı olarak düzenlemek ya da yalan beyanda bulunmak deyimlerinden ise bir beyanın olduğundan farklı olarak gösterilmesi suretiyle ya da doğrudan gerçeğe aykırı beyanda bulunarak sahte bir belge düzenlenmesine neden olunması durumlarını ifade etmekte olup tüm bu hallerde, kamu güvenine haiz nesne üzerinde sahtelik durumu söz konusu olacaktır.

⁹ Büyük Türkçe Sözlük, www.tdk.gov.tr, (Erişim tarihi: 02.05.2013)

¹⁰ Yılmaz Ejder, **Hukuk Sözlüğü**, Ankara 1996, s. 703.

¹¹ Güngör Devrim, **Resmi Belgede Sahtecilik Suçu**, Ankara 2010, s. 23.

Sahte ve sahtelik kavramlarının harmanlanması sonucunda; gerçeği olduğundan farklı gösterebilecek ve dolayısıyla doğru olmayan bir hükme varmaya neden olabilecek davranışları ifade etmek için ise sahtecilik kavramı kullanılır.¹²

Sahtecilik kavramı; bir şeyi gerçekmiş gibi göstermek, bu amaçla düzmece ve hile yapmak, yalan dolanda bulunmak gibi anlamları barındırmaktadır. Sahtecilik eylemi yanlış bir algıya ve yargıya neden olmayı amaçlar dolayısıyla aldatmaya yöneliktir. Sahtecilik eylemi ile aldatılan ve algısı yanıltılan ise kişi ya da toplumun kendisidir. Kamu güvenine karşı suçların toplumun doğruluğuna ve gerçekliğine inanmaya ve güvenmeye muhtaç olduğu şeyler üzerinde gerçekleştirilen her türden sahtecilik faaliyetlerini engellemek amacıyla düzenlenmiş olması da; kanun koyucunun kişilerin ve toplumu oluşturan bireylerin yapılacak sahtecilik eylemlerinden zarar görmesini engellemeyi istemesinden kaynaklanmaktadır.

2.2. Sahtecilik Eyleminde Zarar Verme Olasılığı

Sahtecilik eyleminin suç oluşturabilmesi için bir zararın meydana gelmesi zorunlu değildir. Ancak eylem sonucunda en azından bir zarar verme olasılığının oluşması suçun oluşması için aranır. Suç kamu güvenine karşı işlendiği için ayrıca zararın gerçekleştiğinin araştırılması veya ispat edilmesi gerekli değildir.

Sahtecilik eyleminde zarar verme olasılığının bulunması, suçun kamu güvenini bozma veya kişilerin haklarına zarar verme tehlikesi yaratması anlamına gelmektedir. Bu nedenle, hiçbir zarar verme olasılığı bulunmayan sahtecilikler cezalandırılmaz. Bu husus farklı kanunlarda da dile getirilmiş ve benimsenmiştir.¹³

Her ne kadar zarar verme ögesinin suçun özünde yer alması nedeniyle ayrıca araştırılması gereken bir husus olmadığına dair öğretilerde genel bir görüş birliği bulunsa da uygulamada Yargıtay'ın kararlarında zarar olasılığının ayrıca incelenmesini aradığı görülmektedir.

Yargıtay bir çok kararında sahtecilik suçunun oluşması için zararın varlığının şart olmayıp, zarar olasılığının yeterli olduğunu belirtmiştir; örnek olarak bir kararında “Evrakta

¹² Toroslu Nevzat, **Ceza Hukuku Özel Kısım**, Ankara 2005, s. 200.

¹³ Sahtelik kavramını tanımlayan Fransız Ceza Kanununun 441-1. maddesinde, sahtelik; “delil değeri bulunan bir belgenin her ne suretle olursa olsun zarar verebilecek bir biçimde tahrifi” şeklinde açıklanmıştır. Erman, Sahir/Özek, Çetin, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Ankara 1983, s. 10.

sahtekarlık suçlarında... fiilden bir zararın ortaya çıkması aranmamakta, zarar olasılığı yeterli görülmektedir.” ifadelerini kullanmıştır.¹⁴ Ayrıca Yargıtay belge niteliğinin hukuken korunmaya değer olup olmadığının araştırılmasında zarar olasılığı ögesinden yararlanarak yapıldığı iddia olunan tahrifat nedeniyle her hangi bir şekilde zarar doğma ya da kişi lehine yarar sağlama olasılığının bulunup bulunmadığının uzman bilirkişi kuruluna tespit ettirilerek, yapılan tahrifat ile zarar doğma olasılığının bulunması halinde eylemin, sahtecilik, aksi takdirde görevi kötüye kullanmak suçunu oluşturacağına da gözetilmesi gerektiği yönünde kararlar vermiştir.¹⁵

Yargıtay diğer bir olayda ise avukat tarafından verilmiş gibi sahte şikayetten vazgeçme dilekçesi düzenleyerek hakime havale ettirip, mahkeme kararı verilmesini sağlayan failin eyleminin, hukuken sonuç almaya elverişli olup olmadığının araştırılması gerektiğini belirtmiş¹⁶; belediye hastanesinde doktor olan sanığın, Emekli Sandığına tabi hastaları özel muayenehanesinde muayene edip, sağlık karnelerini alarak hastanede muayene etmiş gibi işlem yaptırması eylemlerinde; hastalığın ve sosyal güvencenin gerçek olması ve bu nedenle bir zarar verme bilincinin bulunmaması dolayısıyla sahtecilik suçunun oluşmadığını kabul etmiştir.¹⁷

¹⁴ Yargıtay CGK. 8.6.2004 tarihli ve 6-94/32 sayılı kararı. Gökcan, Hasan Tahsin, Ankara Barosu Dergisi, Yıl:2009, Sayı:3, s. 103. 1

¹⁵ Yargıtay 11.CD 4.12.2006 tarihli ve 2005/5417-2006/9811 sayılı bir kararında: Öğretmen olup, müdür vekilliğini yaptığı okulun öğrencisi olan oğlu Serdar'ın 5 dersten aldığı notların, anılan derslerin öğretmenleri tarafından düzenlenen “not cetvelleri”nden, sınıf geçme defterine ve diploma defterine geçirilirken, öğrenci lehine düzeltmeler yaparak oğlunun gerçekte 3.86 olan diploma notunu 4.02'ye yükselttiği ve diplomasını bu notla düzenlemek suretiyle resmi evrakta sahtecilik suçunu işlediği iddia olunması karşısında; öncelikle yapılan bu tahrifatın, öğretmenler tarafından düzenlenen not cetvelleri ile idare tarafından düzenlendiği bildirilen sınıf geçme ve diploma defterlerindeki tüm derslerin ağırlıklı ortalamaları arasında fark oluşturup oluşturmadığının, diplomaların düzenlenmesinde hangi not kaydının esas alındığının, yapıldığı iddia olunan tahrifat nedeniyle her hangi bir şekilde zarar doğma ya da oğlu lehine yarar sağlama olasılığının bulunup bulunmadığının milli eğitim konusunda uzman bilirkişi kuruluna tespit ettirilerek, yapılan tahrifat ile zarar doğma olasılığının bulunması halinde eylemin, sahtecilik, aksi takdirde görevi kötüye kullanmak suçunu oluşturacağı da gözetilerek, sonucuna göre sanığın hukuki durumunun takdir ve tayini gerekirken eksik soruşturmayla yazılı şekilde hüküm kurulması kanuna aykırıdır” şeklinde bir karar vererek yapıldığı iddia olunan tahrifat nedeniyle her hangi bir şekilde zarar doğma ya da oğlu lehine yarar sağlama olasılığının bulunup bulunmadığının araştırılması gerektiğini ifade etmiştir. UYAP İctihat Programı.

¹⁶ Yargıtay 11.CD. 15.5.2007 tarihli ve 6384/3382 sayılı kararında: "Avukat yanında çalışan sanığın, mal beyanında bulunmamak ve taahhüdü ihlal suçlarından hapis cezası bulunan M.G.nin cezasını düşürmek için sahte olarak düzenlenmiş şikayetten vazgeçme dilekçelerini hakimlere havale ettirerek sahte mahkeme ilamları düzenlettirdiği tanık beyanları ile sabit ise de, suça konu dilekçelerin hukuki sonuç doğurup doğurmayacağını tespit açısından icra dosyalarında yer alan vekaletnamelerde vekile icra takibinden vazgeçmeye ilişkin yetki verilip verilmediği araştırıldıktan sonra sonucuna göre hukuki durumun tayini gerekir." şeklinde bir karar vermiştir. Taşdemir Kubilay/ Özkepir Ramazan, **5237 sayılı TCK'da Açıklamalı İctihatlı Sahtekarlık Suçları**, Ankara 2009, s. 417.

¹⁷ Yargıtay 11.CD. 4.07.2007 tarihli ve 2005/8032-2007/4647 sayılı bir kararında: “İzmir Büyükşehir Belediyesi E... Hastanesi'nde göz doktoru olarak çalışan sanığın, Emekli Sandığı'na tabi hastalara, sağlık

Sahteciliğin suç oluşturması için, fiili bir zararın meydana gelmesi zorunlu değil ise de böyle bir zararın doğması da olanaklıdır. Suçun oluşması zararın varlığına bağlı olmayıp, zarar olasılığının yeterli görülmesi nedeniyle, resmi belgede sahteciliğin sonucunda meydana gelen zararın sonradan giderilmiş olması, suçu ortadan kaldırmayacaktır.¹⁸

2.3. Sahtecilik Eyleminde Aldatma Kabiliyeti

2.4. Maddi Sahtecilik- Fikri Sahtecilik

2.5. Uygulamada Sıklıkla Rastlanılan Sahtecilik Yöntemleri

3. BELGE VE RESMİ BELGE

Kamu güvenine karşı suçlar arasında yer alan belgede sahtecilik suçlarında, failin üzerinde sahtecilik eylemlerini gerçekleştirmek suretiyle kamunun itimadını sarstığı nesnelere en genel ifadesi ile "belge" olarak tanımlanmakta ve belgede sahtecilik suçlarında suçun konusunu belgeler oluşturmaktadır.

3.1. Belgenin Tanımı

Belgede sahtecilik suçlarında failin davranışı belge adı verilen bir takım yazılar üzerinde gerçekleşmektedir. 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda kanun koyucu belge yerine "evrak" kavramını kullanılmayı uygun görmüştür⁴³. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda ise 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'ndan farklı olarak bu suçlarda "belge" kavramına yer verilmiştir. Bu bakımdan öncelikli olarak "evrak" ve "belge" kavramları arasındaki farka değinmek yerinde olacaktır.

karnelerini alarak hastanedeki resmi işlemlerini onlara gerek olmadan yaptırmak suretiyle kolaylık sağladığı intibamı yaratıp, bu şekilde gelen birçok hastayı, özel muayenehanesinde muayene ettikten sonra anılan hastanede gerekli kayıt işlemlerini yaptıran ancak hastaları muayene etmeden, daha önce yaptığı özel muayene sonuçlarına göre reçetelerini düzenleyerek resmi işlemlerini onlar olmadan yaptırmaktan ibaret eylemlerinin, zincirleme görevi kötüye kullanmak suçunu oluşturduğu gözetilmeden, yazılı şekilde beraat kararı verilmesi, kanuna aykırıdır." şeklinde bir karar vermiştir. UYAP İçtihat Programı.

¹⁸ Yargıtay 11.CD. 10.5.2006 tarihli ve 1506/4013 sayılı bir kararında: "Sahte belgeyle Bağ-kura kayıt ve tescil ettirdikleri anlaşıldığından, yüklenen suçun tüm unsurlarıyla oluşup sübut bulunduğu, sahte belgelerle kazanılan hizmet süresinin bilahare yapılan idari soruşturmada tespit edilerek iptal edilmesinin eylemi suç olmaktan çıkartmayacağı gözetilmeden beraat kararı verilmesi kanuna aykırıdır." şeklinde bir karar vermiştir. MEŞE İçtihat Programı.

⁴³ Güngör, s. 33.

Evrak sözcüğü kağıtlar, yapraklar anlamına gelip “varaka” sözcüğünün çoğulu olarak kullanılmaktadır. Belge ise; bir olguyu gösteren ya da bir savla ilgili olarak bilgi veren yazı, vesika demektir⁴⁴. Bir başka tanıma göre ise belge; bir gerçeğe tanıklık eden yazı, fotoğraf, resim, film vb. vesika, doküman anlamına gelir. Ceza hukuku bakımından belge; olayları nakleden veya irade beyanlarını içeren ve bir kimse tarafından oluşturulan her türlü yazılı nesne olarak tanımlanabilir⁴⁵. Diğer yandan Kanun'un gerekçe kısmında belgenin eski dildeki evrak sözcüğü karşılığında kullanıldığı belirtilmiştir. Bu bakımdan kanun koyucunun “evrak” yerine “belge” kavramını kullanmasının suçun maddi konusu bakımından bir değişiklik yaratmamaktadır.

Belge ile ilgili olarak ceza hukuku bakımından yapılan tanımdan yola çıkarak belgenin üç temel unsuru olduğunu söylememiz mümkündür. Buna göre belge için öncelikle yazılı bir biçim gerekir. Yazılı olma unsurunun dışında, ikinci olarak belgenin düzenleyicisinin bilinebilir olması ve son olarak da belgenin bir içeriğinin olması da aranmaktadır.

3.2. Belgenin Unsurları

Bir nesnenin belge olarak kabul edilebilmesi için aşağıda incelenecek şekil kuralların yanında bir takım özelliklerin bulunması gerekmektedir.

Öncelikli olarak belgeler bir irade açıklaması ihtiva ederler. Bununla birlikte gözle görülür diğer objelerden de farklıdırlar. Örnek olarak ayak izi, parmak izi veya kan lekesi gözle görünür olup, delil niteliğindeki nesnelere. Ancak yukarıda bahsedildiği üzere herhangi bir irade açıklaması içermediğinden belge sayılmazlar⁴⁶.

Belgenin varlığı için irade açıklamasının üzerine yazıldığı nesnenin dayanıklı olması aranır. Bununla birlikte 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Resmi belgede sahtecilik" suçunu düzenleyen 204. maddesinin gerekçesinde belgeden bahsedilebilmesi için yazılı kağıdın bulunması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca belgenin okunabilir olması arandığı için seslerin kaydedildiği band veya plak belge olarak sayılmaz⁴⁷. Son olarak

⁴⁴ **Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1974, s. 105.

⁴⁵ Toroslu, Özel Kısım, s. 220.

⁴⁶ Gökçen Ahmet, **Belgede Sahtecilik Suçları (5237 sayılı TCK m204-212)**, Ankara 2010, s. 46.

⁴⁷ Gökçen, s. 45.

belirtmek gerekir ki belgenin konusu itibariyle de hukuka aykırı olmaması ve hukuki sonuç doğurmaya elverişli olması gerekir.⁴⁸

Tüm bu genel açıklamalara göre bir belgeden söz edilebilmesi bakımından aranan üç unsurun sırasıyla; yazılı olması, düzenleyicisinin bilinebilir olması ve hukuki içeriğe sahip olmasıdır.

3.2.1. Belgenin Yazılı Olması

Bir belgeden söz edilebilmesi için öncelikli olarak söz konusu “şey”in yazılı olması gerekir. Belgenin temel unsurlarının başında yazılı olması gelmektedir. Belgeyi oluşturan iradenin yazı ile belirlenmiş, tespit edilmiş olması halinde bu unsur gerçekleşir. Belgenin yazılı olması, irade beyanının kaydedilmesi anlamına gelmektedir. Dolayısıyla yazılı olma ögesi aynı zamanda, yazının yazılabilir bir materyale tespit edilmesini de kapsamaktadır.⁴⁹ Her ne kadar günümüzde fotoğraf, video vs. gibi şeyler de belge olarak kabul edilse de yürürlükte bulunan 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu bakımından “belgede sahtecilik” suçunun varlığı için belgenin yazılı olması bir zorunluluktur⁵⁰. Bu bakımdan yukarıda adı geçen fotoğraf, video kaydı vs. gibi belgeler ceza hukuku bakımından delil olarak kabul edilseler de, konumuz olan belgede sahtecilik suçları bakımından yazılı olma şartının aranması dolayısıyla bunların söz konusu suçun konusu olabileceğinin söylemek mümkün değildir. Yazılı belgeler ile genel anlamda belge kabul edilen fotoğraf, video gibi materyaller arasında ispat konusu bakımından farklılıklar mevcuttur. Hukukumuzda yazılı belgeler tek başına bir olayı ya da hukuki ilişkiyi ispat etmeye müsait iken diğer türden belgelerin ispat aracı olabilmeleri bakımından kanun ya da tarafların rızaları ile onlara ispat kuvvetinin tanınmış olması gerekir⁵¹.

Belgenin oluşumu için zorunlu kabul edilen yazının mutlaka alfabetik işaretlerden oluşması gerekmemektedir. Nitekim belge, bir iradeyi ifade etmeye elverişli olduğu

⁴⁸ Bakıcı Sedat/ Yalvaç Gürsel, **5237 sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri**, s. 693.

⁴⁹ Gökcan, s. 93.

⁵⁰ Güngör, s. 34.

⁵¹ Güngör, s. 34.

sürece şifreli ya da stenografik olabilir veya sayılardan da oluşabilir⁵². Ancak anlaşılması mümkün olmayan yazılı belgeler bu anlamda belge sayılmaz⁵³.

Yazının bir fikri yansıması ve bu nedenle delil değeri taşıması nedeniyle, okunabilir olması gerekir. Bazı harflerin kayıtlı olduğu görülmekle birlikte, okunamayan, içerdiği düşünce anlaşılmayan bir yazı belge olarak kabul edilemez. Buna karşın, yazı içeriği okunabiliyor ve anlaşılıyor olmak koşuluyla, bazı harflerinin silinmiş olması veya okunamaması belge niteliğini etkilemeyecektir.⁵⁴ Ayrıca yazının sınırlı sayıda kişi tarafından okunabilir olması, yazının belge olma niteliğini değiştirmez.

Yazının dilinin bir önemi yoktur, yabancı ya da eski dillerden birisi kullanılmış olabilir. Hukuken yasaklanmış olmadıkça, bilinen herhangi bir dille yazılmış olması yeterlidir. Ancak yazının sadece yazarı için ifade etmesi halinde bir belgenin varlığından söz edilemez⁵⁵. Belgenin varlığı açısından yazının elle yazılmış olması şart değildir. Dolayısıyla yazı; daktilo, bilgisayar gibi mekanik ve elektronik araçlarla yazılmış olabilir⁵⁶. Ancak bu hususun aksi kanunun açık hükmü ile reddedilmiş olmamalıdır. Örneğin Medeni Kanunumuza göre; el yazısı ile vasiyetname, baştan aşağı ölenin el yazısı ile yazılmadıkça geçerli değildir. Bu hükmün hilafına davranarak böyle bir vasiyetnamenin yazılışında kısmen de olsa mekanik vasıtalarla faydalandığı takdirde esasta ortaya bir yazı çıkmakla birlikte, bu yazı istenilen hukuki neticeyi meydana getiremeyecek, dolayısıyla belgeden sayılmayacaktır⁵⁷.

Yazıyı yazmak için kullanılan vasıta, yazının bir süreliğine de olsa muhafaza edilmesine elverişli olmalıdır. Bu bakımdan yazının silinebilir olması önemli değildir⁵⁸. Belgenin varlığı açısından yazının bir vasıta ile kaydı aranmalıdır. Bir insan düşüncesinin uygun vasıtayla kaydedilmiş olması, belge sayılmak için yeterli değildir. Bu bakımdan, düşüncenin yazı ile kayda geçirilmiş olması zorunludur.

Kanun belgeyi sadece içeriği nedeniyle değil, maddi varlığı itibariyle de korumaktadır. Bu bakımdan, evrakın kendine özgü varlığının bulunabilmesi için, yazının üzerine yazılmasına,

⁵² Güngör, s.35.

⁵³ Toroslu, Özel Kısım, s. 221.

⁵⁴ Gökcan, s. 96-97.

⁵⁵ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 407.

⁵⁶ Erman, s. 307.

⁵⁷ Erman, s. 289.

⁵⁸ Erman, s. 307.

taşınmasına ve devredilmesine elverişli bir şey üzerine tespit edilmesi de lazımdır. Diğer taraftan kanunda ve uygulamada, belgenin varlığının kabulü için yazılı kâğıdın bulunmasının zorunlu olmadığı, bir metal levha üzerine yazı yazılması halinde de diğer unsurların varlığı durumunda, belgeden söz edilebileceği bu bakımdan araç plakalarının da resmi belge olarak kabulü gerekeceği, sahte olarak düzenlenen mührün kullanılması ile oluşturulan araç plakalarında yapılan sahteciliğin 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 204/1. maddesine uyan suçu oluşturduğu belirtilmiştir.⁵⁹ Nitekim resmi belgede sahtecilik suçunu düzenleyen 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 204. maddesinin gerekçesinde bu durum ifade edilmiş belgeden söz edilen durumlarda yazılı bir kâğıdın varlığı gerekli ise de; bazı durumlarda belgenin varlığının kabulü için, yazının kâğıt üzerinde bulunması gerekmez. Bir metal levha üzerine yazı yazılması halinde de belgenin varlığını kabul etmek gerekir ifadeleri kullanılmıştır.⁶⁰

Belge üzerindeki yazı; kâğıt veya bir başka eşya üzerine kurşun kalem, tükenmez kalem, mürekkepli kalem, baskı makinesi, daktilo, bilgisayar, tebeşir, kan vs. ile yazılabilir. Yazının kolay veya zor silinmesi yahut silinmez olmasının önemi yoktur⁶¹.

Belgelerin fotokopileri açısından ise fotokopilerin belge kadar ispat gücünün olmadığı kabul edilir. Gerçekte fotokopi, hukuki ilişkilerde orijinalini temsil etmektedir ancak çoğunlukla belge olarak kabul edilmez. Bu halde fotokopi söz konusu olduğunda belgenin sıhhati konusunda belgenin aslı ile fotokopisi arasında teyitleşerek sonuca varılır.⁶²

⁵⁹ Yargıtay 11.CD. 22.2.2007 tarihli ve 8681-1073 sayılı kararına göre “Evrakta sahtecilik suçlarının konusunu oluşturan belgenin, taşınabilen bir şey üzerine yazılıp da hukuki hüküm ifade eden bir olayı kanıtlamaya yarayan yazı olduğu, 5237 Sayılı TCK. nun 204. maddesinin gerekçesinde de belirtildiği üzere, belgenin varlığının kabulü için yazılı kâğıdın bulunmasının zorunlu olmadığı, bir metal levha üzerine yazı yazılması halinde de diğer unsurların varlığı durumunda, belgeden söz edilebileceği, bu bakımdan araç plakalarının da resmi belge olarak kabulü gerekeceğinin vurgulanması karşısında, sahte olarak düzenlenen mührün kullanılması ile oluşturulan araç plakalarında yapılan sahteciliğin 5237 Sayılı TCK. nun 204/1 maddesine uyan suçu oluşturduğu gözetilmeden, mühürde sahtecilik suçunun gerçekleştiği kabul edilerek yazılı şekilde hüküm kurulması kanuna aykırıdır.” şeklinde bir karar vermiştir. UYAP İçtihat Programı.

⁶⁰ 5237 sayılı TCK 204. maddesi gerekçesi: “belgeden söz edilen durumlarda yazılı bir kâğıdın varlığı gerekli ise de; bazı durumlarda belgenin varlığının kabulü için, yazının kâğıt üzerinde bulunması gerekmez. Bir metal levha üzerine yazı yazılması halinde de belgenin varlığını kabul etmek gerekir”. UYAP Mevzuat Programı.

⁶¹ Bakıcı, Özel Hükümleri, s. 692.

⁶² Gökçen, s. 51.

Diğer taraftan gerçek bir belgeden fotokopi çekilip, bu fotokopi üzerindeki metin değiştirilir ve değiştirilmiş olan fotokopiden, tahrifatın fark edilmemesi için tekrar fotokopi çekilirse sahte bir belgeden söz edilemez. Zira fotokopi olarak oluşturulmuş olan metin, kural olarak belge niteliği taşımaz. Yargıtay da suça konu fotokopinin onaylı olmaması nedeniyle hukuki sonuç doğuracak nitelikte belge kabul edilemeyeceği cihetle işfal kabiliyetine haiz bulunmadığı gerekçesiyle verilen mahkumiyet kararını bozmuştur.⁶³ Bununla birlikte mevcut bir belgenin altına, fotokopi çekilmesi suretiyle imza atılmış gibi gösterilmişse de belgenin varlığından söz edilemez çünkü fotokopi yoluyla oluşturulan belge kamunun itimat ettiği belge niteliği taşımaz⁶⁴. Bu durumda belgenin aslı ile fotokopisi arasında mutlaka teyitleştirme yoluna gidilmelidir.

⁶³ Yargıtay 11. CD 15.11.2006 tarihli ve 5939/9133 sayılı bir kararında: “Sanığın yolda bulunduğu başka bir şahsa ait nüfus cüzdanının fotokopisini çektirerek kendi fotoğrafını yapıştırıp adı soyadı bölümüne de şikayetçinin adı ve soy adını yazdıktan sonra tekrar fotokopi çektirip kimlik olarak kullandığının anlaşılmasına göre suça konu fotokopinin onaylı olmaması nedeniyle hukuki sonuç doğuracak nitelikte belge kabul edilemeyeceği cihetle işfal kabiliyetine haiz bulunmadığı gözetilmeden mahkumiyetine karar verilmesi”ni bozma nedeni yapmıştır. MEŞE İctihat Programı.

⁶⁴ Konuya ilişkin Yargıtay 11 CD 17.09.2007 tarihli ve 10180/5485 sayılı kararı: “Sanık Sibel 1995 Uluslar arası ekonomik İlişkiler Fakültesi Dış Ticaret Bölümünde öğrenim görmek amacıyla Kazakistan'a gittiğini, öğrenciler arasında bahsedilmesi üzerine permi hakkını kullanabilmek için 2000 yılı şubat ayı sonunda kendisi ile birlikte öğrenim gören Arcüment Murat Yılmaz isimli arkadaşının, kendisi adına konsolosluga başvurarak aldığı belgeyi, permi alım-satım işiyle uğraşan Cumhuriyet Dikici'ye verdiğini, bu konuda kimseyle muhatap olmadığını, permi hakkını devretmesi için gidiş geliş uçak bileti karşılığında 700-750 DM verdiklerini, 2000 yılı nisan ayında devir işlemi için kendisini Ankara'ya çağırdıklarını, ancak nisan ayında diploması olmadığı için devir işlemi gerçekleştiremediğini, okulunu bitirip diplomasını aldıktan sonra temmuz 2000 tarihinde Ankara'ya geldiğini, burada ilk defa tanıştığı diğer sanık Derde Şeyban ile birlikte önce Gümrük Müdürlüğüne gidip burada hazırlanmış bir dosyaya imza attığını, daha sonra notere gidip devir işlemi yapıldığını, belgeleri kendisinin doldurmadığını, suç işleme kastının olmadığını, adı geçen sanık müdafinin de Kazakistan'da öğrenci olan müvekkilinin, tüm öğrencilere sağlanan bir defaya mahsus yurtdışından bedelsiz ithalat kapsamında araç getirmek üzere kendisine tanınan haktan yararlanarak 750 DM karşılığında permi hakkını sattığını, hiçbir şekilde Kırgızistan'da araç satın almadığını ve hiçbir zaman Kırgızistan'a gitmediğini, sahte olduğu ileri sürülen araç kayıt belgesinin temininde her hangi bir rolünün olmadığını, bu tür işlemlerin ne şekilde yapılacağını, aracın ne şekilde yurda getirileceğini, hangi araçların bedelsiz ithalat kapsamında olduğunu bilmediğini, permi hakkını 750 DM karşılığında bir arkadaşı vasıtasıyla diğer sanık Derde Şeyban'a devrettiğini, tüm belgeleri hazırlayan ve aracı yurda getirdiğini tahmin ettikleri adı geçen sanığın kendisini cezai sorumluluktan kurtarmak amacıyla müracaat formuna ve beyannameye müvekkilinin imzasını attırıp aynı gün işlemler bittikten sonra müvekkilinden vekalet alarak aracın satımını sağladığını, aynı sanığın bu işi ticari kazanç haline getirip sadece müvekkilinden değil bir çok kişiden aynı şekilde permi hakkını satın alarak yurda araç getirdiğini ve hakkında başkaca davalar açıldığını duyduklarını; sanık Derde Şeyban ise kesinlikle yurtdışından sahte belgeler ile otomobil getirdiğini, sanık Sibel'in permi hakkını kullanarak yurtdışından getirdiği gümrükte bekleyen aracı ondan aldığı vekaletname ile yaklaşık 369.720.000 lira ödeyerek 24.07.2000 tarihinde gümrükten çıkardığını, daha sonrada bu aracı sanık Sibel'in adına vekaleten sattığını, kesinlikle sahte belgele düzenlemediğini, tüm işlemleri yasal olarak yaptığını savunmaları, sanık Derde Şeyban'ın da arabanın satışı için Zülküf Sancar'a verdiğinin anlaşılması karşısında, sanıkların suç kasıtlarının ortaya konabilmesi ve gerçeğin kuşkuyla yer vermeyecek şekilde belirlenmesi açısından; öncelikle dosyada bulunan onaysız belge fotokopileri ile varsa dosyada bulunmayan Gümrük Müsteşarlığı Teftiş Kurulu müfettişlerince düzenlenen raporun asılları veya onaylı örneklerinin getirilerek incelenmesi, sahte olduğu iddia olunan belge asıllarının dosyaya konulması, 14.04.1997 tarih ve AB 121121 sicil sayılı belgenin gerçek olup olmadığı ve suça konu

3.2.2. Düzenleyicisinin Belli Olması

Belgenin zorunlu unsurlarından bir diğeri de düzenleyenin belli olmasıdır. Düzenleyeni belli olmayan bir yazı hukuki açıdan bir hüküm ifade etmediğinden belge olarak nitelendirilemez⁶⁵. Bu itibarla anonim bir yazı belge değildir. Bir yazıyı kimin düzenlediğinin bilinmesi demek, fiilen yazıyı yazanın değil, kim adına düzenlendiğinin bilinmesi anlamına gelmektedir.⁶⁶ Nitekim “resmi belgede sahtecilik suçunu düzenleyen 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 204. maddesinin gerekçesinde; belge üzerindeki yazının belli bir kişiye veya kişilere izafe edilebilir olması gerektiği ifade edilmiştir. Dolayısıyla gerçek veya hayali bir kişiye izafe edilemeyen, yazılı kağıt veya diğer nesnelere belge olarak nitelendirilemez.

Bir belgenin düzenleyenin, onu maddi açıdan meydana getiren kişi olduğunu söylememiz her zaman mümkün değildir. Bu bakımdan örnek olarak; belgenin bir daktilograf tarafından yazıldığı durumlarda fail yazıyı yazan daktilograf değil adına belge düzenlenen kişidir⁶⁷.

Uygulamada belgenin düzenleyenin kim olduğu çok defa altına atılan imzadan anlaşılır. Yazının bir kimse tarafından elle yazılmasına rağmen altında imza olmaması durumunda bir belgenin varlığından söz etmek mümkün değildir. Zira elle yazılmış olması yazıyı yazanın yazıdaki iradeye sahip olduğunu her zaman göstermez. Yargıtay da suça konu sahte olarak düzenlenen işe giriş bildirgesinin sigortalılar tarafından imzalanmadığını ve bu itibarla hukuken geçerli olmadığını kararlarında vurgulamıştır.⁶⁸

aracın sanık Sibel tarafından hangi tarihte satın alındığının Kırgız Cumhuriyeti Devleti'nin yetkili makamlarından sorulması, burada bulunan belgelerdeki imzaların sanık Sibel'in eli ürünü olup olmadığının saptanıp suç kastı ile hareket edip etmediği de tartışılarak isimleri geçen Ercüment Murat Yılmaz, Cumhuriyet Dikici ve Zülküf Sancar'ın tanık sıfatı ile dinlenmeleri, bu kişiler hakkında bu olayla ilgili açılmış bir kamu davası varsa bu dava dosyaları ile sanıklar hakkında kaçakçılık suçundan Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 2003/77561 Hz. Sayılı soruşturma evrakının akıbeti araştırılıp haklarında kamu davası açılmış ise bu dava dosyalarının celbedilmesi, özetlerinin duruşma tutanağına geçirilmesi ve bu davayı ilgilendiren bölümlerin onaylı örneklerinin dosyaya konulması, bedelsiz ithalatla ilgili değişiklikleri kapsayan mevzuatta göz önüne alınarak deliller bir bütün halinde değerlendirildikten sonra sonucuna göre sanıkların hukuki durumlarının takdir ve tayini gerektiği gözetilmeden ve sanıkların ayrı ayrı cezai sorumlulukları da değerlendirilip sanık Sibel'in yüklenen suça bilerek iştirak ettiğine dair delillerin nelerden ibaret olduğu da karar yerinde tartışılmadan her iki sanık hakkında eksik inceleme ve yetersiz gerekçe ile yazılı şekilde hüküm kurulması.” Gökçen, s. 52-53.

⁶⁵ Tezcan/Erdem/Önok, s. 675.

⁶⁶ Gökcan, s. 100.

⁶⁷ Güngör, s. 36.

⁶⁸ Yargıtay CGK 09.03.1987 tarihli ve 601/16 sayılı bir kararında konuya ilişkin olarak: “Uyuşmazlık konusu olan “işe giriş beyannamesi”nde sigortalının imzasının bulunmamasının, bildirgenin ceza hukuku

Belge üzerindeki yazıyı yazan kişinin bir başkası adına o yazıyı kaleme aldığını ve kendi el yazısı ile yazdığını söyleyebilmek de mümkün olabilir⁶⁹. Ancak bu durumda yazılı ifadenin altında mutlaka ilgili kişiye ait imzanın varlığı aranır. Bu bakımdan belgenin bir bölümünü imzanın oluşturduğu söylenebilir. Yargıtay da bir kararında imzadan yoksun fişin ferdiyet ve hüviyet kazanamayacağına ve bu nedenle resmi varaka olarak kabul edilemeyeceğine yönelik bir karar vermiştir.⁷⁰ Yazılı belgede imza, kural olarak, belgenin düzenlendiği tarih ve yerle tamamlanır, yani bu hususlar da ilgili belgede gösterilir⁷¹. Diğer yandan kimi belgeler, örneğin ticari defterler, imzalanmazlar. Dolayısıyla imza unsuru belgenin düzenleyicisinin belirlenmesi açısından kesin bir kıstas değildir.

İmzanın atılmasıyla ilgili olarak da belirli bir kural varsa, bu kurala uygun davranılmış olmalıdır. Bu hallerde ilgili imza veya bilinmeyi sağlayan şeklin eksikliği halinde söz konusu yazılı kağıt belge olarak kabul edilemez. İmzanın ilgili belge için zorunlu görüldüğü hallerde

açısından geçersiz sayılmasına neden olup olmadığı noktasında toplanmaktadır. 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 9. maddesinde “işveren çalıştırdığı sigortalının örneği kurumca hazırlanacak bildirgelerle en geç bir ay içinde kuruma bildirmeye mecburdur” hükmü yer almaktadır. Görüldüğü üzere maddede anılan bildirgenin herhangi bir suretle değil “örneği kurumca hazırlanan bildirgelerle” yapılması öngörülmüştür. Bu bildirge Sosyal Sigortalar Tüzüğü'nün 10. maddesinde “işe giriş bildirgesi” olarak adlandırılmıştır. Bu örneklerde yer alan bildirgelerden “sigortalıya ait olanlar sigortalıca, işverene ait olanlar da işverence imzalarıyla belgelendirilir” hususuna da yer verilmiştir. Kanun koyucu sigortalının bildirilmesini belirli bir şekle ve usule tabi tutmuş, şekle uymayan bildiriye sigortalının işe girdiğini bildiren bir işlem olarak kabul etmemiştir. Suça konu sahte olarak düzenlenen işe giriş bildirgesinin sigortalılar tarafından imzalanmadığı bu itibarla hukuken geçerli olmadığı saptanmıştır.” şeklinde bir karar vermiş, böylece imzanın belgenin geçerliliği bakımından önemini vurgulamıştır. UYAP İçtihat Programı.

⁶⁹ Güngör, s. 36.

⁷⁰ Konuya ilişkin Yargıtay 6 CD 15.06.1978 tarihli ve 3200/4173 sayılı kararında: “Sakarya Zirai Donatım Kurumu'na ait olup, açıkta depolanmış bulunan saç ve torna talaşından müteşekkil hurda demirleri ihale suretiyle satın alan müteahhit İbrahim'in demirlerin Karabük'e taşınması için nakliyecisi sanık Orhan'a verdiği ve sanığın olay günü yüklediği kamyonun yapılan tartısında dara ile birlikte 18780 kg ağırlıkta bulunduğunu bildiği halde bu gerçek durumu tevsik eden tartı fişini yırtarak müessesenin ilgili memurlarına ağırlığı 12400 kg olduğunu gösteren 2359 numaralı sahte olarak düzenlenmiş bir fiş ibraz edip, aradaki farktan yararlanmaya çalıştığı ve bu surette sahtecilik suçunu işlediği, elde edilip dosyaya konulan 2359 nolu sahte tartı fişi ile gerçek durumu tespit eden 2372 nolu tanık beyanları ve sanığın tevile kaçan ikrarı gibi olumlu delillere dayanılarak suçun sübutu kabul ve soruşturma sonuçlarına uygun bir şekilde niteliği tayin kılınmış, savunmaları inandırıcı gerekçelerle reddolunmuş ve hakimler kurulunun bu yönde tecelli eden kanaat ve takdiri ile yapılan uygulamada herhangi bir isabetsizlik bulunmamıştır. Bu itibarla sanık vekilinin temyiz itirazları ile duruşmalı inceleme sırasındaki sübuta ve vasfa ilişkin tüm savunmaları ve sözü edilen tartı fişinin bir memur tarafından görev gereği düzenlenmesi gereken resmi varaka hükmünde olduğu ve olayın açığa çıkışına kadar tartıyı yapan görevlinin imzasına gerek duyulmadan sadece kantar baskısıyla geçerlilik kazandığı yapılan açıklamalardan anlaşıldığı, olayın ortaya çıkışından sonra tartıyı yapan memurun belli edilmesi ve bu gibi sahte işlemlerin önlenmesi gayesi ile imza usulü konulmasının bu niteliği değiştirmeye yetmeyeceği ve fiilin ikai sırasında yürürlükte bulunan işlemlere göre fişin imzasız olmasına rağmen hüküm ifade eden resmi bir belge sayılması gerektiği ve düzenlenmesi ile suçun gerçekleşmiş olacağı cihetle tebliğnamedeki imzadan yoksun fişin ferdiyet ve hüviyet kazanamayacağına ve bu nedenle resmi varaka olarak kabul edilemeyeceğine yönelik bozma düşüncesi yerinde görülmediğinden reddiyle, hükmün onanmasına oybirliği ile karar verildi.” şeklinde bir karar vermiştir. MEŞE İçtihat Programı.

⁷¹ Toroslu, Özel Kısım, s. 222.

elle atılmış bir imzanın varlığı, belge niteliğinin varlığı bakımından zorunlu bir unsurdur. Örneğin özel hukukta, hukuk usulü bakımından senetlerin paraf edilmesi yeterli olmayıp, imzalanmış bulunması gerekmekte ve imzasız belge ikrar edilse dahi, senet olarak kabul edilmemekte, koşulları varsa yalnızca yazılı delil başlangıcı sayılmaktadır. Fotokopiler de imza unsuru oluşmadığından, senet olarak kabul edilemez. Tele faks ile gönderilen metinler de senet sayılmamakta, yazılı delil başlangıcı kabul edilmektedir. Belge kabul edilemeyen bir yazıyla ilgili sahtecilik yapılması, belgede sahtecilik suçunu oluşturmaz. İmzanın ilgili belge için zorunlu görüldüğü hallerde elle atılmış bir imzanın varlığı, belge niteliğinin varlığı bakımından zorunlu bir unsurdur.⁷²

Yazının altındaki imzanın kime ait olduğunun bilinebilir olması demek, o imzanın her zaman gerçek olduğu anlamına gelmez. Bu bakımdan, bir kimsenin kendisinin olmayan bir isim ve imza ile bir belgeyi imzalaması halinde, bu ismin gerçekte mevcut bir kişiye ait olması ile tamamen hayali, uydurma bir isim veya imzadan ibaret bulunması arasında sahtecilik suçunun oluşumu bakımından bir fark yoktur⁷³.

Belgelerde imza yerine bir başka işaretin kullanılabilmesi de mümkün olabilmektedir. Ancak bunun için kanun tarafından bir başka işaretin kullanılması noktasında açıkça izin verilmiş olması gerekmektedir. Örnek olarak Borçlar Kanunu'nun 15. maddesi ile, imza atamaz durumda olan bir kişi imza yerine usulen tasdik olunmuş ve el ile yapılmış bir işaret veya resmi bir şahadetname kullanmaya yetkili kılınmıştır⁷⁴.

3.2.3. Hukuki İçeriğinin Olması

Belgenin bir içeriğinin olması belgenin bir başka zorunlu unsurudur. Yazının belge olabilmesi için hukuken önem taşıyan bir içeriğe sahip olması gerekir⁷⁵. Hukuki bir değeri bulunmayan yazının belge değeri yoktur. Belgenin belirli bir düşünce veya olayın aktarımını ya da bir hukuki ilişkinin varlığı ya da yokluğunu gösterme gibi bir irade beyanını içermesi halinde hukuken korunduğu, delil niteliğinin bulunduğu kabul edilir. Bu durum 5237

⁷² Gökcan, s. 100.

⁷³ Erman, s. 313.

⁷⁴ Güngör, s. 38.

⁷⁵ Erman, s. 316.

sayılı Türk Ceza Kanununun resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin maddesinin gerekçesinde de belirtilmiştir⁷⁶.

Belgenin hukuken önem taşıyan bir içeriğe sahip olması, bir irade beyanını bildirmesi veya açıklaması veya bir şeyin gerçekliğini veya doğruluğunu ortaya koyması yani belgelemesi; belgenin bir ispat aracı olarak kullanılabilmesi için şarttır. Hukuk düzenimiz bakımından sadece delil değerine sahip olan yazıların belge olarak kabul edilmesi gerektiği, ancak bu nitelikteki yazılara karşı kamu güveninin söz konusu olduğu ve dolayısıyla bunlara karşı işlenecek sahtecilik fillerinin kamu güvenini sarsacağı kabul edilmektedir⁷⁷.

Bazı belgeler özellikle bir konuda delil olmak üzere oluşturulur; örneğin bir suç tutanağı, ilam, vekaletname veya borç senedi ya da sözleşme bu şekildedir. Bu tür belgelere ‘mahsus evrak’ denilmektedir. Buna karşın bazı belgeler böyle bir maksatla oluşturulmadıkları halde, hal ve şartlardaki değişiklikler nedeniyle delil niteliği kazanabilirler ki bunlara da ‘tesadüfi evrak’ denilir.⁷⁸ Tesadüfi evrakların delil niteliği kazanması haline ise tesadüfi evraktan sayılan bir aşk mektubunun içerdiği düşünceler bakımından boşanma davasında kanıt olarak kullanılabilmesi örnek verilebilir.

Yazılı bir varakanın hukuki sonuç doğurması ve belge sayılabilmesi, onun ispat gücünün bulunmasına bağlıdır. İspat gücü olmayan yazılar üzerindeki değişiklikler veya sahtecilikler, belge ögesinin ve zarar olasılığının bulunmaması nedeniyle belgede sahtecilik suçunu oluşturmaz. Belgenin suç konusu olabilmesi için ispat gücü bulunması gerektiği hususu bir çok Yargıtay kararında da vurgulanmış tanzim ve tevdi ile hukuki sonuç doğurmaları olanaksız olan belgelere dayanılarak sanığın mahkumiyetine karar verilmesinde isabet olmadığını belirtmiştir.⁷⁹

⁷⁶ “Kağıt üzerindeki yazının, anlaşılabilir bir içeriğe sahip olması ve ayrıca, bir irade beyanını ihtiva etmesi gerekir” ve “bir belgeden söz edilebilmek için, kağıt üzerindeki yazının içeriğinin hukuki bir kıymet taşıması, hukuki bir hüküm ifade etmesi, hukuki bir sonuç doğurmaya elverişli olması gerekir” Yalvaç, s. 295-296.

⁷⁷ Erman, s. 316.

⁷⁸ Gökcan, s. 98.

⁷⁹ Yargıtay CGK. 5.11.1990 tarihli ve 6-246/263 sayılı bir kararında: "Özel belgede sahtecilik suçunun oluşması için o belgenin doğrudan hukuki sonuç doğurucu nitelikte olması gerekir. Belediyenin yeterli görüp işleme koymadığı ve içeriğinin gerçeğe uygunluğunu araştırdığı belgenin belediyeye verilmesiyle hemen hukuki sonuç doğurmadığı açıktır. Saptanan bu durum ve uygulamaya göre tanzim ve tevdi ile hukuki sonuç doğurmaları olanaksız olan bu belgelere dayanılarak sanığın mahkumiyetine karar verilmesinde isabet yoktur." şeklinde bir karar vermiştir. UYAP İçtihat Programı.

Belgenin oluşturulma anında ispat kuvvetinin olması şart değildir. Zira içeriğini ispatlamak amacıyla oluşturulmayan bir belge dahi sonradan bu niteliğe sahip olabilir⁸⁰. Örnek olarak duruşma tutanakları, sözleşmeler gibi oluşturulması anında ispat aracı olması amaçlanan belgelerin yanında mektup gibi bu amaçla oluşturulmasa da sonradan ispat aracı olabilecek yazıların hukuki bir içeriğe sahip olduğu dolayısıyla belge kabul edilmesi gerektiği söylenebilir⁸¹.

Cezalandırma unsuru için sahteciliğin daima hukuken önem taşıması, yani hukuki sonuçlar doğurması gerekir. Belgenin hukuki sonuç doğurur nitelikte bulunmaması halinde sahtecilik suçunun maddi konusunu oluşturamayacağı söylenebilir. Yargıtay, düzenlenen sahte belgenin veya gerçek belgedeki değişikliğin delil niteliğini araştırırken, “hukuki bir iddiaya (bir hakkın doğumu veya sona ermesine) esas olup olamayacağı” ölçütünden yararlanmaktadır. Sahtecilik sübuta ermekle birlikte, bu belgenin hukuken bir hakka esas olarak geçerli ve kullanılabilir olmaması halinde, belgenin delil niteliği de bulunmamaktadır. Nitekim Yargıtay suçun maddi konusu olan biletin jokey kulübünde bulunan aslıyla karşılaştırıldığında sonuç doğuramayacağının anlaşılması karşısında bu nitelikteki bir bileti başkasına satarak haksız kazanç sağlamaktan ibaret eylemin resmi belgede sahtecilik suçuna vücut vermeyeceğine dair karar vermiştir.⁸²

3.3. Resmi Belge

3.3.1. Genel Olarak

Belgede sahtecilik suçlarının konusunu oluşturan belgeler resmi ve özel belge olmak üzere ikiye ayrılır. Kanunda; resmi belge üzerinde işlenen sahtecilik suçlarının, özel belge üzerinde işlenenlere oranla daha ağır cezalandırılması öngörülmüştür. Kanun koyucunun bu iradesi resmi belgelerin daha üstün bir ispat gücüne sahip olmaları ve daha

⁸⁰ Tezcan/Erdem/Önok, s. 676.

⁸¹ Güngör, s. 40.

⁸² Yargıtay 6.CD. 26.9.1985 tarihli ve 4338/9130 sayılı bir kararında: “Sanığın, altılı ganyan biletinin kendine verilen nüshasında 1,2,3,4,5. ayaklarını doğru tahmin etmiş gibi göstermek için, daha önceki doldurulan işaretleri silerek tahrifat yaptığının ve bu durumuyla bileti müşteriye sattığının, ancak sözü edilen ve suçun maddi konusu olan biletin jokey kulübünde bulunan aslıyla karşılaştırıldığında sonuç doğuramayacağının anlaşılması, bu nitelikteki bir bileti başkasına satarak haksız kazanç sağlamaktan ibaret eylemin dolandırıcılık suçunu oluşturacağı gözetilmeden, yazılı şekilde hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir” şeklinde bir karar vermiştir. Gökcan, s. 99.

fazla güven duyulmakta ve daha fazla önem verilmekte olmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca kanun koyucu açısından resmi belgelerde sahtecilik suçunun oluşabilmesi için sahtecilik eyleminin gerçekleştirilmesi yeterli görülürken, özel belgelerde hem sahtecilik eyleminin gerçekleşmesi hem de o belgenin kullanılması aranmaktadır.

“Resmi belgede sahtecilik” suçunu düzenleyen 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 204. maddesinin gerekçesinde resmi belge, bir kamu görevlisi tarafından görevi gereği olarak düzenlenen yazı şeklinde tanımlanmıştır⁸³. Buna göre bir belgenin, resmi belge olarak kabul edilebilmesi için öncelikle kamu görevlisi tarafından düzenlenmiş olması gerekir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun “Tanımlar” başlıklı 6. maddesinin c bendinde “Kamu görevlisi deyiminden; kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi”⁸⁴ ifadesi kullanılmıştır. Maddenin gerekçesinde ise kamu görevlisi kavramı geniş bir biçimde ele alınarak tanımı ve kapsamı açıklanmıştır⁸⁵.

Bir belgenin resmi belge olarak kabul edilebilmesi için kamu görevlisi tarafından düzenlenmiş olması yeterli değildir. Aynı zamanda kamu görevlisinin o belgeyi düzenlemeye yetkili olması gerekmektedir. Nitekim “resmi belgede sahtecilik” başlıklı 204. maddenin gerekçesinde “düzenlenen belge ile kamu görevlisinin ifa ettiği görev arasında bir irtibatın bulunması gerekir” ifadesi kullanılmıştır. Dolayısıyla, kamu görevlisi kendi görev alanına girmeyen bir konuda düzenlediği belge bakımından

⁸³ Yalvaç, s. 296.

⁸⁴ Yalvaç, s. 69.

⁸⁵ Madde gerekçesinde "765 sayılı Türk Ceza Kanunundaki “memur” tanımının doğurduğu sakıncaları aynen devam ettirecek nitelikte olan tanım, Tasarı metninden çıkarılarak; memur kavramını da kapsayan “kamu görevlisi” tanımına yer verilmiştir. Yapılan yeni tanıma göre, kişinin kamu görevlisi sayılması için aranacak yegane ölçüt, gördüğü işin bir kamusal faaliyet olmasıdır. Bilindiği üzere, kamusal faaliyet, Anayasa ve kanunlarda belirlenmiş olan usullere göre verilmiş olan bir siyasal kararla, bir hizmetin kamu adına yürütülmesidir. Bu faaliyetin yürütülmesine katılan kişilerin maaş, ücret veya sair bir maddî karşılık alıp almamalarının, bu işi sürekli, süreli veya geçici olarak yapmalarının bir önemi bulunmamaktadır. Bu bakımdan, örneğin mesleklerinin icrası bağlamında avukat veya noterin kamu görevlisi olduğu hususunda bir tereddüt bulunmamaktadır. Keza kişi, bilirkişilik, tercümanlık ve tanıklık faaliyetinin icrası kapsamında bir kamu görevlisidir. Askerlik görevi yapan kişiler de kamu görevlisidirler. Bu bakımdan örneğin bir suç vakasına müdahil olan, bir tutuklu veya hükümlünün naklini gerçekleştiren jandarma subay veya erleri de, kamu görevlisidirler. Buna karşılık, kamusal bir faaliyetin yürütülmesinin ihaleye dayalı olarak özel hukuk kişilerince üstlenilmesi durumunda, bu kişilerin kamu görevlisi sayılmayacağı açıktır.” ifadeleri kullanılmıştır.

herhangi bir kişiden farklı değildir. Bu kişilerin görevi dışında düzenlediği belgeler özel belge niteliğindedir⁸⁶.

Uygulamada bazı belgelerin çifte nitelik taşıdıkları görülmektedir. Buna göre belgenin bir kısmı kamu görevlisi tarafından, bir kısmı ise sivil kişiler tarafından düzenlenmekte ise, kamu görevlisinin düzenlediği kısım resmi belge, sivil kişilerin düzenlediği kısım ise özel belge olarak kabul edilmelidir. Örnek olarak, doktorlar tarafından hazırlanan reçete kısmında değil de ilacın eczaneden teslim alındığına dair kısmında sahtecilik yapılmışsa, ancak bu kısım açısından ve tahrifat yapılan kısmın niteliği dikkate alınarak değerlendirme yapılmalıdır.⁸⁷

Kanunda, resmi belgenin sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belge niteliğinde olması halinde cezanın arttırılacağı hükme bağlanmıştır. Nitekim 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu m. 204/3'te: "Resmi belgenin, kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belge niteliğinde olması halinde, verilecek ceza yarısı oranında arttırılır" ifadesi kullanılmıştır. Buna göre resmi belgeleri; "sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belgeler" ve "aksi sabit oluncaya kadar geçerli olan belgeler" olarak ikiye ayırmak mümkündür. Mahkeme ilamları ile noterler tarafından re'sen düzenlenen belgeler sahteliği sabit oluncaya kadar belgelere, yetkili memurların yetkileri çerçevesinde usulüne uygun biçimde düzenledikleri veya onayladıkları belgeler ise aksi sabit oluncaya kadar geçerli resmi belgelere örnek olarak gösterilebilirler.⁸⁸

3.3.2. Resmi Belgenin Unsurları

Resmi belgenin yukarıda belirtildiği üzere iki temel unsuru mevcuttur. Birincisi resmi belgenin kamu görevlisi tarafından düzenlenmiş olması, ikincisi ise kamu

⁸⁶ Güngör, s. 55.

⁸⁷ Yargıtay 6. CD 17.09.1986 tarihli ve 4709/9213 sayılı bir kararında: "resmi reçetenin arkalarındaki ilaç teslimine ait hasta imzalarının sahte bulunduğu ve bu durumuyla belgelerin özel kesimlerinde sahtecilik suçlarının işlendiği gözetilmeden özel belgede sahtecilik yerine resmi belgede sahtecilik suçundan karar" verilmesini yasaya aykırı bulmuştur⁸⁷. Gökçen, s. 69.

⁸⁸ 6100 sayılı HMK 204. maddesi uyarınca; İlamlar ile düzenleme şeklindeki noter senetleri, sahteliği ispat olunmadıkça kesin delil sayılırlar. İlgililerin beyanına dayanılarak noterlerin tasdik ettikleri senetlerle diğer yetkili memurların görevleri içinde usulüne uygun olarak düzenledikleri belgeler, aksi ispatlanıncaya kadar kesin delil sayılırlar.

görevlisinin düzenlenmiş olduğu resmi belgeyi kendi göreviyle bağlantılı olarak düzenlemiş olmasıdır.

Kamu görevlisi tarafından düzenlenme resmi belgenin en önemli özelliğidir. Kamu görevlisi kavramı bakımından 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'ndan farklı olarak 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu daha geniş bir tanım yapmış ve eski kanunun sadece “memur”⁸⁹ ifadesini kullanarak sınırladığı kavramı genişletmiştir⁹⁰. Bu bakımdan resmi belge kavramının içeriği de genişletilmiştir.

Resmi belgenin bir diğer önemli özelliği ise kamu görevlisinin düzenlemiş olduğu belgeyi görevi gereği düzenlemiş olması gerekliliğidir. Buna göre resmi belge ile kamu görevlisinin görevi arasında bir ilişki bulunmalıdır. Aksi halde usulüne uygun olarak düzenlenmiş bir resmi belgenin varlığından söz edilemez.⁹¹ Eğer belge bu özelliği taşıyorsa resmi belgenin varlığından söz etmek mümkün olmayacaktır. Bu nedenle fail bakımından icra edilen görevin sahteciliği kolaylaştırılmış olması cezalandırma bakımından yeterli sayılmamış fail ile yapılan sahtecilik arasında görev ilişkisinin varlığı da aranmıştır.⁹²

3.3.3. Resmi Belge Hükmünde Belgeler

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu 210. maddesinde; sahtecilik suçunun konusunu oluşturan bazı özel belgeler hakkında resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir. Buna göre; emre veya hamile yazılı kambiyo senedi, emtiyai temsil eden belge, hisse senedi, tahvil veya vasiyetname hakkında sahtecilik eyleminin gerçekleştirilmesi halinde, resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümler uygulanacaktır. Ayrıca aynı maddede; tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensuplarının gerçeğe aykırı belge düzenlemeleri durumunda, düzenlenen

⁸⁹ 765 Sayılı Yasa döneminde verilen Yargıtay CGK. 8.12.1986 tarihli ve 6-328/573 sayılı kararı uyarınca: “Bir belgenin resmi belge sayılabilmesi için, memurun gördüğü görevle düzenlenen belge arasında nedensellik bağının bulunması gerekir. Ayrıca, resmi belgeye vücut veren yasal dayanağına uygun olması ve zorunlu biçimsel koşulları taşıması da gerekir.” MEŞE İctihat Programı.

⁹⁰ Gökçen, s. 67.

⁹¹ Yargıtay CGK’u bir kararında: “Bir belgenin resmi belge sayılabilmesi için memurun gördüğü görevle düzenlenen belge arasında nedensellik bağının bulunması gerekir. Ayrıca resmi belgeye vücut veren yasal dayanağına uygun olması ve zorunlu biçimsel koşulları taşıması da gerekir” şeklinde bir karar vermiştir. Gökçen, s. 70.

⁹² Gözübüyük, Abdullah Pulat, **Belgelerde Sahtecilik Cürümleri**, Adalet Dergisi, Şubat 1970, sayı 2.

belgenin kişilere haksız menfaat sağlaması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması halinde, bu meslek mensuplarının da resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezalandırılacakları hükme bağlanmıştır.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 210. maddesinde özel belgeler ikiye ayrılmış ve bunlardan birinci fıkrada sayılanlar hakkında resmi belgede sahtecilik hükümlerini düzenleyen hükümlerin uygulanacağı, ikinci fıkrada sayılan özel belgelerle ilgili olarak yapılacak sahteciliğin ise resmi belgede sahtecilik gibi cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır⁹³. Ancak dikkat edilmesi gereken husus m. 210/1 hükmü; sayılan belgeler hakkında sahtecilik suçunu işleyenleri kamu görevlisi olarak değerlendirmemektedir. Bu bakımdan bu tür belgelerde sahtecilik yapanlar hakkında, özel kişiler tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunu düzenleyen hükümler yani 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu m. 204/1. maddesinde düzenlenen hükümler uygulanacaktır.

3.3.3.1. Kambiyo Senetleri

5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 210. maddesinde sınırlı olarak sayılan resmi belge hükmündeki belgelerden ilki kambiyo senetleridir. Kambiyo senetlerinin TCK 210/1. maddesinin konusu olabilmesi için emre veya hamiline yazılı olması gerekmektedir. Nama yazılı olan senetlerin resmi belge hükmünde kabul edilmemesinin nedeni, bu tür senetlerin devrinin, zilyetliğin devri ile beraber bir temlikname verilmesine bağlı tutulmuş olmasıdır. Temlikname ile devredilmesinin sonucu olarak bu tür senetlerin tedavül yeteneği azdır⁹⁴. Kanun koyucu da bu durumu göz önüne alarak nama yazılı senetleri resmi belge hükmünde kabul etmemiştir.

Kanun koyucu Türk Ticaret Kanunu'nda poliçe, bono ve çeki emre yazılı senetler olarak düzenlemiştir. Diğer taraftan bono ile poliçenin hamiline yazılı olarak düzenlenmesini yasaklamıştır. Yargıtay Ceza Genel Kurulu ise; resmi belgede sahtecilik suçu belgenin düzenlenmesi ile oluşup tamamlanacağından sahte olarak düzenlenmiş bir

⁹³ Güngör, s. 64.

⁹⁴ Gökçen, s. 76.

bono ya da poliçenin hangi ciro şekliyle devredilirse devredilsin önceden oluşan suçun niteliğinde bir değişiklik olmayacağı yönünde bir karar vermiştir.⁹⁵

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu 671. maddesi uyarınca poliçe; senet metninde poliçe kelimesini ve eğer senet Türkçe'den başka bir dille yazılmışsa o dilde poliçe karşılığı olan kelimeyi, muayyen bir bedelin ödenmesi hususunda kayıtsız ve şartsız havaleyi, ödeyecek olan kimsenin ad ve soyadını, vadeyi, ödeme yerini, kime veya kimin emrine ödenecekse onun ad ve soyadını, keşide tarihi ve yerini, keşidecinin imzasını, ihtiva etmelidir⁹⁶.

Yukarıda sayılan özellikleri taşımayan senet kural olarak poliçe sayılmaz, dolayısıyla bu tür belgelerde yapılacak sahtecilikler, özel belgede sahtecilik hükümlerine göre değerlendirilecektir⁹⁷. Dolayısıyla bir poliçe üzerinde gerçekleştirilecek sahteciliğin, resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezalandırılabilmesi için her şeyden önce

⁹⁵ Yargıtay CGK 09/05/1994 tarihli ve 114/141 sayılı bir kararında: “Uyuşmazlık arkalarına “bedeli teminattır” kaşesi vurulan suça konu bonoların tedavül kabiliyetini yitirip özel belgeye dönüşüp dönüşmediklerine bunun sonucu olarak sanığın eyleminin resmi belgede sahtecilik ve dolandırıcılık suçlarını mı yoksa özel belgede sahtecilik suçunu mu oluşturacağına ilişkindir.

TTK'nun 601. maddesinde “ciro bedeli teminattır”, “bedeli rehindir” ibarelerini yahut terhinini ifade eden diğer herhangi bir kaydı ihtiva ederse hamil poliçeden doğan bütün hakları kullanabilir. Fakat kendisi tarafından yapılan ciro ancak tahsil cirosu hükmündedir. Poliçeden mesul olanlar kendileri ile ciranta arasında doğrudan doğruya mevcut olan münasebetlere dayanan defileri hamile karşı ileri süremezler. Meğerki hamil poliçeyi iktisap ederken bile bile borçlunun zararına hareket etmiş olsun” hükmü yer almaktadır.

Aynı kanunun 690. maddesinde poliçenin cirosuna ait hükümlerin (593, 602. maddesi) bonolar hakkında da uygulanacağı belirtildiğinden bononun arkasına veya bonoya bağlı alonj denilen kağıt üzerine “bedeli teminattır” “bedeli rehindir” ibareleri yahut terhini ifade eden herhangi bir kayıt yazılarak ciro edilmesi halinde bu ciro rehin cirosu hükmündedir. Rehin cirosu doğurduğu hukuki sonuçlar yönünden diğer ciro şekillerinden farklı ise de bononun kambiyo senedi olma niteliğini etkilemez ve onu özel belgeye dönüştürmez. Başka bir söyleyişle rehin cirosu ile devredilen bono bu niteliğini korur ve bu bononun hamili senetten doğan bütün hakları kambiyo ve takip hukuku esaslarına göre kullanabilir. Bu itibarla yasal unsurları tam olan bono rehin cirosu ile devredildiğinde özel belgeye dönüşmeyip kambiyo senedi olma özelliğini koruyacağından bu şekilde ciro edilen bir bonoda sahtecilik yapılması halinde TCK'nın 345. maddesinde öngörülen suç değil aynı kanunun 349. maddesi delaletiyle 342. maddesinde yazılı suç oluşur. Kaldı ki bono TCK'nın 349. maddesine göre resmi belge hükmündedir. Resmi belgede sahtecilik suçu belgenin düzenlenmesi ile oluşup tamamlanacağından sahte olarak düzenlenmiş bir bono hangi ciro şekliyle devredilirse devredilsin önceden oluşan suçun niteliğinde bir değişiklik olmaz.

İncelenen maddi olayda sanığın, borçlusu Cengiz olarak gösterilen ve yasal unsurları tam olan 3 adet sahte bono düzenlediği ve bu bonoların arkalarına “bedeli teminattır” kaşesi vurup aldığı krediye karşılık katılan bankaya rehin cirosu ile devrettiği böylece katılan bankayı kandırıp haksız çıkar sağladığı saptandığına göre eylemi resmi belgede sahtecilik ve dolandırıcılık suçlarını oluşturur.

Bu nedenle sanığın TCK'nın 342/1, 80 ve 503. maddeleri uyarınca cezalandırılmasına karar verilmesi gerekirken, suça konu bonoların arkalarına “bedeli teminattır” kaşesi vurulmakla tedavül kabiliyetini yitirip özel belgeye dönüştükleri gerekçesiyle aynı kanunun 345. maddesiyle uygulama yapılmasında isabet görülmediğinden” yerel mahkeme kararının bozulmasına karar vermiştir. Meşe İçtihat Programı.

⁹⁶ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/02/20110214-1-1.htm> (Erişim tarihi: 02.05.2013)

⁹⁷ GÜNGÖR, s. 66.

üzerinde sahtecilik yapılan belgenin unsurları tam bir poliçe olması gerekir⁹⁸. Ancak belirtilmesi gerekir ki kanun koyucu; 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu 672. maddesinde; vadesi gösterilmeyen poliçenin görüldüğünde ödenmesi şart edilmiş sayılacağını, ayrıca belirtilmiş olmadıkça muhatabın adı yanında gösterilen yerin, ödeme yeri ve aynı zamanda da muhatabın yerleşim yeri sayılacağını ve düzenlenme yeri gösterilmeyen poliçenin, düzenleyenin adının yanında gösterilen yerde düzenlenmiş sayılacağını belirterek⁹⁹, bazı unsurların eksikliği halinde dahi poliçenin geçerli olabileceği durumları sıralamıştır. Buna göre sayılan eksikliklerin varlığı halinde dahi poliçenin geçerliliği devam edeceğinden; böyle bir poliçe ile ilgili sahtecilik eylemleri de resmi belgede sahtecilik suçu hükümlerine göre cezalandırılacaktır.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu 776. maddesi uyarınca bono; senet metninde bono kelimesini veya emre muharrer senet ibaresini ve eğer senet Türkçe'den başka bir dille yazılmışsa o dilde bono karşılığı olan kelimeyi, kayıtsız ve şartsız belirli bir bedelin ödenmesi vaadini, vadeyi, ödeme yerini, kime ve kimin emrine ödenecekse onun ad ve soyadını, senedin tanzim edildiği gün ve yeri, senedi tanzim edenin imzasını, ihtiva etmelidir¹⁰⁰.

Yukarıda sayılan unsurlardan bazılarının var olmaması halinde senedin yine de bono sayılacağı haller 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu 777. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; vade unsuru gösterilmemiş bir bono, görüldüğünde ödenmesi şart olan bir bono olarak kabul edilmelidir¹⁰¹. Bununla birlikte tanzim yeri gösterilmeyen bir bono, tanzim edenin adının ve soyadının yanında yazılı olan yerde tanzim edilmiş sayılır. Bu

⁹⁸ Konu ile ilgili olarak Yargıtay bir kararında; “suça konu senetlerde mevcut tanzim tarihlerinin senedin diğer bölümlerini yazan sanığın eli ürünü olmadığı, sonradan farklı bir kalemlle yazıldığı ve bankaya teminat olarak verilmeden önce sanık tarafından yazıldığına dair savunmanın aksine kesin delil bulunmadığı cihetle, suça konu senetlerin düzenlenme tarihlerinin sanık tarafından yazılmayıp sonradan eklenmesi nedeniyle özel belge olduğunu kabul eden mahkemenin takdirinde isabetsizlik bulunmadığı” şeklinde bir karar vermiştir. UYAP İçtihat Programı.

⁹⁹ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/02/20110214-1-1.htm>(Erişim tarihi: 02.05.2013)

¹⁰⁰ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/02/20110214-1-1.htm>(Erişim tarihi: 02.05.2013)

¹⁰¹ Konu ile ilgili olarak Yargıtay bir kararında; “sanıkların tanzim tarihi bulunmayan senedi tahsil edecekleri vaadiyle katılanı kandırıp aldıkları, senedin arkasına katılanın imzasını sahte olarak atıp ciro ederek üç kişi vasıtasıyla icra takibine koydurup haksız yarar sağlayarak özel evrakta sahtecilik ve dolandırıcılık suçlarını işledikleri iddiası ile kamu davası açılmış ise de; bilirkişi tarafından düzenlenen rapor içeriğinden ve dosyada bulunan senet fotokopisinden 15.02.2001 ödeme günlü senedin 07.02.2001 tanzim tarihini içerdiği ve bu itibarla bono vasfında olduğunun anlaşılması karşısında; resmi evrakta sahtecilik suçunun oluşabileceği ihtimaline binaen görevsizlik kararı verilmesi gerekirken, beraat kararı verilmesi” ne dair yerel mahkeme kararını bozmuştur. UYAP İçtihat Programı.

durumlarda; unsurlardaki eksikliklere rağmen bononun geçerliliği devam edeceğinden yapılacak sahtecilik eylemlerinde resmi belgede sahtecilik suçu meydana gelecektir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu 780. maddesi uyarınca çek; senet metninde çek kelimesini ve eğer senet Türkçe'den başka bir dille yazılmışsa o dilde çek karşılığı olan kelimeyi, kayıtsız ve şartsız muayyen bir bedelin ödenmesi için havaleyi, Ödeyecek kişinin, “muhatabın” ticaret unvanını, ödeme yerini, çeki çeken kimsenin imzasını, ihtiva etmelidir.¹⁰²

Bu özellikleri ihtiva etmeyen bir senet, çek olarak kabul edilmeyeceği¹⁰³ için, böyle bir senetle ilgili olarak gerçekleştirilen sahtecilik eylemleri de özel belgede sahtecilik hükümleri uyarınca değerlendirilecektir.¹⁰⁴ Ancak 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu 781. maddesinde unsurları eksik olan çeklerle ilgili istisnalar sayılmış ve çekte açıklık yoksa, muhatabın ticaret unvanı yanında gösterilen yerin ödeme yeri sayılacağı, muhatabın ticaret unvanı yanında birden fazla yer gösterildiği takdirde, çekin ilk gösterilen yerde ödeneceği, böyle bir açıklık ve başka bir kayıt da yoksa, çekin muhatabın merkezinin bulunduğu yerde ödeneceği; düzenlenme yeri gösterilmemiş olan çekin ise düzenleyenin adı yanında yazılı olan yerde düzenlenmiş sayılacağı belirtilmiştir¹⁰⁵. Buna göre sayılan eksikliklerin var olmasında dahi geçerli bir çekin varlığından söz

¹⁰² <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/02/20110214-1-1.htm>(Erişim tarihi: 02.05.2013)

¹⁰³ Konu ile ilgili olarak Yargıtay; “Keşide yerinin bulunmaması nedeniyle TTK'nın 692. maddesindeki zorunlu unsuru taşımayan suça konu çekin, resmi belge olmayıp özel belge niteliğinde bulunduğu ve özel belgenin de suç tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan 765 sayılı TCK'nın 79. maddesi delaletiyle yüklenen dolandırıcılık suçunun unsuru olduğu gözetilmeden yazılı şekilde ayrıca resmi belgede sahtecilik suçundan da hüküm kurulması, yasaya aykırıdır” şeklinde bir karar vermiştir. MEŞE İhtihat Programı.

¹⁰⁴ Yargıtay CGK 03/04/1995 tarihli ve 16/102 sayılı bir kararında: “Ticarette uğraşan sanık Necdet, uzaktan akrabası ve banka müdür muavini olan Nurhan adlı kişinin borcundan dolayı tanıklardan Yücel'e ortağı olan Ali'nin Şekerbank'a ait çek koçanına 50 milyon rakamını yazarak ve kendi imzasını atmak suretiyle açık çek vermiştir. Tanık Yücel'de çekin üzerine rakamla 500, yazı ile 550 milyon yazarak Fevzi isimli kişiye ciro etmiştir. Fevzi'nin çek bedelini tahsil etmek amacıyla bankaya başvurması üzerine çek hesabının keşideci sanığa ait olmayıp Ali isimli kişiye ait olduğu ve karşılığının da bulunmadığı nedeniyle ödeme yapılmamış ve banka görevlilerince çekte imzası bulunan sanık Necdet bankaya davet edilmiştir. Bankaya gelen sanık koçan kısmına 50 milyon yazarak verdiği çekin metin kısmına 550 milyon yazıldığını görünce çeki alıp yırtmış ve parçalarını masanın üstüne koymuştur. Yukarıda belirtilen şekilde vuku bulan maddi olay nedeniyle özel daire ile yerel mahkeme arasında ortaya çıkan uyumsuzluk, sanığın sabit görülen eyleminin, TCK'nın 342/1. maddesine mi yoksa TCK'nın 345. maddesine mi muhalefet teşkil ettiği noktasında toplanmaktadır. Yırtılan parçalar yan yana getirilerek oluşturulan belgenin her iki yüzüne ait fotokopiler dosyada yer almaktadır. Belge yırtılmadan önceki haliyle TTK'nun çekte bulunmasını öngördüğü tüm unsurları taşımakta ve ciroların muntazam olduğu saptanmış bulunmaktadır. Öyleyse sanık tarafından yırtılan belge kıymetli evrak çektir. Bu nedenle yerinde görülen daire bozmasına uyulması gerekirken önceki hükümde direnilmesi yasaya aykırıdır.” şeklinde bir karar vermiştir. Bakıcı, Özel Hükümler, s. 779'dan naklen.

¹⁰⁵ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/02/20110214-1-1.htm>(Erişim tarihi: 02.05.2013)

edilebilecek ve çekin geçerliliği devam edeceğinden yapılacak sahtecilik eylemlerinde resmi belgede sahtecilik suçu meydana gelecektir.

3.3.3.2. Emtiayı Temsil Eden Belge

Emtiayı temsil eden belgeler; makbuz senedi, varant ve taşıma senedir¹⁰⁶. Emtia senetleri, malları temsilen verilen ve belirli şekil şartlarının bulunması gereken kıymetli evrak niteliğinde makbuzlardır. Bu senetlerin resmi belge sayılması için hangi unsurları taşımları gerektiği; 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu 834, 835 ve 857. maddelerinde sayılmıştır.

Makbuz senedi ve varant; tevdi edenin ad ve soyadı ile sanat ve ikametgahı, tevdiatın yapıldığı umumi mağazanın ticaret unvanı ile bulunduğu yer, tevdi olunan şeylerin cins ve miktarı ile mahiyet ve kıymetinin bilinmesi için açıklanması lazım gelen hususlar, tevdi olunan şeylerin tabi olması lazım gelen bütün resim, harç ve vergilerin ödenip ödenmediği ve sigorta edilip edilmediği, ödenmiş olan veya ödenecek ücret ve masraflar, senedin kimin namına veya emrine tanzim edildiğini gösteren bir ibare, umumi mağaza sahibinin imzası, unsurlarını içermelidir.

Taşıma senedi ise; gönderilenin adı, soyadı veya ticaret unvanını ve adresini, eşyanın gönderildiği yeri ve taşıma senedinin emre yazılı olması isteniyorsa emrine şerhini, taşınacak eşyanın cinsini, sıklık, istiap derecesi veya adedini, paket halinde iseler pakete yazılı numaraları ve işaretleri ve ambalajın şekil ve vasfını, gönderenin adı, soyadı veya ticaret unvanını ve adresini, taşıyıcının adı, soyadı veya ticaret unvanını ve adresini, taşıma ücreti ve ücret ödenmişse bu ciheti, taşımanın yapılacağı müddeti, taraflar arasında kararlaştırılan diğer hususları ihtiva etmelidir.

Makbuz senedi, varant ve taşıma senedinin TCK 210. maddesi kapsamında yer almasının nedeni; bunların rehin ve devir edilmelerinin mümkün olmasıdır¹⁰⁷. Bu bakımdan kanun koyucu hem tedavülü kolay olan hem de belli bir maddi değer taşıyan bu senetleri daha ciddi yaptırımlarla korumak istemiştir.

¹⁰⁶ Gökçen, s. 82.

¹⁰⁷ Güngör, s. 72.

3.3.3.3. Hisse Senedi ve Tahvil

Hisse senedi ve tahvil de Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenmiş kıymetli evrak niteliğinde senetlerdir. Yukarıda açıklandığı üzere; bu senetlerin de TCK 210. madde kapsamında değerlendirilebilmesi için belirli bazı unsurları içermesi gerekmektedir. Hisse senetleri şirketin unvanını, esas sermaye miktarını ve tescil tarihini, senedin nevi ve itibari kıymetini ve şirketin namına imza etmeye yetkili olanlardan en az ikisinin imzasını taşımaktadır.

Tahviller ise anonim şirketlerin ödünç para bulmak için itibari kıymetleri eşit ve ibareleri aynı olmak üzere çıkardıkları borç senetlerine denir. Tahvillerin şekil şartları da 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun ilgili maddelerinde düzenlenmiştir.

Kambiyo senetleri ve emtiayı temsil eden senetlerde olduğu gibi tahvil ve hisse senedi bakımından kanun koyucu belirli şekil şartlarının varlığını aramıştır. Dolayısıyla bu şartları taşımayan senetlerin tahvil ve hisse senedi özelliği taşıyamayacağı göz önüne alınarak resmi belge hükmünde kabul edilemeyeceği için, yapılacak sahteciliklerin özel belgede sahtecilik hükümlerine göre değerlendirilmesi gerekmektedir.

3.3.3.4. Vasiyetname

Vasiyet ölüme bağlı tasarruflar arasında yer almaktadır. Muris vasiyetname ile tereke üzerinde tasarrufta bulunmaktadır¹⁰⁸. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 210. maddesi kapsamında belirtilen vasiyetname ifadesinden, elle yazılan vasiyetname anlaşılmalıdır. Zira noterlerce düzenlenen vasiyetnameler zaten resmi vasiyetname niteliğindedir.

Elle yazılan vasiyetnamenin kanun tarafından resmi belge gibi korunmasının nedeni, bunların vasiyet sahibinin ölümünden sonra hüküm ifade etmesidir¹⁰⁹. Belirtilmesi gerekir ki sözlü vasiyetnamede zaten ortada bir belge olmadığı için, TCK 210. madde kapsamında değerlendirilmemektedir.

Vasiyetnamede yapılan sahtecilik; iki şekilde ortaya çıkabilmektedir. Birincisi elle yazılı bir vasiyetnamenin sonradan meydana getirilmesi diğeri ise sonradan

¹⁰⁸ Gökçen, s. 82.

¹⁰⁹ Güngör, s. 73.

değiştirilmesidir. Burada failin amacı sahte vasiyetnameyi murisin ölümünden sonra kullanmaktır. Miras bırakan hayatta iken sahte vasiyetname düzenlenmesi halinde; kişi ölmeden vasiyetnamenin kullanılması mümkün değildir.

El yazısı vasiyetnamenin unsurları, Türk Medeni Kanunu 538. maddesinde; yıl, ay ve günün gösterilmesi, başından sonuna kadar el yazısıyla yazılmış olması ve imzalanması şeklinde sayılmıştır. Eğer bu şartlar yoksa elle yazılmış vasiyetnameden bahsedilmesi mümkün olmayacak ve bu durumda da sahtecilik suçu oluşmayacaktır.

3.3.3.5. Sağlık Mesleği Mensupları Tarafından Düzenlenen Belgeler

Tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensupları tarafından düzenlenen belgeler hakkında Türk Ceza Kanunu 210/2. düzenleme yapılmıştır. Buna göre kamu görevi icra etmeseler dahi bu kimselerin görevleri gereği ve gerçeğe aykırı olarak belge düzenlemeleri halinde, düzenlenen belgelerin resmi belge statüsünde olduğu kabul edilmiştir.

Kanun koyucu, düzenlenen belgeler ile kişilere haksız menfaat sağlanmasını ya da kamunun veya kişilerin zarara uğramalarını suçun oluşumu bakımından ön şart olarak kabul etmiştir. Tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensupları tarafından düzenlenen belgeler sadece ceza yönünden resmi belgelere benzetilmiştir. Bu nedenle bunun dışında kalan hususlarda söz konusu belgelere özel belgede sahtecilik hükümlerinin uygulanması gerekmektedir.

Konuya ilişkin özel hükümler de bulunmaktadır. Örneğin; "1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun'un 73. maddesine göre, protokol defterlerinde tahrifat yapan ve mugayiri hakikat malumat derceylediği sabit olan tabipler, diş tabipleri, dişçiler ve ebeler Türk Ceza Kanunu'nun belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümlerine göre cezalandırılır" hükmü mevcuttur. Bu kanuna göre "Türkiye'de icrayı sanat salahiyetini haiz olmayan tabiplerin raporları muteber olamaz." ve "Memurların Hastalık Raporlarını Verecek Hekim ve Sağlık Kurulları Hakkında Yönetmelik'in 2/II maddesinde, "resmi ve özel hekim bulunmaması ve hastanın tıbbi sebeplerle veya ulaşım şartlarının elverişsizliği yüzünden hekim veya sağlık kurulu olan bir yere gönderilememesi halinde, sağlık memuru, hemşire ve ebeler memurun hasta olduğunu ve

bir hekim tarafından muayene edilmesinde zaruret bulunduğunu gösteren hastalık belgesi düzenler” ayrıca 3. maddesinde de “hastalık raporlarında; Sağlık memuru, hemşire ve ebeler 7 güne kadar tek hekimin ise 20 güne kadar hastalık izni yani rapor verebileceği hükme bağlanmıştır. Bu tek hekimin veya sağlık memuru ebe veya hemşirenin kamu görevlisi olmaması halinde de düzenleyeceği rapor 210/2. madde kapsamında değerlendirilecektir.¹¹⁰

Kamu görevlisi olmayan bir sağlık mesleği mensubunun düzenlemeye yetkili olduğu bir belgeyi gerçeğe aykırı olarak düzenlemesi özel belgede sahtecilik suçunu oluşturur ancak kanun koyucunun 210. maddenin 2.fıkrası ile getirilen düzenleme ile 765 sayılı Türk Ceza Kanunu 354. maddeden farklı olarak özel bir statü verilmiş resmi belge hükmünde belgelerden sayılarak cezalandırılması cihetine gidilmiştir.¹¹¹ Buna göre düzenlenen belgenin kişiye haksız bir menfaat sağlaması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması hâlinde, resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezaya hükmolunacaktır. Böylece, belirtilen kişilerin görevlerinin ifası bağlamında düzenledikleri belgelerin önemi vurgulanmış ve bunlara duyulan güvenin özellikle korunması amaçlanmıştır.

4. BELGEDE SAHTECİLİK SUÇLARINDA TARİHİ GELİŞİM

Belgede sahtecilik suçları kamunun güveni aleyhine, suçun konusu olan belgeler üzerinde sahtecilik yapmak suretiyle gerçekleştirilmektedir. Hukuk tarihinde de günümüzde olduğu gibi toplum güveninin korunması amacıyla belgede sahtecilik eylemlerinin cezalandırılması yoluna gidildiği anlaşılmaktadır. Bu bakımdan; belgede sahtecilik suçlarının günümüzdeki değerlendirilmesi için tarihi gelişimi üzerinde durulması gerekmektedir.

4.1. Roma Hukuku

Parada ve vasiyetnamede sahtecilik konusundaki düzenlemeler, hukuk sistemleri içerisinde belgede sahteciliğin ilk örneklerini oluşturmaktadır. Zira hem vasiyetnameler

¹¹⁰ Şener, s. 36.

¹¹¹ Erdağ Ali İhsan, **Tıp Ceza Hukukunda Belgede Sahtecilik Suçu** , V. Türk Alman Tıp Hukuku sempozyumu Tıp Ceza Hukukunun Güncel Sorunları, Türkiye Barolar Birliği, 2008, s. 535.

hem de paranın toplum hayatında çok önemli bir yerinin olması sahtecilik konusunda özellikle bunlara önem verilmesinin en önemli nedenini oluşturmaktadır¹¹².

Roma hukuk sisteminde; sahte vasiyetname tanzim eylemek ve sahte olduğu bilinen böyle bir vesikayı ibraz etmek, sahte olarak tanzim edilen vasiyetnameye mühür koymak veya gerçek olarak tanzim kılınan bir vasiyetnamenin mührünü değiştirmek gerçek olarak tanzim edilen senet ve vasiyetnamelerde tahrifat yapmak sahte senet düzenlemek, sahte bir senedin şahitlerle doğruluğunu ispata çalışmak gibi fiiller suç olarak kabul edilmiş ve bunlardan özellikle vasiyetnameye ilişkin olan sahtecilikler diğerlerine nazaran daha ağır cezalandırılmıştır.¹¹³

Roma hukukunda sahtekarlık suçları ile ilgili özel düzenleme yapılmamış, sahtecilik suçları yalan tanıklık ve vasiyetnamede sahtekarlık fiilleri ile birlikte “falsum” kavramı ile ifade edilmiş¹¹⁴ ve günümüzdeki anlayıştan farklı olarak Roma Hukuk Sistemi’nde sahtecilik suçları bakımından bireye zarar verilip verilmediği temel ölçüt olarak kabul edilmiştir. Bu bakımdan cezalandırma bakımından kamu güveninin ihlalinden ziyade bireyde zarar oluşup oluşmadığı hususu incelenmiştir¹¹⁵.

4.2. Cermen Hukuku

Cermen hukukunda belgede sahtecilik suç sayılmış ve özellikle resmi belgede sahtecilik suçu bakımından ağır cezalar öngörülmüştür¹¹⁶. Cermen Hukuku’nda sahtecilik suçları ile ilgili olarak; Theodoricus’un emirnamesinde ölüm cezasının tertip olunması, Longobart Kanununda fiili gerçekleştiren elin kesilmesi, Ripuarie Kanununda ya baş parmağın kesilmesi ya da para cezasına hükmedilmesi, Vizigotların Kanununda ise kral emirlerini taklit veya değiştirilmesi halinde ya malların yarısının müsaderesi veya elinin kesilmesi şeklinde bir cezalandırma öngörülmüştür. Bununla birlikte Vizigotların Kanununda diğer belgede sahteciliklerde mallarının dörtte birinin müsaderesi öngörülmüştür¹¹⁷.

¹¹² Erman, s. 210.

¹¹³ Aydil Ertan, **Yetkili Kamu Görevlisinin Resmi Belgede Sahtecilik Suçu**, MÜ Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2006, s. 15.

¹¹⁴ Tezcan/Erdem/Önok, s. 672.

¹¹⁵ Aydil, s. 14.

¹¹⁶ Gökçen, s. 13.

¹¹⁷ Erman, s. 215.

4.3. Kilise Hukuku

Kilise Hukukunda özellikle papalığa ait mektup ve vesikalarda yapılan sahteciliklerde belgenin sahteliğinin farkına varıldığı andan itibaren yirmi gün içinde fail tarafından sahte belge yok edilmezse papa tarafından aforoz edilme cezası uygulanmış ayrıca sahte belgelerin oluşturulması fiiline iştirak eden rahiplerin rütbelerinin indirilmesi ve manastıra kapatılması şeklinde cezalar öngörülmüştür. Bundan başka, krallık belgelerinde sahtecilik ancak bir rahip tarafından işlendiği takdirde suç sayılmış, faile rütbe indirilmesi, şerefsizlik damgası vurulması ve sürgün cezaları uygulanmıştır.¹¹⁸

4.4. Orta Çağ Hukuku

Orta çağ hukukunda sahtecilikler gayet şiddetli bir şekilde cezalandırılmıştır. Sahtecilik suçunu işleyenler Kral Roteri emirnamesi ve Karolejen mevzuatlarında elin kesilmesi cezası ile cezalandırılmıştır.

Ayrıca sahtecilik bakımından resmi veya özel, milli veya yabancı evrak ayırımına gidilmiş, resmi ve milli evrakta yapılan sahtecilik, diğerlerine göre daha ağır cezalandırılmıştır. Bunun yanında bazı mevzuatlara göre suç failinin kimliğinin göz önüne alındığı ve resmi sıfatı bulunan faillerin daha ağır cezalara çarptırıldığı anlaşılmıştır.¹¹⁹

4.5. Yakın Zamanlar Hukuku

Fransa da çeşitli tarihlerde çıkartılan Kral Emirnameleri sahtecilik konusunda önemli hükümler içermiştir. Özellikle 1680 tarihli “Sahtekarlık Fermanı” bu hususta gerçekleştirilen en önemli düzenleme olmuş, sahtekarlık fiilleri bakımından özel kişiler ve memurlar arasında ayırım yapılmıştır.

1813 tarihli Bayern Ceza Kanununda, resmi belgede sahtecilik, kamunun güvenine karşı işlenmiş bir suç olarak kabul edilmiş, özel belgede sahtecilik ise dolandırıcılık suçunun nitelikli hali olarak düşünülmüştür. Özel belgede sahtecilik ile

¹¹⁸ Erman, s. 214.

¹¹⁹ Erman, s. 214.

resmi belgede sahteciliği düzenleyen ilk metinler ise 1851 Prusya ve 1854 Baden Ceza Kanunları olmuştur¹²⁰.

4.6. İslam Hukuku

İslam Hukuku da belgede sahtecilik suçlarını düzenlemiştir. İslam Hukuku'nda devlet memurları tarafından işlenen sahtecilik taziren cezalandırılan suçlar arasında kabul edilmiştir. Taziren cezalandırma; İslam hukukunda önceden cezası belirlenmemiş veya belirlenmiş olup da cezası belirtilmemiş, hakim tarafından cezasının tayin edildiği yani takdir hakkının hakime bırakıldığı suçlar hakkında uygulanan cezalandırma olarak düzenlenmiş¹²¹ buna göre örnek olarak; sahte makbuz ile köylüden vergi tahsil eden devlet memurlardan hem bu paralar geri alınmış hem de taziren cezalandırma yoluna gidilmiştir¹²².

¹²⁰ Tezcan/Erdem/Önok, s. 672.

¹²¹ Aydil, Ertan, **Yetkili Kamu Görevlisinin Resmi Evrakta Sahtekarlık Suçu**, Marmara Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2006, s. 17.

¹²² Erman, s. 216.

İKİNCİ BÖLÜM

RESMÎ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU

1. RESMÎ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU VE UNSURLARI

1.1. Genel Olarak

Kanun koyucu resmi belgede sahtecilik suçunu 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 204. maddesinde düzenlemiştir. İlgili maddenin birinci fıkrasında herkes tarafından işlenebilen resmi belgede sahtecilik suçu, ikinci fıkrasında ise kamu görevlileri tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu düzenlemiştir. Kanun koyucu maddenin ilk fıkrasında “resmî belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmî belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren veya sahte resmî belgeyi kullanan kişi” demek suretiyle suçu işleyen kişiyi özel olarak tanımlama ihtiyacı hissetmeden, herkes tarafından işlenebilecek resmi belgede sahtecilik suçunu; maddenin ikinci fıkrasında ise “görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmî bir belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren, gerçeğe aykırı olarak belge düzenleyen veya sahte resmî belgeyi kullanan kamu görevlisi” ifadesini kullanarak "kamu görevlisi" olarak tanımlanan kişilerce işlenen resmi belgede sahtecilik suçunu düzenlemiştir.

Kamu görevlisi olmayanlarca işlenen resmi belgede sahtecilik suçunun gerçekleşmesi bakımından kanunda bazı seçimlik hareketler öngörülmüştür. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 204/1. maddesinde sırasıyla; sahte olarak resmi belge düzenlenmesi, gerçek bir resmi belgenin başkalarını aldatacak şekilde değiştirilmesi ve sahte bir resmi belgenin kullanılması seçimlik hareketleri sayılmıştır. Kamu görevlileri tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunda ise herkes tarafından işlenebilecek resmi belgede sahtecilik suçunun seçimlik hareketlerine ek olarak; gerçeğe aykırı belge düzenlemek seçimlik hareketi de sayılmıştır.

Kamu görevlisi olmayanlar tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu ile kamu görevlisinin resmi belgede sahtecilik suçu bakımından failin yukarıda sayılan seçimlik hareketlerden birini yerine getirmesi zorunludur. Zira bir fiilin suç teşkil edebilmesi bakımından öncelikli olarak kanuni tarife uygun olması gerekmektedir. Bu bakımdan özellikle belirli şekil kurallarının oldukça önem arz ettiği sahtecilik suçlarında, fiilin ceza kanunundaki tipe uygun olması bir zorunluluktur.

Resmi belgede sahtecilik suçunun kamu görevlisi olmayanlar ve kamu görevlileri tarafından işlenmesi bakımından, kanunda öngörülen seçimlik hareketlerdeki farkların dışındaki bir başka fark ise; suçun konusunu teşkil eden resmi belgeye ilişkindir. Kanun koyucu 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 204/2. maddesinde kamu görevlilerinin resmi belgede sahtecilik suçunu ancak görevleri gereği düzenlemeye yetkili oldukları resmi belgelere karşı işleyebileceklerini öngörmüştür. Diğer taraftan herkes tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu bakımından suçun konusunun resmi belge olması yeterli sayılmıştır.

1.2. Fail

Kural olarak bir suçun faili ancak insanlar olabilirler. Ancak kanun koyucunun failde bir takım özellikler aradığı ve suçun işlenebilirliğini failin belirli bir kişi olmasına bağladığı suçlara “özgü suç” adı verilmektedir. Kamu görevlisi olmayanlar tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunda suç, herkes tarafından işlenebilir. Diğer taraftan kamu görevlisi tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunda fail kamu görevlisidir. Kanun koyucu bu suç bakımından özgü suç hükümlerini düzenlemiştir.

765 sayılı Türk Ceza Kanunu ile 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda resmi belgede sahtecilik suçunun faili bakımından farklı düzenlemeler yapılmıştır. 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda kanun koyucu daha dar bir tanım yaparak suçun failinin ancak "memur" olarak nitelendirilebilecek kimseler olabileceğini belirtmiştir. Aynı kanunun 279. maddesinde ise memur tanımında kamu hizmeti ve kamu görevi ayrımına gidilerek, ceza kanunun uygulanması bakımından sadece kamu görevi yapanlar memur olarak sayılmıştır.¹²³

¹²³ Artuk/ Gökçen/ Yenidünya, s.252.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda ise resmi belgede sahtecilik suçunun failinin kamu görevlileri olabileceği belirtilmiş ve eski kanundan daha geniş bir kavram kullanılmıştır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 6/1-c maddesine göre kamu görevlisi: “kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi”dir¹²⁴. Madde gerekçesinde de kamu görevlisi için tek ölçütün, gördüğü işin bir kamusal faaliyet olması gerektiği belirtilmiştir. Kamusal faaliyet ise, Anayasa ve kanunlarda belirlenmiş olan usullere göre verilmiş olan bir siyasal kararlar, bir hizmetin kamu adına yürütülmesi olarak açıklanmıştır. Kanun koyucu bakımından, kamu görevlisi tanımı içerisine girmek için maaş ya da bir başka karşılığın alınması ya da yapılan işin süreli ya da sürekli olmasının bir önemi yoktur.

Memur ile kamu görevlisi kavramları aynı anlama gelen kavramlar değildir. Memur bir kamu görevlisi çeşidi olduğu halde her kamu görevlisi memur değildir. Bu itibarla kamu görevlisi kavramı memur kavramından daha geniş bir anlam muhtevasına sahiptir.¹²⁵ Devletin işleyişini, yani kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde ve topluma sunulmasında en önemli rolü üstlenen kamu görevlisi , bu görev dolayısıyla bir kamu hukuku hükümlülüğü altına sokulmaktadır. Buna göre kamu görevlileri bir kamu faaliyetinin, kamu görevinin yürütülmesi sırasında, bu faaliyetin gerekli kıldığı yükümlülüklerle uygun davranmak zorundadır.

Kamu görevlisi bakımından kamusal faaliyete katılmanın şekli ve süresinin önemi bulunmamaktadır. Kamusal faaliyete atama, seçilme veya herhangi bir surette, süreli veya süresiz katılmak mümkündür. Her halükarda kamusal faaliyete katılan kişi kamu görevlisi sayılmaktadır. Bir diğer ifade ile, kamu görevlisinin tespitinde istihdam değil, kişinin icra ettiği fonksiyon baz alınmaktadır.¹²⁶

Resmi belgede sahtecilik suçunun oluşabilmesi için failin kamu görevlisi olması yanında, suça konu olan resmi belgeyi görevini ifa ederken ve görevi dolayısıyla düzenlemesi de gerekmektedir.¹²⁷ Görevi gereği düzenlemeye yetkili olmadığı bir resmi

¹²⁴ Yalvaç, s. 69.

¹²⁵ Özgenç İzzet, **Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi Genel Hükümler**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2005, s.103.

¹²⁶ Artuk/ Gökçen/ Yenedünya, s. 483.

¹²⁷ Yargıtay CGK 02/05/1994 tarihli ve 93/132 sayılı konuya ilişkin kararında: “Özel daire ile Yerel Mahkeme arasındaki uyuşmazlık sanığın üzerine yüklenen sahtekarlık suçunun niteliğine ilişkindir. 765

belgeyi düzenleyen kamu görevlisi, herkes tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçundan dolayı cezalandırılacaktır. Son olarak belirtilmelidir ki failin suç işlediği sırada kamu görevlisi olması yeterli olup, sonradan bu sıfatı kaybetmesi sonucu etkilemeyecektir.¹²⁸

1.3. Mağdur

Mağdur; suçtan ya da haksız eylemden zarar gören anlamına gelmektedir. Bir başka tanıma göre ise mağdur; suçun konusunun ait olduğu kimsedir¹²⁹. Resmi belgede sahtecilik suçu bakımından ise suç kamu güvenine karşı suçlar başlığı altında düzenlenmiş olduğu için, mağdur toplumu oluşturan herkeştir.

Resmi belgelerde yapılan sahteciliklerde kamu güveninin ihlali ön plandadır. Zira resmi belgelere tanınan ispat gücü nedeniyle, bunlara duyulan güvenin sarsılmaması hukuk düzeni açısından çok önemlidir¹³⁰. Bu nedenle resmi belgelerin sahte olarak düzenlenmesi veya değiştirilmesinin belirsiz sayıda kişiyi aldatmaya elverişli olması kural olarak yapılan sahteciliğin hukuken önemli sayılması için yeterlidir¹³¹.

Sahtecilik suçunun kamu güveni aleyhine işlendiği bu nedenle mağdurunun bulunmadığı ve suçtan zarar görenin toplum olduğu görüşü mevcut olmakla birlikte her

sayılı Ceza Kanunu 339. maddesinde düzenlenen, memurlar tarafından işlenebilen resmi belgede sahtekarlık suçunun oluşabilmesi için, iki koşulun gerçekleşmesi gerekir. Buna göre;

a- Failin memur olması: Suça konu belgenin bir memur tarafından düzenlenmiş bulunması gerekir.

b- Düzenlenen belge ile memurun görevi arasında illiyet bağının bulunması.

O halde bir belgenin resmi belge niteliğini kazanabilmesi için yalnız memur tarafından düzenlenmiş olması yeterli değildir. Ayrıca memurun görevi ile düzenlenen belge arasında nedensellik bağlantısının varlığı da aranmalıdır. Bir başka anlatımla memur, belgeyi düzenlemeye görevli ve yetkili olmalıdır. Aksi halde memur olmayanlar ve memur olmakla beraber görevi dışında resmi belgede sahtekarlık suçunu işleyenler hakkında 765 sayılı kanunun 342. maddesi uygulanmalıdır.

Uyuşmazlık konusu olayda, Kırşehir Çıracılık Eğitim Merkezinde memur olarak çalışan sanığın suça konu bordrolar, faturalar ve malzeme alımına ilişkin belgeleri sahte olarak düzenlediği ve bu belgelerin resmi belge niteliğinde buldukları sabittir. Esasen bu konuda herhangi bir uyuşmazlıkta bulunmamaktadır.

Ancak Çıracılık Eğitim Merkezi Müdürlüğünün 27/02/1992 günlü yazısına göre, merkezde daktilo ve ambar memurluğu yanında mutemet olarak da görev yapan sanığın, suça konu belgeleri düzenlemeye yetkili ve görevli olmadığı bildirildiğinden, düzenlenen sahte belgeler sanığın görevi arasında illiyet bağı bulunmadığından, eylemi 765 sayılı yasanın 342. maddesine uyan suçu oluşturur.” demek suretiyle yerel mahkeme kararının bozulmasına karar vermiştir. UYAP İçtihat Programı.

¹²⁸ Soyaslan Doğan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Ankara 2005, s. 495.

¹²⁹ Gökçen, s. 132.

¹³⁰ Güngör, s. 82.

¹³¹ Toroslu, s. 232.

suçun mağdurunun devlet olduğu anlayışı günümüzde değişmiş ve devletin yanında kişilerin de mağdur olarak kabul edilebileceği görüşü hakim olmaya başlamıştır¹³². O halde sahtecilik suçunda devletin yanında, başka şahısların da maddi, manevi zarar görmeleri mümkündür. Örnek olarak başkasının adı ve imzası kullanılarak sahte bono düzenlenip mal karşılığında verilmesinde, hamil borçlu olarak gözüken kişi aleyhine icra takibi yapabilecek ve onu zarara uğratabilecektir. Bir kişinin kimlik bilgileri kullanılarak onun adına şirket kurup dolandırıcılık yapılması halinde de kimlik bilgileri kullanılan kişi bakımından bir zarar meydana gelebilecektir¹³³.

Sahtecilik suçu doğrudan bir kişiye yöneltilmemişse, bu suçun mağdurunun devlet olduğunu söylemek mümkün olacaktır. Ancak kişiler aleyhine olarak işlenmesi hali söz konusu olursa aleyhine sahtecilik eylemi gerçekleştirilen kişinin de suçun mağduru olduğu açıktır. Nitekim Yargıtay, başkasının adı yazılarak senet düzenlenip bankaya teminat olarak verilir kredi alınması nedeniyle sahtecilik ve dolandırıcılık suçlarından dava açılması halinde, senette ismi yazılıp imzası taklit edilen kişinin, ismi kullanılarak zarar görmesi nedeniyle sahtecilik suçundan açılan davaya katılabileceğini kabul etmektedir.¹³⁴

1.4. Suçun Unsurları

1.4.1. Maddi Unsur

1.4.1.1. Genel Olarak

Kamu görevlisi olmayanlar tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunda, suçun işlenmesi bakımından kanun koyucu tarafından birden fazla seçimlik hareketler öngörülmüştür. Kamu görevlisi tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunda ise herkes tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçundaki seçimlik hareketlere ek olarak gerçeğe aykırı belge düzenlemek seçimlik hareketi de sayılmıştır.

¹³² Bakıcı, Özel Hükümler, s. 715.

¹³³ Bakıcı, Özel Hükümler, s. 716.

¹³⁴ Yargıtay Ceza Genel Kurulu 29.06.1992 tarihli ve 176/201 sayılı bir kararında: “Yargıcın bir olayda suçtan zarar görenin sınırlarını belirlerken sanığa yüklenen cezalandırılması istenilen fiille haklı bir çıkarı zedelenen kişinin ceza kovuşturması konusundaki isteğini göz önünde tutmak ve bu haklı görüldüğünde kişiye suçtan zarar görme niteliği tanımak durumundadır” şeklinde bir karar vermiştir. MEŞE İçtihat Programı.

1.4.1.2. Resmi Belgeyi Sahte Olarak Düzenlemek

Kanundaki tarifte sayılan seçimlik hareketlerden ilki olan sahte olarak düzenlemek eylemi; belgenin, düzenleyeni olarak gözüken kişiden bir başka kişi tarafından yeni baştan düzenlenmesi anlamına gelir¹³⁵. Bu seçimlik harekette; esasında mevcut olmayan bir resmi belgenin, sahte olarak üretilmesi, oluşturulması, meydana getirilmesi durumu söz konusudur.¹³⁶ Resmi belgenin unsurları göz önünde bulundurulduğunda; sahte olarak resmi belge düzenlenebilmesi için, failin hem yetkili kurum ya da kişiye ait sembolleri hem de yetkili kişiye ait imzayı taklit etmesi suçun oluşumu bakımından zorunludur.

Sahte olarak düzenlenen resmi belgenin aldatma kabiliyetine sahip olması gerekmektedir.¹³⁷ Zira Yargıtay bir kararında, tutanaktaki ifadelerden de bir savcı tarafından düzenlenmediği açıkça ve derhal belli olduğuna göre suç konusu tutanakta kandırma (iğfal) ögesinin bulunmadığını, Cumhuriyet savcısının gerekli incelemeyi yapmadan tutanağa itibar edip işleme koymasının kandırma ögesinin varlığını göstermeyeceğini belirtmiştir. Her ne kadar madde metninde düzenlenen sahte belgenin aldatma kabiliyeti konusunda açık bir hüküm yer almasa da, aldatma kabiliyeti sahteciliğin özünde mündemiç olduğundan fail tarafından gerçekleştirilen eylemin aldatma kabiliyetine sahip olması gerekmektedir¹³⁸. Sahtecilikten söz edilebilmesi

¹³⁵ Tezcan/Erdem/Önok s. 683.

¹³⁶ Meran Necati, **Yeni Türk Ceza Kanununda Sahtecilik – Malvarlığı Bilişim Suçları ile Ekonomi ve Ticaret Alanında Suçlar**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2005, s.262.

¹³⁷ Konuya ilişkin olarak Yargıtay Ceza Genel Kurulu 10/02/1992 tarihli ve 347/13 sayılı bir kararında: “.....Cezaevi infaz ve koruma memuru olan sanığın Haseki Devlet Hastanesine sevk edilen hükümlü Bülent'i 07/12/1989 tarihinde Fatih Cumhuriyet Savcılığına getirip sevk kağıtlarını imzalattığı halde hastaneye götürmeyip serbest bıraktığı, hükümlüyü Fatih Cumhuriyet Savcılığına teslim etmiş gibiCumhuriyet Savcılığına hitaben yazılmış imzalı ve mühürlü sahte teslim tutanağı düzenleyip kendini teslim eden; Fatih Cumhuriyet Savcısını teslim alan olarak gösterdiği, sonra da bu tutanağı götürüpCumhuriyet Savcılığına verdiği saptanmıştır. Özel Daire ile yerel mahkeme arasında sübutta bir uyumsuzluk bulunmamaktadır. Uyuşmazlık suçla ilgili belgede aldatıcılık unsurunun bulunup bulunmadığı noktasındadır. Suç konusu tutanakta hükümlüyü teslim eden olarak sanığın adı teslim alan olarak da Cumhuriyet Savcısının adı yazılıdır. Cumhuriyet savcılarının hükümlü ve tutukluları bizzat teslim alıp tutanak düzenlemeleri idari teamüle uygun değildir. Tutanaktaki ifadelerden de bir savcı tarafından düzenlenmediği açıkça ve derhal belli olduğuna göre suç konusu tutanakta kandırma (iğfal) ögesinin bulunmadığı görülmüştür. Cumhuriyet savcısının gerekli incelemeyi yapmadan tutanağa itibar edip işleme koyması kandırma ögesinin varlığını göstermez. Bu nedenle kandırma yeteneği bulunmayan suç konusu tutanağı düzenleyen sanığın eylemi sahtecilik suçunu oluşturmaz. Ancak sanık aldatıcılık yeteneği olmasa da böyle bir sahte belge düzenlemekle memuriyet görevini kötüye kullanarak firara sebebiyet vermiştir.” şeklinde bir karar vermiştir. MEŞE İçtihat Programı.

¹³⁸ Gökçen, s. 114.

bakımından, düzenlenen belgenin gerçekliği konusunda aldatıcı olması ve özel bir incelemeye tabi tutulmadıkça gerçek olmadığı anlaşılamayan belgenin sahte belge olarak kabul edilmesi gerektiği madde gerekçesinde de vurgulanmıştır¹³⁹.

Sahte olarak düzenlenen resmi belgedeki düzenlemenin kısmi olması halinde suçun oluşup oluşmayacağı hususu ve örnek olarak geçerli bir resmi belgenin tarih kısmının sonradan ve gerçeğe aykırı olarak doldurulması halinde sahtecilik suçu oluşup oluşmayacağı önem arz etmektedir. Sahteciliğin, belgenin üzerindeki bilgilerin bir kısmına ya da tamamına ilişkin olmasının suçun oluşması bakımından önemli olmadığı madde gerekçesinde belirtilmiştir. Buna göre sahteciliğin kısmen yapılması resmi belgede sahtecilik suçunun oluşumu için yeterli olacaktır. Ancak belirtmek gerekir ki belge üzerindeki tarih ya da tanzim yeri gibi bilgiler hakkında yapılan sahtecilikler, bu bilgilere hukuki sonuç bağlandığı takdirde önem arz edecektir¹⁴⁰. Örnek olarak bir kambiyo senedi üzerindeki tarihin sonradan ve gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi halinde, kambiyo senetlerinde düzenlenme tarihinin hukuki sonuç bağlanan bir husus olması nedeniyle resmi belgede sahtecilik suçunun oluşacağı söylenebilir.

Bir resmi belgenin meydana gelmesinde en önemli hususlardan bir tanesi de belgenin düzenleyicisinin gerçek olmasıdır. Gerçekten de eğer resmi belge, düzenleyicisi olarak gözüken kişi tarafından düzenlenmemişse sahte bir belgenin varlığından söz edilebilir. Diğer taraftan, belgenin düzenlenmesinde düzenleyicisine ait olmayan bir isim kullanılmasına rağmen, belgenin kim tarafından düzenlenmiş olduğu herkesçe kesin olarak bilinebilen bir durum söz konusu ise yukarıda da açıklandığı üzere belgenin aldatma unsurunun eksik olduğu söylenebilir¹⁴¹. Bir başka durumda ise, örnek olarak; kolu kırık bir kişi, bir başkasına bir beyanını yazdırıp kendi adıyla imzalatıyorsa, sadece yazmak suretiyle bir yardım söz konusu olduğundan belgenin geçerli olduğu kabul edilecektir. Ancak eğer belge, vasiyetname gibi, kanunen bizzat kişinin kendisi tarafından imzalanması şart olan bir belge ise bu halde geçerli bir belgenin varlığından söz edilemeyecektir.

¹³⁹ Yalvaç, s. 296.

¹⁴⁰ Gökçen, s. 115.

¹⁴¹ Gökçen, s. 116.

Kamu görevlisinin bir belgeyi sahte olarak düzenlemesi; o kamu görevlisinin başkasının imzasını taklit ederek belge düzenlemesi şeklinde gerçekleşebilir. Belgeyi düzenlemeye yetkili iki kişinin imzası ile tamamlanan belgeler bu duruma örnek teşkil edebilir. Örneğin; dekan ve rektörün imzaları ile tamamlanan bir üniversite diplomasını, fakülte dekanının kendi imzası ile imzaladıktan sonra rektörün imzasını taklit ederek düzenlemesi halinde, kamu görevlisi tarafından işlenen sahte olarak düzenlemek suretiyle işlenen resmi belgede sahtecilik suçu söz konusu olur¹⁴². Bununla birlikte kamu görevlisinin, görev ve yetki alanı dışında belge düzenlemesi, başka deyişle yer itibariyle yetkisini aşması ve fakat içeriğinin doğru bulunması halinde, yetkili görevlinin unvan ve imzasını taklit etmemesi ve içeriğinin doğru bulunması nedeniyle, ortada sahteciliğin bulunduğu kabul edilemez.¹⁴³

1.4.1.3. Gerçek Bir Resmi Belgeyi Değiştirmek

Kamu görevlisi olmayan kişilerce işlenen resmi belgede sahtecilik suçunu ile kamu görevlileri tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunda ortak olan bir başka seçimlik hareket de gerçek bir resmi belgeyi değiştirmektir. Değiştirme; düzenleyen olarak gözükken kişi tarafından belgenin düzenlenmesinden sonra ekleme veya çıkarmalar yapılması anlamına gelir. Yargıtay bir kararında sanığın 600.000.000 liralık çeki tahrif ederek 1.600.000.000 liralık hale getirdiğini, imzanın kendisine ait olduğunu, metin kısımlarının sonradan sanık tarafından doldurulduğunu beyan etmesi karşısında, gerçeğin kuşkuya yer vermeyecek şekilde belirlenmesi açısından; derneğin defter ve belgeleri üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılarak sanık tarafından bankadan çekilen 1.600.000.000 liranın derneğin masraflarından kullanılıp kullanılmadığının tespiti yaptırılarak sonucuna göre hukuki durumunun takdir ve tayini gerektiği yönünde bir karar vermiştir.¹⁴⁴ Belgede üzerinde eklemeler ve çıkarmalar yapılması suretiyle belgenin

¹⁴² Güngör, s. 90.

¹⁴³ Yargıtay 6.CD. 4.6.1985 tarihli ve 2588/6684 sayılı bir kararında: “Karaçukur Köyü muhtarı sanığın, Üçkonak Köyünde oturan şahsa av tezkeresi alabilmesi için, isteği üzerine Üçkonak Köyünde oturduğuna dair görev ve yetkisi dışında kendi imza ve mührü ile düzenlediği suça konu ikametgah belgesinin, sahte olmadığı ve hukuki sonuç doğurmaya elverişli geçerli bir belge niteliğini taşımadığı,...gözetilmelidir” şeklinde bir ifade kullanarak görev ve yetkisi dışında kamu görevlisinin resmi belge düzenlemesi halinde suçun oluşmayacağını belirtmiştir. UYAP İçtihat Programı.

¹⁴⁴ Konuya ilişkin Yargıtay 11. CD 24/09/2007 tarihli ve 2006/7886-2007/5824 sayılı bir kararında: “27/04/2000 ila 20/09/2000 tarihleri arasında Kocaeli Üniversitesi Karamürsel Denizcilik Meslek Yüksek Okulu Yaptırma ve Geliştirme Derneği'nin başkanlığını yürüten sanığın, görevi esnasında Emlak Bankası'na ait 01/08/2000 keşide tarihli T-8128358 nolu 600.000.000 liralık çekin önüne “1” rakamını ilave

düzenleyenin sanki değişiklikten sonraki gibi bir irade ortaya koymuş olduğu görüntüsü verilmektedir¹⁴⁵. Suç, değiştirme hareketinin tamamlanmasıyla gerçekleşir. Suçun tamamlanması için, belgenin kullanılması veya bir zararın meydana gelmesi gerekli değildir¹⁴⁶.

Resmi belgenin yetkili kamu görevlisince düzenlenmesinden sonra, görevlinin belge üzerinde anlam ve delil niteliğini etkileyecek bir değişiklik yapması hukuken mümkün değildir. Kamu görevlisinin, düzenlediği resmi belgede sonradan değişiklik yapması, resmi belgeyi değiştirme sayılır. Değiştirme fiilinin, belgeyi düzenleyen ya da düzenleme yetkisi olan başka bir kamu görevlisince işlenmesi olanaklıdır. Resmi belgenin bizzat düzenleyicisi tarafından değiştirilmesi halinde bu suçun meydana gelebilmesi için, düzenleyenin belgenin içeriğini sonradan değiştirmek konusunda yetkili olmaması gerekir¹⁴⁷. Bu durumda eğer, resmi belgenin ilk düzenleyenin sonradan bazı hususlarda değişiklikler yapmak konusunda yetkisi var ise suçun meydana gelmeyeceğini söylemek mümkündür.¹⁴⁸

Değiştirme eylemi belgenin metni üzerinde yapılmalıdır. Belgenin altına ya da arkasına yapılan eklemeler değiştirme olarak kabul edilemez. Bu seçimlik hareketin varlığı bakımından geçerli bir resmi belge üzerinde; yazılı bir hususu kazımak, silmek ya da metne ilaveler yapmak şeklinde gerçekleşen hareketlerin bulunması gerekmektedir¹⁴⁹.

Değiştirme eylemi ile sahtecilik sonucunda yeni bir belge meydana gelmiş olmalıdır. Ayrıca değişiklik ile birlikte belgenin fikri içeriğinin de değişmiş olması aranır. Bu bakımdan; eski bir resmi belge yerine yeni ve içeriği farklı bir belge konulursa ve bu

edip, kurallar gereği çek ödemeleri için iki imza gerektiğinden, çeki imzalamaya yetkili Erdal'ın yerine imzasını atarak bu çeki bankaya ibraz etmek suretiyle tahsil ettiğinin iddia olunması, sanığın, derneğin 1.600.000.000 lira kira borcu bulunduğunu, bu nedenle suça konu çeki kendisinin düzenlediğini, imzaların ise gerçek olduğunu ve çek bedelini derneğin borçlarından kullanıldığını savunması, şikayetçi Erdal'ın, sanığın 600.000.000 liralık çeki tahrif ederek 1.600.000.000 liralık hale getirdiğini, imzanın kendisine ait olduğunu, metin kısımlarının sonradan sanık tarafından doldurulduğunu beyan etmesi karşısında, gerçeğin kuşkuya yer vermeyecek şekilde belirlenmesi açısından; derneğin defter ve belgeleri üzerinde bilirkşi inceleme yaptırılarak sanık tarafından bankadan çekilen 1.600.000.000 liranın derneğin masraflarından kullanılıp kullanılmadığının tespiti yaptırılarak sonucuna göre hukuki durumunun takdir ve tayini gerektiği" şeklinde bir karar vermiştir. Bakıcı, Özel Hükümler, s. 900'den naklen.

¹⁴⁵ Tezcan/ Erdem/Önok, s. 683.

¹⁴⁶ Gökcan, s. 111.

¹⁴⁷ Tezcan/Erdem/Önok, s. 684.

¹⁴⁸ Meran, s. 263.

¹⁴⁹ Gökçen, s. 118.

belgenin ilk belge olduğu intibai yaratılırsa, değiştirme fiilinin sahtecilik kapsamında değerlendirilmesi gerekir¹⁵⁰.

Resmi belgede sahtecilik suçunu dzenleyen 5237 sayılı TCK'nın 204. maddesinin gerekçesinde; yapılan değişikliğin aldaticı nitelikte olması gerektiği belirtilmiş aksi halde resmi belgeyi bozmak suçunun meydana geleceği ifade edilmiřtir¹⁵¹. Ancak buradaki ifade genel bir ifade olarak kabul edilmemeli her somut olay bakımından resmi belgeyi bozmak suçunun unsurlarının gerekleşiş gerçekleşmediği tartişılmalıdır. Belge üzerindeki açıklamanın bazı kısımları yok edilerek yeni delil muhtevası oluşturulmuş ise örnek olarak belge üzerinde yazan borç miktarından sıfırın silinmesi gibi bir durumda resmi belgeyi bozmak suçunun şartları gerçekleşmiş olmakla birlikte, bu değişiklik aldaticı özellik gostermede ise resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümler uygulanmalıdır.

1.4.1.4. Sahte Resmi Belgeyi Kullanmak

Kamu görevlisi olmayan kişilerin resmi belgede sahtecilik suçu ile kamu görevlilerince işlenen resmi belgede sahtecilik suçunda kanun koyucu tarafından gerçekleşmesi öngörülen üçüncü seçimlik hareket sahte resmi belgeyi kullanmaktır. Bu seçimlik harekette yukarıda değinilen diğer seçimlik hareketler gibi ilgili maddenin her iki fıkrasında da ortak olarak gösterilmiştir.

Diğer seçimlik hareketlerden birini gerçekleştirdikten sonra ortaya çıkan sahte resmi belgeyi kullanan fail yalnızca tek suçtan dolayı cezalandırılacaktır. Zira seçimlik hareketli suçlarda failin bu hareketlerden birinin gerçekleştirmesi suçun oluşumu için yeterli sayılmaktadır¹⁵². Dolayısıyla, sadece bu seçimlik hareketten dolayı failin resmi belgede sahtecilik suçu nedeniyle ceza alabilmesi için başkası tarafından önceden meydana getirilen ve sahte olduğu bilinen bir resmi belgenin kullanılmış olması aranacaktır.

Sahte resmi belgeyi kullanmak ile kastedilen; sahte belgenin ulaşılabilir hale getirilmesidir. Kullanmadan söz edilebilmesi için, belgenin üçüncü bir kişi tarafından

¹⁵⁰ Gökçen, s. 122.

¹⁵¹ Yalvaç, s. 296.

¹⁵² Gökçen, s. 124.

fiilen görülmüş veya muhatabın gerçekten kandırılmış olması aranmaz¹⁵³. Bu bakımdan kullanmak suretiyle işlenen belgede sahtecilik suçunda, sahte belgenin belirli bir hukuki durum hakkında yanılgıya sevk edecek şekilde kullanılması yeterlidir. Örnek olarak, sahte olarak üretilmiş olan plakayı kullanmak suretiyle trafiğe çıkan fail bakımından, aracın başkaları tarafından görülebilecek şekilde trafiğe çıkmış olması suçun oluşumu bakımından yeterli olacaktır¹⁵⁴. Buna göre kullanmak eyleminin mutlaka önceden belirlenmiş bir kişinin aldatılmasına yönelik olarak gerçekleşmesi şart değildir.

1.4.1.5. Gerçeğe Aykırı Belge Düzenlemek

Gerçeğe aykırı olarak belge düzenlemek seçimlik hareketi, kanunda kamu görevlileri tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunda yer verilen bir seçimlik harekettir. Buna göre; gerçeğe aykırı olarak belge düzenlemek eylemi ancak kamu görevlileri tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunda söz konusu olabilecektir. Kanun koyucu tarafından gerçeğe aykırı olarak belge düzenlenmesinin cezalandırılmasının nedeni, resmi belgelere duyulan güvenin korunması amacıdır. Gerçeğe aykırı belge düzenleme eyleminin suç oluşturması için her şeyden önce gerçeğe aykırılığın belgenin ispat edeceği hususlara ilişkin olması gerekir¹⁵⁵.

Kamu görevlisinin gerçeğe aykırı olarak bir olayı kendi huzurunda gerçekleşmiş gibi, bir beyanı kendi huzurunda alınmış gibi göstermek suretiyle resmi bir belge düzenlenmesi halinde bu fıkra hükmünün uygulanacağı madde gerekçesinde açıklanmıştır.

Belgenin gerçeğe aykırı olarak düzenlendiğinden söz edilebilmesi için, sahteciliğin belge düzenlenirken gerçekleşmesi gerekir. Belge tamamlandıktan sonra belge metninde yapılan bir takım değişiklikler gerçek bir belgenin değiştirilmesi fiilini oluşturur.

¹⁵³ Tezcan/Erdem/Önok, s.685.

¹⁵⁴ Gökçen, s. 126.

¹⁵⁵ Erman, s. 429.

1.4.2. Manevi Unsur

1.4.2.1. Genel Olarak

Manevi unsur, işlenen fiil ile fail arasındaki psikolojik bağıdır. Bu bağ kurulmadan bir suçun varlığından söz edilemez. Suça ilişkin kanuni tanımdaki öğelerin bilinerek ve istenilerek işlenmesi halinde manevi unsur gerçekleşir.

Ceza hukuku açısından bireyin kanuni tanımda yer alan ve suç oluşturan eylemi gerçekleştirmesi tek başına sorumlu tutulması için yeterli olmamakta, failin ayrıca eylemi gerçekleştirirken kusurlu bir şekilde hareket etmiş olması gerekmektedir.¹⁵⁶ Kural olarak kanununda yer alan suçları faillerinin sorumlu tutulabilmesi için eylemin kasten işlenmiş olması gerekir. 5237 Sayılı Kanununun 21/1. maddesinde suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır denilmek suretiyle bu husus ifade edilmiştir.¹⁵⁷

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 204. maddede düzenlenen suçlar yalnızca kasten işlenebilir, taksirle işlenmesi olanaklı değildir. Doktrinde çoğunlukla, suçun işlenmesi için genel kastın yeterli olduğu, özel kastın aranmayacağı kabul edilmektedir.¹⁵⁸ Resmi belgede sahtecilik suçlarının, hem doğrudan, hem de olası kastla işlenmesi olanaklıdır.¹⁵⁹ Örnek olarak bir avukatın mahkemeye delil olarak sunduğu belgenin sahte olabileceğini düşünmüş olmasına karşın, doğruluğunu tasdik ederek mahkemeye sunması halinde olası kasıt hali söz konusu olabilir¹⁶⁰.

Resmi belgede sahtecilik suçu bakımından suçun manevi unsuru kasıttır. Fail bu suçu işlerken sahtecilik yaptığını bilmeli ve bunu istemelidir. Suçun, sahte veya gerçeğe aykırı düzenlenmiş ya da değiştirilmiş belgeyi kullanma biçimindeki seçimlik hareketle işlenmesi halinde, belgenin sahteliği veya gerçeğe aykırılığının fail tarafından biliniyor olması zorunludur. Failin sahtecilikte bulunmak şuur ve iradesi ile hareket etmesi gerekmektedir. Aksi halde

¹⁵⁶ Dülger, Murat Volkan, **5237 sayılı TCK'da Kastın Unsurları ve Türleri Özellikle Olası Kastın Değerlendirilmesi**, Hukuk ve Adalet Dergisi, Yıl:2, Sayı:5, Nisan 2005, s. 65.

¹⁵⁷ Demirbaş Timur , **Ceza Genel Hükümler**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2002, s.312.

¹⁵⁸ Tezcan/Erdem/Önok, s. 686.

¹⁵⁹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 560.

¹⁶⁰ Tezcan/Erdem/Önok, s. 687.

sadece düzenleme, taklit etme ya da değiştirme iradesi suçun oluşması bakımından yeterli değildir.¹⁶¹

Yargıtay, 765 sayılı Yasa döneminde olduğu gibi 5237 sayılı Kanun hükümleri yönünden de; “suçun oluşması için genel kast ve zarar olasılığı yeterlidir” biçiminde açıkladığı görüşünü sürdürmektedir. Ancak, genel kastın, failde sahte belge oluşturduğu veya kullandığı konusunda sahtecilik bilincinin varlığını zorunlu kıldığı unutulmamalıdır. Başka bir ifade ile fail sahte olarak veya gerçeğe aykırı biçimde belge düzenlediği, değiştirdiği veya kullandığı bilinci içerisinde olmalıdır.¹⁶² Ancak bu bilince neden olan saik veya maksat önemli bulunmamaktadır. Bu nedenle failde özel kastın aranması gerekli değildir. Yargıtay da bir kararında sanıkların kamu güveni aleyhine işlenen suçlardan bulunan resmi belgede sahtekarlık suçunu işlediklerinin anlaşıldığını zira sahtekarlık suçlarında genel kastın yeterli olduğunu, ayrıca özel kastın aranmayacağını, zarardan anlaşılması gerekenin ise; kamunun belgelerin kanıtlayıcı gücüne verdiği değerin, inancın azalması sonucunun doğması olduğunu sanıkların sahte belgeyi düzenlemek ve kullanmakla bu zarar sonucunu oluşturduklarından, sanıklar üzerine yüklenen resmi belgede sahtekarlık suçunun yasal öğelerinin oluştuğu yönünde bir karar vermiştir.¹⁶³

1.4.2.2. Zarar Verme Bilincinin Varlığı

Resmi belgede sahtecilik suçu zorunlu olarak bir zarar olasılığını gerektirmektedir. Failin, sahtecilik yaptığı nesnenin resmi belge olduğunu ve dolayısıyla sahteciliğin sonucunda bir zararın

¹⁶¹ Ekinci M./Esen S., s. 278.

¹⁶² Yargıtay CGK. 24.5.2005 tarihli ve 25/53 sayılı bir kararında: " "Muris F.Z.nın ehliyetsizliğine ilişkin görüş bildiren Adli Tıp raporunun gözlem ve müşahedeye dayanılmadan, değişik hekimlerce geçmiş tarihlerde yapılan tedavi ve raporlarını incelenmesine dayalı bir kanaat mahiyeti taşıdığı, bu tıbbi görüşün sahtecilik bilinci ve kastıyla hareket ettiğinin kesin kanıtı sayılmasına elverişli bulunmadığı...kabul edilmelidir." şeklinde bir karar vermiştir. Gökcan, s. 121.

¹⁶³ Konuya ilişkin olarak Yargıtay CGK 12/11/1996 tarihli ve 193/204 sayılı bir kararında: "Özel daire ile yerel mahkeme arasındaki uyumsuzluk sanıkların sübuta eren eylemlerinin, sahtekarlık suçunu oluşturup oluşturmadığı hususundadır. Sanıklardan Cemal, Samsun PTT Başmüdürlüğünde kontrol mühendisi, Hasan işçi olarak görevlidir. Diğer sanık Nezih ise Gerze-Erfelek yer altı telefon şebekesinin yüklenicisidir.

Samsun PTT Başmüdürlüğünce, Gerze-Erfelek yer altı telefon şebekesinde yapılan işi kontrol ederek, hakediş raporu düzenlemekle görevlendirilen sanıklar Cemal ve Hasan (1-3-4) nolu hakediş raporlarında yapılmayan işleri yapılmış gibi göstererek sahte belgeler düzenlemişler, diğer sanık Nezih de sahte olduğunu bildiğini bu belgeleri bilerek kullanmak suretiyle maliyeden 108.585.752 lirayı tahsil etmiştir. Böylece sanıkların kamu güveni aleyhine işlenen suçlardan bulunan resmi belgede sahtekarlık suçunu işledikleri anlaşılmıştır. Zira sahtekarlık suçlarında genel kast yeterlidir. Ayrıca özel kast aranmaz. Zarardan anlaşılacak gereken ise; kamunun belgelerin kanıtlayıcı gücüne verdiği değerin, inancın azalması sonucunun doğmasıdır. Sanıklar sahte belgeyi düzenlemek ve kullanmakla bu zarar sonucunu oluşturduklarından, üzerlerine yüklenen resmi belgede sahtekarlık suçunu n yasal öğeleri oluşmuştur." şeklinde bir karar vermiştir. UYAP İçtihat Programı.

doğabileceğini bilerek ve isteyerek hareket etmesi halinde zarar verme bilinci de var demektir.¹⁶⁴ Diğer taraftan, zarar verme bilincinin aranması keyfiyeti, zarar verme özel kastının aranmasına yol açmamalıdır. Zira suç genel kastla işlenmekte, özel kast aranmamaktadır.¹⁶⁵

İçinde bulunduğu durum veya olayın özelliği gereği fail, yaptığı sahteciliğin bir zarara yol açmayacağına ilişkin makul, akla uygun bir inançla hareket etmişse, zarar verme bilinç ve iradesi bulunmadığından, genel suç kastının oluşmadığı kabul edilmelidir.¹⁶⁶ Diğer bir anlatımla, failde zarar verme bilinci, sahte bir belge düzenleme bilgi ve isteği yoksa manevi unsur oluşmamıştır.¹⁶⁷

Yargıtay, yeni yasa döneminde, manevi unsur için zarar verme bilincinin arandığı görüşünü sürdürmektedir. Bu kapsamda, önceden verilen yetkiyle belgenin başkasınca düzenlenmesi ve imzalanması halinde suçun manevi unsurunun oluşmayabileceğini kabul etmiş ve önceki yasa dönemindeki gibi aynı yönde kararlar vermiştir.¹⁶⁸ Yargıtay'ın objektif olarak sahte belgeyle ilgili öğelerin gerçekleştiği kimi olaylarda, eşin diğer eş adına, kardeşin diğer kardeşi yerine bir belgeye imza atmalarının güvene dayandığı düşüncesinden hareketle suçun manevi unsurunun oluşmadığına karar verdiği görülmektedir.¹⁶⁹ Belgeyi düzenleyen bilgi ve rızasıyla belgeye ilave yapılması halinde de Yargıtay, failde zarar verme bilincinin bulunmadığını ve suçun manevi unsurunun oluşmayacağını kabul etmektedir.¹⁷⁰

¹⁶⁴ Erman/Özek, s. 273.

¹⁶⁵ Bakıcı/Yalvaç, s. 746.

¹⁶⁶ Toroslu, s. 233.

¹⁶⁷ Bakıcı/Yalvaç, s. 748.

¹⁶⁸ Yargıtay 11.CD. 06.02.2008 tarihli ve 2007/8425 - 2008/617 sayılı bir kararında: "Belgelerde sahtekarlık suçlarında kast, zarar vermek bilinci ve iradesi olarak kabul edilmektedir. Mağdurun önceden verdiği rıza üzerine onun imzasını taklit ederek kullanan sanığın mağdura zarar vermek bilinci bulunmayacağından kastın varlığı ileri sürülemez." şeklinde bir karar vermiştir. UYAP İçtihat Programı.

Yargıtay 6.CD. 6.12.2005 tarihli ve 13639/11382 sayılı bir başka kararında: "Sanığın suça konu çeki sanık Bülent'in bilgisi ve talimatı üzerine, tanıklar A.N. ve M.B. yanında imzaladığını, aynı şekilde imzaladığı başka çeklerin şirket tarafından ödendiğini savunması karşısında, sanığın suç işleme kastıyla hareket edip etmediğinin tespiti açısından, adı geçen tanıklar dinlenilip, sonucuna göre hukuki durumunun takdiri gerektiği gözetilmeden, eksik soruşturma ile karar verilmesi kanuna aykırıdır" şeklinde bir karar vermiştir. UYAP İçtihat Programı.

¹⁶⁹ Yargıtay 6.CD. 20.3.2006 tarihli ve 2395/2519 sayılı bir kararında: "Resmi belgeye eş sayılan kambiyo senetleri esasta özel belge olup, keşidecinin önceden verdiği yetkiye dayanılarak onun yerine imza konulmasında sahtecilik suçunun manevi öğesinin oluşmayacağı" şeklinde bir karar vermiştir. AKİP İçtihat Programı.

¹⁷⁰ Yargıtay 11.CD. 5.6.2006 tarihli ve 1554/5105 sayılı bir kararında: "Sanığın suça konu senet üzerindeki ilaveleri şikayetçinin bilgi ve rızası dahilinde ilave ettiğini savunması, bu savunmayı doğrulayan şikayetçinin 8.10.2003 tarihli mahkemede beyanı karşısında; suçun yasal unsurları itibarıyla oluşmadığını takdir eden mahkemenin kabulünde bir isabetsizlik bulunmamaktadır" şeklinde bir karar vermiştir. AKİP İçtihat Programı.

1.4.3. Hukuka Aykırılık Unsuru

Hukuka aykırılık unsuru, işlenen ve kanundaki tarife uygun bulunan fiile hukuk düzenince cevaz verilmemesi, bu fiilin mubah sayılmaması, yalnız ceza hukuku ile değil bütün hukuk düzeni ile çelişki ve çatışma içerisinde olması anlamına gelmektedir.

Hukuka aykırılık suç teşkil eden eylemin bir vasfıdır. Haksızlık ise suç teşkil eden fiilin kendisini oluşturmaktadır. Bir fiili hukuka ya aykırıdır ya da değildir. Eğer fiil hukuka aykırı ise artık bu aykırılığın azlığından ya da çokluğundan bahsedilmesi mümkün değildir. Ancak hukuka aykırı olan fiillerin ifade ettikleri haksızlık muhtevaları birbirine nazaran farklılık arz edebilir. Buna göre bir eylemin kanunda suç tanımlarından birine uygun olması, işlenen fiilin aynı zamanda hukuka aykırı olduğuna da karine teşkil eder.¹⁷¹

İşlenen ve kanundaki tanıma uyan fiile hukuk düzeni tarafından uygun sayılmaması, ceza hukuku da dahil olmak üzere tüm hukuk düzeni ile çelişmesi ve çatışması demektir. Eğer ceza kanununun suç saydığı bir fiilin işlenmesine başka bir kural izin veriyorsa, o fiilin hukuk düzeni tarafından yasaklanmadığı, yani suç olmadığı sonucuna varılır. Bu şekilde bir fiilin hukuka aykırı olmasını önleyen kurala “hukuka uygunluk nedeni” denir. Hukuka uygunluk nedenleri, hukuka aykırılığı ortadan kaldırarak eylemi hukukun meşru saydığı bir hareket haline getirirler.¹⁷²

Resmi belgede sahtecilik suçunda failin haksız bir saldırı veya bir tehlikeden kendisini veya başkasını kurtarmak amacıyla resmi belgede sahtecilik suçunu işlenmesi durumunda hukuka uygunluk nedenlerinden meşru müdafaa veya zaruret halinin bulunduğu ileri sürülemez. Ancak bu husus manevi unsurun varlığı bakımından göz önüne alınır. Başka bir hukuka uygunluk nedeni olan mağdurunu rızası açısından bu suçun koruduğu hukuki menfaatin kamu güveni olduğundan hiç kimsenin kamu güvenine karşı olan bu suçun işlenmesine rıza gösteremeyeceğinden, mağdurun rızası kamu görevlisinin görevi nedeniyle düzenlediği belgede sahtecilik suçunda hukuka uygunluk sebebi sayılamaz.¹⁷³

¹⁷¹ Gökçen, s. 143.

¹⁷² Şener, s. 17.

¹⁷³ Aydil, s. 82.

1.5. Sağlık Mesleği Mensubu Kişilerin Gerçeğe Aykırı Belge Düzenlemesi

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 210/2 maddesi, sağlık mesleği mensuplarının gerçeğe aykırı olarak belge düzenlemesi eyleminin cezalandırılacağını hükme bağlamıştır. Buna göre; “..düzenlenen belgenin kişiye haksız bir menfaat sağlaması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması halinde, resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezaya hükmolunur”¹⁷⁴. İlgili maddenin gerekçesine göre ise: “Maddenin ikinci fıkrasında, kamu görevlisi sıfatıyla çalışmasalar bile, tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubu kişilerin, görevlerinin gereği olarak gerçeğe aykırı belge düzenlemesi, ayrı bir suç olarak tanımlanmıştır. Ancak, düzenlenen belgenin kişiye haksız bir menfaat sağlaması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması hâlinde, resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezaya hükmolunacaktır. Böylece, belirtilen kişilerin görevlerinin ifası bağlamında düzenledikleri belgelerin önemi vurgulanmış ve bunlara duyulan güvenin özellikle korunması amaçlanmıştır”¹⁷⁵ ifadesi kullanılmıştır. Maddenin uygulanabilmesi bakımından; doktor, diş doktoru, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubunun düzenlemiş olduğu gerçeğe aykırı belgenin görevle ilgili olması gerekmektedir.

Dikkat edilmesi gereken husus, bu suçun özgü suç olarak düzenlenmiş olmasıdır. Maddede sayılan kişilerin kendi görevleri gereği olarak düzenlemiş oldukları gerçeğe aykırı belgelerin varlığı suçun oluşması için gereklidir. Suçun tamamlanması için kullanılması gerekmemektedir. Bu bakımdan belgenin hazırlanmış olması yeterlidir. Diğer taraftan, belgenin kişilere haksız menfaat sağlamış olması ya da kişilerin zararına neden olması halinde, gerçeğe aykırı olarak bu belgeyi düzenleyenler hakkında “resmi belgede sahtecilik” hükümleri uygulanacaktır. Bu durum, madde başlığında sayılan meslek sahiplerini kamu görevlisi haline getirmemekte sadece ceza yönünden bir atıf yapılmaktadır¹⁷⁶.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 210. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenen suçla konu belgeler esas itibarıyla özel belge niteliğindedir. Ancak ilgili fıkranın birinci

¹⁷⁴ Yalvaç, s. 301.

¹⁷⁵ Yalvaç, s. 302.

¹⁷⁶ Güngör, s. 94.

cümlesindeki hallerde daha az ceza verilmesi öngörülmekteyken, ikinci cümlede belirtilen durumlarda daha ağır ceza verilmesi öngörülmüştür. Bunun nedeni; birinci cümlede başkalarına herhangi bir menfaat sağlanması ya da kamunun veya kişilerin zararına herhangi bir sonuç doğması gibi sonuçların meydana gelmesi olasılığının bulunmamasıdır.¹⁷⁷

2. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ

2.1. Teşebbüs

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu m. 35/1’de ise teşebbüs: “kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur” şeklinde

¹⁷⁷ Maddenin TBMM Adalet Komisyonundaki görüşmeleri esnasında Doç. Dr. Adem Sözüer: “Resmi belge hükmündeki belgelere birinci fıkrada hisse senedi, tahvil, kambiyo senedi gibi belgeler yazdık. Bugünkü Türk Ceza Kanununda da yer alan bir düzenleme. Ancak bunun yanında gerçeğe aykırı belge düzenlenmesi, özellikle sağlık raporları vesaire konusunda da, bunların da özel doktorlar tarafından düzenlenmesi noktasında da, bunların da resmi belge sayılmasını arzulamıştık baştan. Çünkü bu tür belgelerle, bazı davalarda analık, babalığa karar veriliyor, özel doktorların verdiği raporlarla veya akli durumu hakkında çok önemli sonuçlar doğuruyor kamu görevlisi olmayan hekim ve sağlık memurlarının da, görevlilerinin de verdiği raporlar çok çok önemli sonuçlar doğuruyor. Bundan dolayıdır ki bunların da resmi belge hükmünde belgeler olması gerektiğini önermiştik. Ancak bu noktada, özellikle çocukların üniversite sınavlarına hazırlanırken, raporlar alınıyor, bu çok ağır olabilir bu durumda denildiği için, buraya daha az bir ceza öngörüldü. Bu az ceza öngörülürken, yine demin söylediğim sakıncayı gideremiyorduk. Yani bir sağlık memurunun ya da bir özel doktorun vereceği rapor çok çok önemli zararlara neden olabileceği gibi, bazen de çok önemli haksız çıkarlara yol açabilir. O sakıncayı gidermek için de ikinci cümle konuldu. Aslında burada benim kanımca bir çelişki yok bir tercih var. daha az haksızlık oluşturan durumlara daha az ceza verelim. Yani çocuk üniversite sınavına hazırlanmak için rapor almışsa saha az ceza verelim. Buna karşılık bir kişinin akli durumu, miras durumu, analık babalık durumunu etkileyecek derecede bir zarar söz konusu ise bu durumda daha ağır bir haksızlık meydana gelecektir. O yüzden resmi belgede sahtecilik hükümleri olsun. Bu nedenle haksızlığın derecesine göre bir derecelendirme vardır burada. Ya bu böyle korunmalıdır bir sakıncası yoktur yahutta birinci fıkradaki indirim tümüyle kalmalıdır, bunlar da resmi belge sayılmalıdır denilmelidir. Ancak o zaman da dediğim gibi bazı daha az haksızlık oluşturduğu düşünülen durumların ağır cezalandırılması sonucunu doğuracaktır. O yüzden böyle kalması bir derecelendirmeye yol açtığı ve haksızlığın ağırlığına göre ceza verme olanağı sağladığı için bu şekilde kalması daha yerinde olur diye düşünüyorum.” Gökçen, s. 234.

açıklanmıştır¹⁷⁸. Teşebbüs icra hareketi ile tamamlanma arasında söz konusu olur¹⁷⁹. Teşebbüsün cezalandırılmasının nedeni, failin davranışının suçun koruduğu hukuksal değer veya suç konusu üzerinde oluşturduğu tehlikedir. Teşebbüsün unsurları kısaca;

¹⁷⁸ 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun gerekçesi ise: "Suça teşebbüste fail suçu tamamlamak amacıyla hareket etmesine rağmen, elinde olmayan nedenlerden dolayı bunu gerçekleştirememektedir. Bu durumda ise kişiye tamamlanmış suça oranla daha az bir ceza verilmektedir. Ancak teşebbüs hâlinde karşılaşılan en önemli sorunlardan biri, cezanın belirlenmesinde "eksik teşebbüs" – "tam teşebbüs" ayrımının esas alınmasıdır. Çünkü, "eksik teşebbüs" – "tam teşebbüs" ayrımında her olaya uygulanabilen ve duraksamaya yer bırakmayan objektif bir ölçüt bulunamamaktadır. Bu nedenle suçun tamamlanmadığı durumlarda ceza miktarı belirlenirken, yapılan hareketin ulaştığı gerçekleşme aşamasından ziyade, fiilin doğurduğu zarar veya tehlikenin ağırlığı dikkate alınmalıdır. Çünkü bir olayda icra hareketleri bitmemesine rağmen ortaya çıkan zarar veya tehlike, icra hareketlerinin bitmesinden sonra meydana gelen zarar veya tehlikeden daha ağır olabilir. Özellikle silâhla yapılan ve tekrarlanan hareketlerle gerçekleştirilmek istenen adam öldürme suçunda bu durum söz konusu olmaktadır. Örneğin tabancasındaki mermilerden sadece birini atıp mağduru yaraladıktan sonra engellenen fail, icra hareketleri bitmediği için adam öldürmeye "eksik teşebbüs"ten dolayı, buna karşılık silâhındaki tek kurşunu atıp mağdura isabet ettiremeyen fail, icra hareketleri bittiği için "tam teşebbüs"ten dolayı cezalandırılmaktadır. Görüldüğü üzere 765 sayılı Türk Ceza Kanunu ve Hükûmet Tasarısında yer alan "eksik teşebbüs" – "tam teşebbüs" ayrımı adil olmayan bir cezalandırmanın ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Ayrıca belirtmek gerekir ki, bu ayrım, sırf hareket suçlarında uygulanamamaktadır. Belirtilen bu sorunların giderilmesi için, yabancı bir çok ceza kanununda olduğu gibi suça teşebbüste cezanın tespit edilmesinde, "eksik teşebbüs" – "tam teşebbüs" ayrımına maddede yer verilmemiş, adil ve eşit bir cezalandırma bakımından, teşebbüs hareketinin meydana getirdiği zarar veya tehlikenin ağırlığının esas alınması öngörülmüştür. Buna göre, suça teşebbüs durumunda hâkim, önce cezanın belirlenmesindeki ölçülere göre temel cezayı saptayacak; daha sonra, bu konuya ilişkin hükümdeki sırayı takip ederek teşebbüs hükmünü uygulayacaktır. Bu hüküm uygulanırken, somut olayda ortaya çıkan zarar veya tehlikenin ağırlığı dikkate alınarak, teşebbüse ilişkin hükümde belirtilen sınırlar arasında ceza belirlenecektir. Suça teşebbüs düzenlemesinde getirilen diğer bir yenilik, icra hareketlerinin başlangıcına ilişkindir. Bilindiği üzere icra hareketlerinin ne zaman başladığının belirlenmesi kişi hak ve özgürlüklerinin korunmasıyla yakından ilgilidir. Eğer failin kastının şüpheye yer bırakmayacak biçimde ortaya çıkmasıyla icranın başlayacağı yolundaki sübjektif ölçüt kabul edilirse, kişinin düşüncesi ve yaşam tarzı dolayısıyla cezalandırılmasına varabilecek bir uygulamaya yol açılacaktır. Çünkü hazırlık hareketleri aşamasında da kastın varlığının şüpheye yer vermeyecek biçimde tespit edilebilmesi mümkün olup, böyle bir ölçüt hazırlık – icra hareketleri ayrımı konusunu bir kanıtlanma sorunu hâline getirmektedir. Diğer bir deyişle, suçun icrasıyla ilgisiz davranışlar dahi, suç kastını ortaya koyduğu gerekçesiyle cezalandırılabilir. Açıklanan bu nedenlerle, Tasarıdaki "kastı şüpheye yer bırakmayacak" ölçütü madde metninden çıkartılmış ve bunun yerine "doğrudan doğruya icraya başlama" ölçütü kabul edilmiştir. Böylece işlenmek istenen suç tipiyle belirli bir yakınlık ve bağlantı içindeki hareketlerin yapılması durumunda suçun icrasına başlanılmış sayılacaktır. Ayrıca belirtilmelidir ki, anayasal düzeni zorla değiştirmeye teşebbüs gibi, teşebbüs hareketlerinin bağımsız suç tipi olarak düzenlendiği suçlara teşebbüs mümkün değildir. Suça teşebbüste kullanılan araç suçun kanuni tanımında öngörülen fiili meydana getirmeye elverişli olmalıdır. Ancak elverişlilik sadece kullanılan araç bakımından değil, suçun konusu da dahil 176 olmak üzere bütün fiil yönünden bulunmalıdır. Nitekim uygulamada da elverişlilik bu şekilde anlaşılmaktadır. Bu nedenle maddeye, suça teşebbüsün bu unsurunu tam anlamıyla ifade eden "uygun hareketler" kavramı dahil edilmiştir." şeklindedir. UYAP İçtihat Programı.

¹⁷⁹ Hakeri Hakan, **Türk Ceza Hukukunun Temel Kavramları**, Ankara 2005, s. 253.

elverişlilik¹⁸⁰, suç işleme kararının icraya başlanması ve engel nedenlerle sonuca ulaşılmaması¹⁸¹ şeklinde sıralanabilir.

Resmi belgede sahtecilik suçları, neticesi harekete bitişik yani icra hareketinin tamamlanması ile neticenin meydana geldiği suçlar arasında sayılmaktadır.¹⁸² Bu nedenle resmi belgede sahtecilik suçunda icra hareketlerinin bölümlere ayrılması mümkün değildir. Resmi belgenin sahte olarak düzenlenmesi, gerçek bir belgenin başkasını aldatacak şekilde değiştirilmesi, gerçeğe aykırı olarak belge düzenlenmesi veya sahte belgenin kullanılması icra hareketlerinin herhangi birinin gerçekleşmesi ile suç tamamlanır.

Sahtecilik suçları bakımından bir tehlikenin ortaya çıkması için suçun tamamlanmış olması gerekir. Aksi halde hukuken korunan hiçbir değer ve menfaat ihlal edilmeden bir eylem cezalandırılmış olur. Resmi belgede sahtecilik suçunun tamamlanması için, failin çıkar sağlama veya zarar verme amacının gerçekleşmesi şart değildir. Belgede sahtecilik suçları neticesi harekete bitişik suçlardan olduğundan ve teşebbüs icra hareketlerinin bölünebildiği hallerde söz konusu olabileceğinden, bu suçlarda teşebbüs hükümlerinin uygulanması mümkün değildir¹⁸³.

5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun teşebbüsü düzenleyen 35. maddesi uyarınca eksik ve tam teşebbüs ayrımı ortadan kaldırıldığından, 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu

¹⁸⁰ Yargıtay 1. CD 31.10.2007 tarihli ve 1160/7983 sayılı elverişlilik koşulu ile ilgili bir kararında: “sanığın, mağdur-müdahil tarafın kullandığı araziye, patlatıldığında elli metre çapındaki bölgede bulunan canlıları öldürücü güçte patlayıcı madde düzeneği hazırlayarak yerleştirdiği, bu düzeneğin ateşlenmesini sağlamak için de tuzak olarak bir dal parçasını kabloya bağlayıp toprak üzerinde bıraktığı, mağdur-müdahil Gülbahar’ın da olay günü tarlasına çalışmak amacıyla gittiğinde bu dal parçasını görerek çekmesi üzerine füyelerin ateş aldığı yine bir kısım füyelerin de kısmen yandığı, ancak bidon içine koyulan dinamitlerin patlamadığı, anlaşılacakla; bilirkişi ve ekspertiz raporlarına göre kullanılan malzemelerin patlayıcı nitelikte olması, düzeneğin patlamaya elverişli yapılması, tuzak olarak kullanılan dal parçasının çekilmesi nedeniyle füyelerin ateş alması, patlayıcı olarak kullanılan maddelerin miktarı hazırlanan düzeneğin de öldürmeye elverişli olması da nazara alındığında, sanığın eyleminin adam öldürmeye eksik teşebbüs niteliğinde olduğundan sanık hakkında adam öldürmeye eksik teşebbüs suçundan hüküm kurulması gerekirken suç vasfında yanılıya düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması” bozma sebebidir denilerek elverişli hareketlerin yapılmasının teşebbüs hükümlerinin uygulanması bakımından yeterli olduğu vurgulanmıştır. MEŞE İçtihat Programı.

¹⁸¹ Yargıtay 5. CD 31.01.2007 tarihli 2006/12482-2007/489 sayılı bir kararında: “sanığın, işlemeyi kastettiği nitelikli cinsel istismar suçuna doğrudan doğruya icraya başladığı, ancak mağdurun direnir bağırması ve babasının gelmesi üzerine eylemini tamamlayamadığı, bu nedenle sanığın eyleminin nitelikli cinsel istismar suçuna kalkışma aşamasında kaldığı gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması”ni bozma nedeni kabul etmiştir. MEŞE İçtihat Programı.

¹⁸² Gözübüyük, Abdullah Pulat, s. 286.

¹⁸³ Bakıcı, s. 732.

döneminde Yargıtay'ın resmi evrakta sahtecilik suçuna eksik teşebbüsün mümkün olabileceği¹⁸⁴ şeklindeki görüşünün de pratikte herhangi bir değeri kalmamıştır.¹⁸⁵

Yargıtay ise istikrarlı olmasa da verdiği bazı kararlarında resmi belgede sahtecilik suçları bakımından teşebbüsün söz konusu olabileceği görüşündedir. Zira Yargıtay 22.03.2006 tarihli bir kararında; sanığın, sahte olarak bilgisayar ortamında hazırladığı, kandırıcılık yeteneği bulunan çeki ibraz ederek karşılığını tahsil etmeye çalıştığının anlaşılması karşısında beraatine karar verilmesine ilişkin kararı bozmuştur¹⁸⁶. Söz konusu Yargıtay kararına göre; resmi belgede sahtecilik suçunda, engel nedenlerle belgedeki sahteciliğin tamamlanamaması halinde, mevcut yazının içerik itibarıyla belge olup olmadığı, resmi bir belgeye dönüşüp dönüşmeyeceği üzerinde durularak teşebbüs hükümleri değerlendirilmelidir¹⁸⁷.

Gerçekleşme olasılığı az olmakla birlikte, icra hareketinin failin iradesi dışında tamamlanamaması halinde teşebbüs meydana gelir. İcra hareketinin failin iradesiyle kesilmesi durumunda ise gönüllü vazgeçme hükümleri uygulanır¹⁸⁸. Bununla birlikte aldatma yeteneği bulunmayan sahtecilik fiilinde, aslında icra hareketleri tamamlanmasına karşın, oluşturulan belgenin hukuki değerinin ve dolayısıyla eylemin zarar verme olasılığının bulunmaması nedeniyle suç teşkil etmediği kabul edilmektedir. Bu nedenle fail, aldatma yeteneği olmayan belge dolayısıyla sahteciliğe teşebbüsten sorumlu tutulamaz¹⁸⁹.

2.2. İştirak

İştirak, kelime anlamı olarak “bir işte yer alma, paydaşlık etme, bir işe, düşünceye katılma” şeklinde tanımlanmıştır¹⁹⁰. Suça iştirak ise; bir kişi tarafından işlenebilen suçun, birden fazla kimse tarafından işlenmesi halinde söz konusu olur.¹⁹¹ İştirak halinde işlenen suçlarda, failler arasındaki işbirliği suçun işlenmesini kolaylaştırmakta, failler daha rahat

¹⁸⁴ Gündel, Ahmet, **Açıklamalı- İctihatlı Zimmet, Sahtecilik, Hırsızlık, Dolandırıcılık, Emniyeti Suistimal Suçları**, 2. bsk, Ankara: Seçkin Kitabevi, 2002, s. 204.

¹⁸⁵ Malkoç/ Çetin, **Yeni Türk Ceza Kanunu**, Cilt 2, Ankara 2007, s. 187.

¹⁸⁶ Güngör, s. 98.

¹⁸⁷ Bakıcı, **Özel Hükümler**, s. 732.

¹⁸⁸ Gökcan, s. 123.

¹⁸⁹ Gökcan, s. 123.

¹⁹⁰ Büyük Türkçe Sözlük, www.tdk.gov.tr (erişim tarihi: 02.05.2013)

¹⁹¹ Centel, Nur, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, Beta Yayınları İstanbul Kasım 2001, s. 415.

ve kolay hareket etmektedir.¹⁹² İştirak hükümlerinin varlığı bakımından suç bütün şerikler bakımından aynı olmalıdır. Buna göre; suçun sadece maddi değil manevi unsurunun da şerikler bakımından aynı olması gerekir.¹⁹³

Resmi belgede sahtecilik suçu tek failli olarak işlenebileceği gibi, birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi ve suça azmettiren, müşterek fail veya yardım eden sıfatı ile iştirak edilmesi mümkündür. İştirakin kabulü için birden fazla failin olması, iştirak iradesinin bulunması ve suçun icra hareketlerine başlanması gerekmektedir. Buna göre; birden çok kişi sahtecilik suçunu doğrudan doğruya beraber işleyebileceği gibi, bu kişiler, faili azmettirmek veya ona yardımda bulunmak suretiyle de suça iştirak etmiş olabilirler.

Resmi belgede sahtecilik suçunun kamu görevlisi tarafından işlenmesi ise özgü suça vücut verir. Zira bu halde failin kamu görevlisi olması ve görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu bir belge üzerinde bu suçu işlemiş olması aranır. Diğer taraftan sadece özel failliğe sahip olmak özgü suçun gerçekleştirilmesi için yeterli olmayabilir. Bunun için özel faillik niteliğinin yanı sıra ayrıca fiil üzerinde ortaklaşa hakimiyet kurulmalıdır. Örneğin resmi belgede sahtecilik suçunun işlenişine iştirak eden kamu görevlilerinin bu suçun nitelikli açısından müşterek fail olarak sorumlu tutulabilmeleri için, birlikte suç işleme kararının yanında, ayrıca belgede sahtecilik fiilinin üzerinde ortak hakimiyet kurmaları gerekir.¹⁹⁴ Özgü suçların işlenişine iştirak eden ve özel faillik niteliği taşımayan diğer kişilerin müşterek fail olması mümkün olmayıp, bunlar ancak azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu olurlar.¹⁹⁵

Resmi belgede sahtecilik suçunda özel faillik niteliğini taşıyan kamu görevlisi ile kamu görevlisi olmayan bir şahsın birlikte suç ortaklığı yaparak ve her ikisinin de resmi belge üzerinde ortak hakimiyet kurarak sahtecilik fiilini işlemesi halinde kamu görevlisi

¹⁹² 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu madde 40'da "bağlılık kuralı" başlığı altında iştirak hükümleri açıklanmıştır. Buna göre: "Suça iştirak için kasten ve hukuka aykırı işlenmiş bir fiilin varlığı yeterlidir. Suçun işlenişine iştirak eden her kişi, diğerinin cezalandırılmasını önleyen kişisel nedenler göz önünde bulundurulmaksızın kendi kusurlu fiiline göre cezalandırılır. Özgü suçlarda, ancak özel faillik niteliğini taşıyan kişi fail olabilir. Bu suçların işlenişine iştirak eden diğer kişiler ise azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulur. Suça iştiraktan dolayı sorumlu tutulabilmek için ilgili suçun en azından teşebbüs aşamasına varmış olması gerekir".

¹⁹³ Dülger, Murat Volkan, **Yeni Türk Ceza Kanunda Suç Ortaklığı**, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 1, sayı 2, 2005, s. 113.

¹⁹⁴ Aydil, s. 100.

¹⁹⁵ Ekinci/ Esen, s. 290.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 204/2. maddesi uyarınca; kamu görevlisi olmayan fail ise kamu görevlisinin suçuna yardım eden olarak katıldığı ve doğrudan failliğin yardım edene göre asilliği kuralı gereği 204/1. maddesi gereğince cezalandırılacaktır. Bununla birlikte kamu görevlisi olmayan kişi sadece 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 39. maddesinde ifadesini bulan yardım eden sıfatıyla suça iştirak ediyorsa sahtecilik fiili üzerinde ortak hakimiyet kurulmadığından yani üçüncü şahıs 204/1. maddede düzenlenen suça fail olarak katılmadığından 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 204/2. maddesinden sorumlu tutulacak ve cezasından indirim yapılacaktır.¹⁹⁶

Kamu görevlisini hataya düşürerek sahte belge düzenlenmesine neden olan kişiler ise kamu görevlisinin belge düzenleme anında herhangi bir kastı olmadığından azmettiren olarak değil, dolayısıyla fail olarak sorumlu olurlar¹⁹⁷. Sivil bir kişinin, düzenlediği sahte resmi belgeyle kamu görevlisini aldatıp onun da sahte bir resmi belge düzenlemesine yol açması durumunda, sivil kişi 204/1. madde ile cezalandırılacak, kamu görevlisi yönünden suçun manevi unsuru oluşmayacaktır. Ancak kamu görevlisinin, sahte belgeyi resmi işleme esas alması nedeniyle, koşulları varsa ihmali davranışla 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 257/2. maddesinde düzenlenen görevi kötüye kullanma suçundan sorumlu tutulması söz konusu olabilir.¹⁹⁸

2.3. İçtima

2.3.1. Genel Olarak

Ceza hukukunda içtima; birden çok fiil ile kanunun aynı hükmünün birden çok defa ihlal edilmesi veya birden çok hükmünün tek bir defa ihlal edilmesiyle ortaya

¹⁹⁶ Yargıtay 11.CD 11.3.2009 tarihli ve 2006/6332-2009/2310 sayılı bir kararında: ; “Sanık Berces’in Noter Başkatibi olan diğer sanık Müslüm ile birlikte fikir ve eylem birliği içerisinde, okuma yazma bilmeyen ve felçli olduğu anlaşılan, katılan Mehmet Y.’a yeşil kart ve vakıftan yardım için belgelere parmak basması gerektiğini söyleyip, anılan belgeler yerine taşınmaz satış vekaletnamesine parmak bastırarak katılanın iradesini yansıtmayan sahte vekaletname düzenlettirip bu vekaletname ile Tapu Sicil Müdürlüğü’nde sahte satış işlemleri yaptıkları sübuta ermekle zincirleme şekilde resmi belgede sahtecilik suçundan 765 sayılı TCK.nun 339/1, 80, (5237 sayılı TCK.nun 204/2-3, 43) maddeleri gereğince mahkumiyetlerine karar verilmelidir.” şeklinde bir karar vermiştir. Buna göre; kamu görevlisi olan ve olmayan faillerinin aynı madde dolayısıyla ancak kamu görevlisi olmayan fail bakımından yardım eden hükümlerine göre cezalandırılmasına karar verilmiştir. UYAP İçtihat Programı.

¹⁹⁷ Demirbaş, s. 447.

¹⁹⁸ Gökcan, s. 124.

çıkabileceği gibi, bir fiil ile kanunun birden çok hükmünün ihlal edilmesiyle de ortaya çıkabilir¹⁹⁹.

5237 Sayılı Kanunun 43. maddesinde bir suç işlemek kararıyla aynı suçun değişik zamanlarda bir kişiye karşı gerçekleştirilmesi ve aynı suçun farklı kişilere karşı tek fiille işlenmesi hallerinde özel bir içtima biçimi olan zincirleme suçun ortaya çıkacağı kabul edilmiştir. Buna göre resmi belgede sahtecilik suçu bakımından, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 204/1 ve 2. maddelerine göre bir özel kişinin ya da kamu görevlisinin bir suç işleme kararının icrası kapsamında değişik zamanlarda birden fazla resmi belgede sahtecilik suçunu işlemesi halinde, fail bir suçtan sorumlu tutulacak ve fakat cezası dörtte birden dörtte üçe kadar artırılabacaktır.

Yargıtay, birden fazla belgenin aynı anda düzenlenmesi veya bu belgelerin bir mağdura karşı aynı anda kullanılması hallerinde, "değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi" koşulunun gerçekleşmemesi nedeniyle 43. maddenin uygulanamayacağını ve eylemin tek suç oluşturduğunu kabul etmektedir.²⁰⁰ Diğer taraftan Yargıtay tarafından birden fazla sahte belgenin aynı mağdura karşı farklı zamanlarda kullanılmasında sahteciliğin zincirleme olarak işlendiği kabul edilmiştir.²⁰¹

Zincirleme suçta zinciri oluşturan suçlardan bir kısmı tamamlanıp, bir kısmı teşebbüs halinde kalabilir. Örneğin aynı kişiye karşı bir suç işleme kararı ile işlenen

¹⁹⁹ Toroslu, Genel Hükümler, s. 310.

²⁰⁰ Yargıtay 11.CD. 25.02.2009 tarihli ve 2008/17340 - 2009/1385 sayılı bir kararında: "Sanığın, borcuna karşılık hayali kişiler adına 23 adet sahte bono düzenleyerek şikâyetçiye ibraz ettiğinden bahisle açılan kamu davasında; suça konu bonoların aynı anda verilmesi halinde suç tarihinde yürürlükte bulunan 765 sayılı TCKnun 80. maddesinin uygulanmasının gerektiği, buna karşılık 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı TCKnun 43. maddesinde, 765 sayılı Yasanın 80. maddesinden farklı olarak "değişik zamanlarda" denilmesi karşısında aynı anda işlenen fiillerde zincirleme suça ilişkin hükümlerin uygulanma olanağı bulunmadığından tek bir resmi belgede sahtecilik suçundan hüküm kurulması, ancak sanığın güttüğü amaç ve saik, suç konusunun önemi, kastın yoğunluğu ve sahte belge çokluğu dikkate alınarak temel cezanın alt sınırdan uzaklaşarak tayini gerektiği göz önüne alınmalıdır." şeklinde bir karar vermiştir. MEŞE İctihat Programı.

²⁰¹ Yargıtay 11.CD. 1.4.2008 tarihli ve 8589/2323 sayılı bir kararında: "Sanığın, kardeşi Yılmaz'a ait nüfus cüzdanına kendi fotoğrafını yapıştırarak noterde düzenlettirdiği imza sirküsünü kullanarak Vakıfbanktan aldığı çeki keşide ederek, kira borcuna karşılık Yusuf'a vermekten ibaret eylemlerinin bir bütün halinde 204/1-3, 43. maddelerde yazılı zincirleme resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturduğu gözetilmeden iki ayrı suç kabulüyle fazla ceza tayini kanuna aykırıdır." şeklinde bir karar vermiştir.

belgede sahtecilik suçlarından bir kısmının tamamlanıp, bir kısmının teşebbüs aşamasında kalması zincirleme suç hükümlerinin uygulanmasına engel değildir.²⁰²

Sahtecilik suçunun diğer bir suçun unsuru ya da ağırlaştırıcı nedeni olması halinde, bileşik suç söz konusu olur ve böyle bir durumda içtima hükmü uygulanmaz. Örneğin zimmet suçunun, zimmetin açığa çıkmasını engellemeye yönelik olarak hileli hareketlerle işlenmesi mesela bir resmi belgede sahtecilik yapılarak işlenmesi halinde bu durum ağırlaştırıcı hal olarak kabul edilmiştir. Dolayısıyla fail sadece zimmet suçundan dolayı sorumlu olacaktır. Ancak dikkat edilmesi gereken nokta; failin zimmet suçu ile birlikte belgede sahtecilik suçunu işlemiş olması halinde bu durum söz konusu olacaktır. Eğer zimmet suçu işlendikten sonra bu suçu gizlemek için sonradan belgede sahtecilik suçu işlenirse²⁰³ bu halde her iki suçtan dolayı cezalandırılma hali söz konusu olur²⁰⁴.

5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İçtima başlıklı 212. maddesinde: “sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması halinde, hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunur²⁰⁵” ibaresi kullanılmıştır. Buna göre sadece resmi belgede sahtecilik sonucu oluşan belgenin kullanılması değil aynı zamanda bu kullanım sonunda ayrı bir suça sebebiyet verilmesi gerekmektedir. Örneğin fail; sahte belgeyi kullanarak bir kimseyi aldatıp, aldattığı kişinin veya bir başkasının zararına olarak, kendisine veya başkasına bir yarar sağlaması halinde hem belgede sahtecilik hem de dolandırıcılık suçundan sorumlu olur²⁰⁶. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 212. maddesi ile belgenin resmi veya özel olması ayrımı yapılmadan aldatıcı bir vasıta olarak kullanılıp başka bir suçun işlenmesi durumunda failin her iki suçtan ayrı ayrı cezalandırılacağı hususu ile kanun koyucunun izlediği suç politikası sonucu kanunun 44. maddesinde düzenlenen fikri içtima kuralına bir istisna getirmiş olduğu söylenebilir.²⁰⁷

²⁰² Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 352.

²⁰³ Erman/Özek, s. 449.

²⁰⁴ Güngör, s. 103-104.

²⁰⁵ Yalvaç, s. 303.

²⁰⁶ Güngör, s. 103.

²⁰⁷ Aydil, s. 105.

İçtima ile ilgili başka bir hüküm, 4926 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 24. maddesinde yer almaktadır. Buna göre, ilgili kanunda sayılan fiiller nedeniyle Türk Ceza Kanununda veya özel kanunlarda yer alan suçları işleyenler hakkında içtima kurallarının uygulanmayacağı ve her suçun cezasının ayrı ayrı hükmolunacağı belirtilmektedir.²⁰⁸

2.3.2. Resmi Belgede Sahtecilik Suçu ile Diğer Bazı Suçların İçtima Hükümleri Bakımından Karşılaştırılması

2.3.2.1 Görevi Kötüye Kullanma Suçu

Görevi Kötüye Kullanma suçunu genel bir düzenleme olarak kabul ettiğimiz takdirde kamu görevlileri tarafından işlenen sahtecilik suçlarının, görevi kötüye kullanmak suçunun özel bir düzenlemesi olduğunu söyleyebilmemiz mümkündür.²⁰⁹ Bu bakımdan ceza hukuku mantığı çerçevesinde öncelikli olarak meydana gelen bir eylemde sahtecilik suçunun oluşup oluşmadığı araştırılmalıdır. Özel olarak düzenlenmiş olan suçun oluşmadığı anlaşıldığı takdirde genel suç olan görevi kötüye kullanmak suçunun oluşup oluşmayacağı değerlendirilecektir.

Kamu görevlisi tarafından sahte olarak düzenlenen belgenin aldatma kabiliyeti yoksa belgede sahtecilik suçunun oluştuğunu söylemek mümkün olmayacaktır. Ancak her ne kadar belgede sahtecilik suçu meydana gelmemiş olsa da düzenlenen sahte belge ile suç işleme kastı ortaya konulmuş olacağından görevi kötüye kullanma suçunun meydana gelebileceği göz önüne alınarak, bu suçtan dolayı cezalandırılma mümkün olacaktır.²¹⁰

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile kanun koyucu, 765 sayılı Ceza Kanunundan farklı olarak görevi ihmal ve görevi kötüye kullanmak şeklinde iki ayrı suç düzenlenmesi mantığından vazgeçerek her iki eylemi tek bir suç başlığı altında düzenlemiş ve bu suçun oluşumu için ön şart olarak kişilerin mağduriyeti, kamunun zararı ve kişilere haksız kazanç sağlanması unsurlarının gerçekleşmesini aramıştır. Bu bakımdan; eski kanuni düzenlemeden farklı olarak kamu görevlisinin görevinin gereklerine aykırı olarak

²⁰⁸ Gökçen, s. 206.

²⁰⁹ Arica Nadir , **Evrakta Sahtekarlık Suçları, Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi**, Yıl.2002, s.114,

²¹⁰ Malkoç İsmail, s.56.

kişilerin mağduriyetlerine veya kamunun zararına neden olması ya da kişilere haksız bir kazanç sağlamış olması görevi kötüye kullanma suçunun oluşumu için aranacaktır. Dolayısıyla eğer bu hususlar, failin yapmış olduğu aldatma yeteneği olmayan sahte belgenin sonuçlarında yok ise görevi kötüye kullanmak suçu da oluşmayacaktır.²¹¹

2.3.2.2. Dolandırıcılık Suçu

Sahtecilik suçları kamu güvenini ihlal eden suçlardan olmasına karşın dolandırıcılık suçu mal varlığına karşı işlenen suçlardandır. Bunun yanında dolandırıcılık suçunda haksız çıkarın sağlanması ve zararın doğması suçun oluşması için zorunlu olduğu halde sahtecilik suçlarında buna gerek yoktur.

Belgede sahtecilik suçları genellikle bir menfaat sağlamak maksadı ile işlenmektedir. Ancak dikkat edilmesi gereken nokta sahtecilik suçu resmi belgenin düzenlenmesi ile tamamlanmış olacaktır. Dolandırıcılık suçu ise sahte olarak düzenlenmiş olan belgenin kullanılması ile birlikte meydana gelebilecektir.²¹² Her ne kadar bu iki suçun bir biri ardına işlenmesi ihtimali yüksek olsa da belgenin sahte olarak düzenlenmesi ile suç oluşmuş ve bitmiş olacağından bundan sonra işlenecek suçlar ayrı ve bağımsız suçlar olarak kalacaktır. Sahte olarak düzenlenmiş resmi belgenin kullanılması ile işlenecek dolandırıcılık suçunda da aynı durum söz konusu olacaktır.

Resmi belgeyi dolandırıcılık suçu için bir hile olarak kullanmak sahtecilik suçunun ögesi olmadığından dolandırıcılık suçunun ayrıca oluştuğunun kabulü gerekecektir. Başka bir ifadeyle, dolandırıcılık suçunun, belgede sahtecilik suçunun unsur veya ağırlaştırıcı nedeni olarak kanunda gösterilmediği gibi, belgede sahtecilik de dolandırıcılık suçunun unsur ve ağırlaştırıcı nedeni değildir. Bu nedenle bileşik suç söz konusu olmadığından ayrı ayrı cezalandırılmaları gerekmektedir.²¹³

2.3.2.3. Zimmet Suçu

Kamu görevlisinin belgede sahtecilik suçu ile zimmet suçunun öncelikli olarak belirtilmesi gereken farkı korunan hukuki menfaat bakımından ortaya çıkmaktadır. Zira

²¹¹ Aydil, s. 20.

²¹² Malkoç, s. 57.

²¹³ Tümerkan Somay, **Dolandırıcılık Suçu (Karşılıksız Çek Keşidesi Fiilleri)**, İstanbul 1987, s.111.

zimmet suçu kamu görevlisinin hukuka aykırı bir şekilde görevi dolayısıyla sahip olduğu malî kendisinin veya başkasının istifadesine sunması veya zilliyetine geçirmesi eylemidir ve bu suçun koruduğu hukuki menfaat kamu idaresinin güvenilirliğidir. Belgede sahtecilik suçlarında ise korunan hukuki menfaat kamu güvenidir.²¹⁴

Her ne kadar belgede sahtecilik suçu ile zimmet suçu birbirinden farklı düzenlemeler olsa da uygulamada özellikle de Yargıtay içtihatları çerçevesinde; nitelikli zimmet halinde belgede sahtecilik suçunun, nitelikli zimmetin açığa çıkmasını önceleyecek her türlü hile kapsamında görülerek sadece nitelikli zimmetten cezalandırma yoluna gidilmesi, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 212 nci maddesinin belgede sahtecilik suçlarında içtimai düzenleyen metninde yazılı sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması halinde, hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezalandırılacağı hükmü karşısında çelişki meydana getirmektedir. Zira Yargıtay bir kararında; "Tahsil ettiği posta çek havalesi bedellerinin bir kısmını kayıt harici bırakmak suretiyle zimmetine geçiren sanığın eylemi, daire dışı gönderilen havale alıcılarının müracaatı üzerine ortaya çıkmış olması karşısında; nitelikli zimmet suçunu oluşturur" şeklinde karar vermek suretiyle, çek bedellerini kayıt dışı bırakarak resmi belgede sahtecilik suçuna da vücut veren eylemi sadece nitelikli zimmet saymıştır²¹⁵.

3. SUÇ VE CEZAYA ETKİ EDEN HALLER

3.1. Daha Ağır Cezayı Gerektiren Haller

Resmi belgede sahtecilik suçu bakımından ağırlaştırıcı neden sayılan hal 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 204/3. maddesinde belirtilmiştir. İlgili madde hükmüne göre suç konusu olan resmi belgenin kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan bir belge niteliğinde olması halinde verilecek ceza yarısı oranında arttırılacaktır.²¹⁶

²¹⁴ Aydil, s. 23.

²¹⁵ UYAP içtihat veritabanı, Yargıtay 5.C.D.28/11/2002, 1364/8111

²¹⁶ Maddenin gerekçesinde ise: "Maddenin üçüncü fıkrasında, resmi belgede sahtecilik suçunun konu bakımından nitelikli unsuru belirlenmiştir. Buna göre, suçun konusunu oluşturan resmî belgenin, kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belge niteliğinde olması hâlinde, cezanın belirlenen oranda artırılması gerekir. Bu hüküm, belgelerde sahtecilik suçları ile delil teorisi arasındaki ilişki göz önüne alınarak, daha üstün ispat gücüne sahip belgeyi daha fazla korumak ihtiyacını karşılamaktadır. Ancak, değişik yorumlara son vermek maksadıyla bir belgenin böyle bir güce sahip olup olmadığının saptanması için kanunlarda bu hususu belirten bir hüküm bulunması gerekli sayılmıştır" şeklinde bir açıklama yapılmıştır. Madde gerekçesine göre kanun koyucu; belgede sahtecilik suçları ile delil

Belgenin kanıtlama gücü esas alınarak resmi belgeler; “sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli belge” ve “aksi sabit olana kadar geçerli belge” şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Kanun koyucu sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belgelerin ispat gücünün hukuk tarafından daha çok itibar görmesi nedeniyle ve bu belgelerdeki sahteciliğin kamu güvenini daha fazla sarsacağı gerekçesiyle daha ağır bir cezai müeyyide düzenleme yolunu seçmiştir.

Sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli belgeler çeşitli kanunlarda düzenlenmiştir.

-HUMK 295. maddesi uyarınca; mahkeme ilamları ve noterlerce (düzenleme biçiminde) düzenlenen senetler;

-CMK 222. madde gereği duruşma tutanakları,

-Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanununun 178. maddesine göre de seçim tutanakları,

-1608 sayılı Kanununun 6. maddesi gereği belediye ceza tutanakları,

-İcra ve İflas Kanununun 38. maddesinde belirtilen ilam niteliğindeki belgeler,

-Hakem kararları (HUMK m. 536),

-Sayıştay ilamları (Sayıştay Kanunu m. 62,63),

-5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 20. maddesi gereği düzenlenen suç tutanakları,

Sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli belgeler olarak sayılabilir.²¹⁷

Sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli belge sayılan mahkeme ilamlarının bu niteliğe kavuşması için kesinleşmesi gerekli değildir. Ayrıca, ilam niteliğinde bulunmayan ihtiyati tedbir ve tespit kararları, ara kararları ve veraset kararları (veraset

teorisi arasındaki ilişkiyi göz önüne alarak, daha üstün ispat gücüne sahip olan belgeyi daha fazla korumak amacındadır. Zira sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belgeler hakkında yapılan sahtecilik eylemi kamu güvenini daha ağır şekilde ihlal etmiş olacaktır.

²¹⁷ Kaylan, s. 170.

ilamı) ve idare mahkemelerinin yürütmeyi durdurma kararları, “aksi sabit olana kadar geçerli evrak” olarak kabul edilmektedir.²¹⁸

Noterde onaylama biçiminde düzenlenen belgelerin içerikleri dışarıda hazırlanıp getirildiğinden, noter onayı yalnızca tarih ve imzayı kapsamakta, içeriği kapsamamaktadır. Bu nedenle onaylama biçimindeki noter senetlerinin içerikleri aksi sabit oluncaya kadar, imza ve tarih kısmı ise sahteliği ispat edilinceye kadar geçerli sayılmaktadır. Yine, onaylanan belgenin içeriğinde sahtecilik yapılmışsa, noter onayı içeriği kapsamadığı için özel belgede sahtecilik suçu oluşacak, buna karşın imza veya tarih kısmında sahtecilik yapılmışsa, sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli resmi belgede sahtecilik suçu işlenmiş kabul edilecektir.²¹⁹

Bir yasa hükmü ile niteliği bu şekilde belirlenmeyen diğer resmi belgeler, aksi sabit olana kadar geçerli belge sayılır. Örneğin tapu ve nüfus sicil kayıtları, görevlilerce görev gereği düzenlenen ve bir olay veya durumu yansıtan tutanaklar, görev gereği verilen belge ve yazılar vb. evrak aksi sabit olana kadar geçerli belge sayılır.

Kanunda sınırlı olarak sayılan sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli belgelerin dışında kalan belgelerin tamamı aksi sabit oluncaya kadar geçerli olan belge olup, günlük hayatta kullanılan belgelerin büyük kısmını bu tür belgeler oluşturur.

Suç konusu belgenin niteliği dışında bir diğer ağırlaştırıcı neden ise 4926 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda düzenlenmiştir. 4926 sayılı kanunun 12/1. maddesi uyarınca, gümrük idaresinde işlem görmediği halde işlem görmüş gibi herhangi bir belge düzenleyenler hakkında Türk Ceza Kanununun belgede sahtecilik hükümlerinin bir kat artırılarak uygulanacağı belirtilmiştir.²²⁰

3.2. Daha Az Cezayı Gerektiren Haller

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 211. maddesinde: “*Bir hukuki ilişkiye dayanan alacağın ispatı veya gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla belgede sahtecilik*

²¹⁸ Artuk/Gökçen/Yenidünya, Özel Hükümler, s. 557.

²¹⁹ Gökçen, s. 113.

²²⁰ Kocalar, Salih/Koç, Ahsen, **4926 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu ve ilgili mevzuat**, Yetkin Yayınları, Ankara 2003 s. 91.

suçunun işlenmesi halinde, verilecek ceza yarısı oranında indirilir" şeklinde düzenleme yapılarak belgede sahtecilik suçunda hafifletici sebepler belirtilmiştir.²²¹

Daha az cezayı gerektiren bu hükmün uygulanabilmesi için öncelikle kasten sahte olarak düzenlenmiş bir belgenin varlığı gerekmektedir. Fail; sahtecilik eylemini, bir hukuki ilişkiye dayanan alacağını ispatlamak veya gerçek bir durumu belgelemek için gerçekleştirmektedir. Failin bu indirimden yararlanabilmesi için gerçek bir olay veya durumun veya hukuksal ilişkiden kaynaklanan alacağının kanıtlayıcı nedenlerini sağlamak amacıyla hareket etmiş olması gerekir. Kanun koyucunun bu düzenlemedeki amacı failde başkasının hakkına el uzatmak yerine kendisinin saldırıya uğradığı hakkını korumak veya sağlamak düşüncesi korunmaktadır.²²² Hafifletici sebebin gerçekleştiği durumda da failin objektif olmayan, makul ve mantıki kabul edilebilir subjektif değerlendirmesi söz konusudur. Amacın haksız olmaması, eylemin başkasına zarar vermek için değil de, kendisinin uğradığı veya uğrayacağı zarardan korunmak amacıyla eylemi yapması aranır.²²³ Gerçekten amaç gerçek olmasa bile fail bunu böyle sanarak iyi niyetle ve sözü geçen amaçla hareket etmiş olduğu takdirde cezasından indirilmesi gerekir. Amacın bir hakka dayanması, işlenen sahtecilik eyleminin suç niteliğine haklılık kazandırmaz. Sadece cezadan indirim yapılması ön görülmüştür.²²⁴

Hukuki ilişkiye dayanan alacağın ispatı veya gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla belgede sahtecilik suçunun işlenmesi halinde daha az cezanın uygulanması ile ilgili olarak önemli olan alacağın gerçekten var olması değil, kişinin böyle bir alacağın varlığına inanmış olmasıdır. Buna göre; suçun işlenmesine neden olan alacağın varlığının gerçekliğinden ziyade suçu işleyen failin bu alacağın gerçekten var olduğuna inanması 211. maddenin uygulanması bakımından asıl aranan unsurdur. Nitekim Yargıtay da bir kararında, kiraladığı otomobili geç ve hasarlı olarak teslim almış olduğu ve bu nedenle alacaklı bulunduğunu düşünen sanığın, bu alacağını belgelemek amacıyla katılanı borçlu

²²¹ 5237 sayılı kanunun 211. maddesinin gerekçesinde: Madde metninde, resmi veya özel belgede sahtecilik suçunun bir hukukî ilişkiye dayanan alacağın ispatı veya gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla işlenmesi, suçun temel şekline göre daha az ceza ile cezalandırılması gereken bir hâl olarak öngörülmüştür." ifadesi kullanılmıştır.

²²² Donay, S./Kaşıkçı, M., 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ve yürürlük Kanunu, İstanbul: Vedat yayıncılık, 2004, s. 276.

²²³ Erol, Haydar, En Son Değişiklikleri ile Madde Açıklamalı En Yeni İçtihatlı Türk Ceza Kanunu, Ankara : PYS Matbaacılık, 2003s. 860.

²²⁴ Meran, s. 304.

gösteren resmi belge niteliğindeki bonoyu düzenlemesi durumunda hakkında 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 211. maddenin uygulanması gerektiği yönünde bir karar vermiştir.²²⁵

4. YAPTIRIM VE KOVUŞTURMA

4.1. Yaptırım

Resmi belgede sahtecilik suçunun konusunu resmi belgeler oluştururken, özel belgede sahtecilik suçunun konusu özel belgelerdir. Özel belgenin ispat kuvveti resmi belgeninki kadar güçlü değildir. Bu nedenle resmi belgede yapılan sahteciliğin cezası, özel belgede yapılan sahteciliğin cezasına oranla daha ağırdır. Bunun yanında resmi belgede yapılan sahteciliğin failinin kamu görevlisi ile bunun dışında bir kimse olması arasında kamunun kamu görevlisine duyduğu güvenin daha fazla olması nedeniyle ve kamu görevlisinin yapmış olduğu resmi belgede sahtecilik suçu kamunun güvenini daha fazla sarsacağından diğer kişilere nazaran daha ağır cezalandırılma yoluna gidilmiştir.

Resmi belgede sahtecilik suçunun herkes tarafından işlenebilen şeklini düzenleyen 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 204/1. maddesi uyarınca, suç failinin 2 yıldan 5 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı öngörülmüştür.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 204/2. maddesinde düzenlenen kamu görevlisinin görevi gereği düzenlediği resmi belge üzerinde yapılan sahtecilik suçunda ise fail kamu görevlisi hakkında üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası hükmolunacaktır.

²²⁵ Yargıtay bir kararında: “Oto kiralama işi yapan sanıktan, 29/12/2000 tarihli kira sözleşmesiyle 10 günlüğüne otomobil kiralayan, daha sonra kira süresini uzatarak 17 güne çıkararak katılanın, dosyada bulunan trafik ceza tutanaklarından kiraladığı otomobili 08/02/2001 tarihine kadar elinde tuttuğunun anlaşıldığı, sanığın İzmir 15. İcra Müdürlüğünün 2001/6718 esas sayılı dosyasında takibe koyduğu borçlusu katılanın olduğu 06/04/2001 tanzim, 13/04/2001 vade tarihli senedin, kira sözleşmesi düzenlenirken, ödenmeyen kira parasının ve arabaya verilebilecek hasarların teminatı olarak katılan tarafından imzalandığını, arabayı geç ve hasarlı olarak teslim etmesi nedeniyle senedi avukatı aracılığı ile tahsile koymuş olduğunu savunmuş olmasına rağmen, Adli Tıp Kurumu Fizik/Grafoloji Şubesinin 09/07/2004 gün ve 4750 sayılı raporunda, senedin sağ alt bölümünde açığa atılmış imzanın katılanın eli ürünü olmadığı, pul üzerindeki imzanın ise katılanın eli ürünü olduğu ancak, pul üzerindeki imzada fulaj izlerinin bulunmaması, pulun arka yüzünde iki farklı yapıstırıcı bakiyelerinin bulunması nedeniyle daha önce başka bir belgede yapışık durumdayken sökülerek söz konusu senede sonradan nakledildiğinin belirtilmiş olması karşısında, kiraladığı otomobili geç ve hasarlı olarak teslim almış olduğu ve bu nedenle alacaklı bulunduğunu düşünen sanığın, bu alacağını belgelemek amacıyla katılanı borçlu gösteren resmi belge niteliğindeki bonoyu düzenleyerek, suç tarihinde yürürlükte bulunan 765 sayılı TCK'nın 342/1 ve 347. maddesinde (5237 sayılı TCK'nın 211. maddesi) düzenlenen suçu işlediği gözetilmeden” şeklinde bir karar vermiştir.

Ceza alt sınırı üç yıl olduğundan ve 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 49/2. maddesi uyarınca hükmedilen bir yıldan fazla hapis cezasının kısa süreli hapis cezası sayılmayacağından 50/1. maddesi uyarınca adli para cezasına çevrilmesine imkan yoktur.

5237 Sayılı Kanununun 204/2. maddesi ile 765 Sayılı Kanunun 339/1 nci maddeleri karşılaştırıldığında her iki kanunda cezanın alt sınırı korunmakla birlikte üst sınırın 10 yıldan 8 yıla indirildiği görülmektedir. Bu itibarla yeni kanunun madde hükmü daha lehedir.²²⁶

5237 Sayılı Kanununun 53/1-a maddesi uyarınca 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 204/2. maddesinde düzenlenen suçtan mahkum olan kamu görevlisi mahkumiyetin kanuni sonucu olarak kamu görevini ifa etmekten mahkumiyetin kesinleşip hapis cezasının infazının tamamlanmasına kadar yoksun bırakılır.²²⁷ Bununla birlikte 5237 Sayılı Kanununun aynı maddesinin 5 nci fıkrasında “ sayılan hak ve yetkilerden birinin kötüye kullanılması suretiyle işlenen suçlar dolayısıyla hapis cezasına mahkumiyet halinde, ayrıca cezanın infazından başlamak üzere hükmolunacak cezanın yarısından bir katına kadar bu hak ve yetkinin kullanılmasının yasaklanmasına karar verilir.” hükmü gereğince kamu görevlisi kamusal faaliyetten men edilecektir.

4.2. Kovuşturma

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 204/1. maddesinde düzenlenen kamu görevlisi olmayanlarca işlenen resmi belgede sahtecilik suçunda yargılama yapmakla görevli mahkeme Adli Yargı İlk derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve yetkileri hakkındaki Kanununun 11. maddesi uyarınca Asliye Ceza Mahkemeleridir.

5237 Sayılı Kanununun 204/2. maddesinde yazılı suç için yargılama yapmakla görevli mahkeme Adli Yargı İlk derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve yetkileri hakkındaki Kanununun 12. maddesi uyarınca Ağır Ceza Mahkemeleridir. Resmi belgede sahtecilik suçu, 3628 Sayılı Kanununun 17. maddesinde

²²⁶ Aydil, s. 115.

²²⁷ Özgenç, s. s. 686.

yer alan suçlardan olmadığı için savcılıkça soruşturma yapılabilmesi için 4483 Sayılı Kanun hükümlerine göre izin alınması gerekmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

RESMİ BELGEDE SAHTECİLİKLE İLGİLİ DİĞER SUÇLAR VE ÖZELLİK ARZ EDEN DURUMLAR

1. RESMİ BELGEYİ BOZMAK, YOK ETMEK VE GİZLEMELİK SUÇU

1.1. Genel Olarak

Resmi belgeyi, bozmak, yok etmek ve gizlemek suçu 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 205. maddesinde düzenlenmiştir.²²⁸ Resmi belgeyi bozmak, yok etmek ve gizlemek suçu ile belgede sahtecilik suçları arasındaki en önemli farklılık; belgede sahtecilik suçlarında gerçekte olmayan ya da olması gerekenden farklı bir belge meydana getirilirken, resmi belgeyi bozmak, yok etmek ve gizlemek suçunda var olan gerçek bir

²²⁸ 5237 sayılı TCK 205. maddesinin gerekçesinde: "Maddede, resmi belgeyi bozmak, yok etmek ve gizlemek fiilleri, resmi belgede sahtecilik suçundan ayrı bir suç olarak ceza yaptırımına altına alınmıştır. Sahtecilik suçu, düzenlenen belgenin veya belgede yapılan değişikliğin başkasını aldatıcı nitelikte olmasını gerektirir. Bu maddede tanımlanan suçun işlenmesi, başkasını aldatma özelliği taşımayabilir. Suçun konusu, hukuken geçerli, yani gerçek bir resmi belgedir. Söz konusu suçu oluşturan seçimlik hareketler, resmi belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemektir. Gerçek bir resmi belge üzerindeki yazıları örneğin boyamak veya silmek suretiyle okunamaz hâle getirmek, belge üzerindeki resmi koparmak, belgeyi yırtmak, yakmak veya gizlemek fiilleri bu suçu oluşturur. Dikkat edilmelidir ki; gizleme hâlinde, belge varlığını ve bütünlüğünü muhafaza etmektedir. Gizlenen belge, kişilerin nezdinde bulunan resmi belge olabileceği gibi, bir kamu kurum ve kuruluşunda ya da kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşunda muhafaza edilen belge de olabilir. Gizlemenin, belgenin nezdinde bulunduğu kişiye ya da kurum veya kuruluşa karşı olması gerekir. Bir belgenin, örneğin bir uyuşmazlık bağlamında mahkemeden istenmesine karşılık; gerçeğe aykırı olarak, mevcut olmadığı veya bulunmadığının bildirilmesi hâlinde, bu suç değil, suç delillerini gizleme suçu oluşur. Bir resmi belgenin, örneğin bir hukukî uyuşmazlık bağlamında mahkemeden istenmesine karşılık; gerçeğe aykırı olarak, mevcut olmadığı veya bulunmadığının bildirilmesi hâlinde, bu suç oluşur. Ancak, bir suça ilişkin olarak yapılan soruşturma veya kovuşturma kapsamında istenen belgelerin verilmemesi hâlinde, resmi belgenin gizlenmesi suçunun değil, suç delillerini gizleme suçunun oluştuğunu kabul etmek gerekir. Gizleme olgusu, belgenin nezdinde bulunduğu kişiden ya da kurum veya kuruluşan çalınması suretiyle de gerçekleşebilir. Ancak bu durumda, hırsızlık suçundan değil, resmi belgenin gizlenmesi suçundan dolayı hüküm tesis edilmelidir. Bu suç, herhangi bir kişi tarafından işlenebilir. Resmi belgenin kamu görevlisi tarafından bozulması, yok edilmesi veya gizlenmesi, bu suçun nitelikli şekli olarak tanımlanmıştır. Bu suç açısından özellik arzeden husus, suçun konusunu oluşturan belgenin, kamu görevlisinin görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu belge olması gerekmez. Gerçek bir resmi belgenin kamu görevlisinin görevinin gereklerine aykırı olarak bozulması, yırtılması, yok edilmesi veya gizlenmesi hâlinde, bu suç oluşur." ifadeleri kullanılmıştır. Albayrak, Mustafa, Notlu-Atıflı-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, 8. Baskı, Ankara 2011, s. 614.

resmi belge kısmen veya tamamen belli bir amaçla veya genel olarak kullanılamaz hale getirilmektedir.²²⁹

Diğer sahtecilik suçlarında olduğu gibi bu suçta da kanun koyucu kamu güvenini korumayı amaçlamıştır. Bir resmi belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek gibi fiiller kamunun ispat araçlarından en önemlisi olan resmi belgelere olan güveni zedeleyerek kamu güvenini sarsacağından kanun koyucu bu suçu düzenlemek ihtiyacı hissetmiştir.

Resmi belgeyi bozmak, yok etmek ve gizlemek suçunu düzenleyen 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 205. maddesinde, suçun kamu görevlisi tarafından işlenmesi halinde, verilecek cezanın yarı oranında arttırılacağını belirtmiştir. Ancak resmi belgede sahtecilik suçundan farklı olarak bu suç bakımından kamu görevlisinin, görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu belge hakkında bozmak, yok etmek ve gizlemek fiillerini gerçekleştirilmesi aranmamaktadır. Kamu görevlisinin görevinin gereklerine aykırı olarak herhangi bir resmi belgeyi bozması, yok etmesi veya gizlemesi suçun oluşması için yeterli olacaktır.

1.2. Maddi Konu

Resmi belgeyi bozmak, yok etmek ve gizlemek suçunun maddi konusunu gerçek bir resmi belgedir. Sahte bir resmi belgenin bozulması, gizlenmesi ya da yok edilmesi kamu güvenini sarsmayacağından, sahte olarak üretilmiş bir belge üzerinde bu suçun işlenmesi mümkün değildir. Bozulan, yok edilen ya da gizlenen sahte bir belge ise bu belgeyi imha etmek eylemi suç oluşturmayacaktır. Zira kullanılması yasak olan ve hukuki bir değer taşımayan bir belgenin yok edilmesi cezalandırılır ise sahte belgeler imha edilip ortadan kaldırılamayacak ve bir gün kullanılarak kamu güvenini sarsacaktır.²³⁰

Resmi belgeyi bozmak, yok etmek ve gizlemek suçunda suç konusu olan belge hukuki olarak önemi olan ve geçerli bir belge olmalıdır. Nitekim maddede suç olarak tanımlanan ve yasaklanan davranış, geçerliliği ve önemi olan belgenin bu niteliğini ortadan kaldırmayı amaçlayan bir davranıştır.

765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun resmi belgeyi bozmak, yok etmek ve gizlemek suçunu düzenleyen 348. maddesinde "bir varakanın aslını ya da aslın ziyaı takdirinde

²²⁹ Güngör, s. 106.

²³⁰ Bakıcı, s. 1009.

kanunen makamına kaim olan suretini.." ifadesini kullanmak suretiyle, suçun sadece belgenin asılları ve ortadan kalkmış olan asılların yerine kanunen geçen suretleri üzerinde bu suçun işlenebileceği düzenlenmiştir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda ise kanun koyucu resmi belgeyi bozmak, yok etmek ve gizlemek suçunu düzenlerken; suçun belgenin asıl ya da sureti üzerinde işlenmiş olması halleri bakımından herhangi bir ayırım yapmamıştır. Ancak resmi belgeler bakımından belgenin aslı var olduğu sürece, suretleri üzerinde bozmak, yok etmek veya gizlemek fiillerinin işlenmesinin suçun oluşumuna sebebiyet vermeyeceği söylenebilir.²³¹ Zira belgenin aslı var olduğu takdirde korunan kamu güveni yapılan bozmak, yok etmek ya da gizlemek eylemlerinden zarar görmeyecektir. Yargıtay da bir kararında kanıt değeri olan belgelerin yok edilmesiyle zarar doğduğundan; faillerin yakarak ortadan kaldırdıkları belgelerin asıl ve örneklerinin başka bir yer ve kişide olup olmadığı araştırılıp, M.D. adına 10.07.1998-07.08.1998 tarihleri arasında düzenlenen faturaların da hizmet ücreti ödemesinde kullanılıp kullanılmadığı saptandıktan sonra sonuca göre hukuki durum belirlenmesi gerektiğinin gözetilmemesini bozma nedeni yapmıştır.²³²

1.3. Fail

Resmi belgeyi bozmak, yok etmek ve gizlemek suçunun faili herhangi bir kişi olabilir. Ancak kanun koyucu suçun kamu görevlisi tarafından işlenmesi halinde verilecek cezaların yarı oranında arttırılması yönünde bir düzenleme yapmıştır.

Resmi belgeyi bozmak, yok etmek ve gizlemek suçunun kamu görevlisi tarafından işlendiği durumlarda maddede belirtilen nitelikli halin gerçekleşmesi bakımından, suçun maddi konusunu oluşturan belgenin, kamu görevlisinin görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu bir belge olması gerekmez. Kamu görevlisi olan failin, resmi belgeyi görevinin gereklerine aykırı olarak bozmuş, yok etmiş veya gizlemiş olması yeterlidir. Kamu görevlisine, görevi nedeniyle başka kurumlarca düzenlenen birtakım belgeler verilmiş ve kamu görevlisi bu belgeler üzerinde maddede sayılan fiilleri işlemiş ise suçun nitelikli hali oluşacaktır. Diğer taraftan örneğin, kamu görevlisi olan fail satın aldığı mal karşılığında verdiği senedi ödeyeceğinden bahisle isteyip de yok etmişse maddenin ilk

²³¹ Güngör, s. 107.

²³² Yargıtay 6. CD 26.11.2002 tarihli ve 10895/13619 sayılı kararı. Taşdemir/Özkepir, s. 530.

cümlesinde belirtilen, herkes tarafından işlenebilecek resmi belgeyi bozmak, yok etmek ve gizlemek suçu oluşacaktır²³³.

1.4. Maddi Unsur

Resmi belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek suçunun maddi unsuru, “bozmak”, “yok etmek” ve “gizlemek” eylemleridir. Bu bakımdan belirtmek gerekir ki, resmi belgeyi bozmak, yok etmek ve gizlemek suçu seçimlik hareketli suçlardandır ve sayılan eylemlerden birinin gerçekleşmesi, suçun meydana gelmesi için yeterlidir.²³⁴

Belgenin bozulması, maddi veya fikri açıdan belgenin kısmen veya tamamen geçersiz hale getirilmesidir. Örnek olarak belge var olduğu halde boyandığı veya silindiği için okunamadığında, belge kullanılamaz, yararlanılamaz hale getirilmiştir ki bu durumda söz konusu suç oluşacaktır²³⁵. Belgenin yok edilmesi ise; belgenin maddi varlığının sona erdirilmesi anlamına gelir. Belgenin yırtılması, yakılması gibi fiiller belgenin yok edilmesi suçunu oluşturur. Belge ortadan kaldırılmakla, hak sahibinin bu belgeden yararlanması engellenmektedir. Örnek olarak, bedelinin ödeneceğinden bahisle geri alınan bono veya çekin yırtılıp atılması halinde yok etme eylemi gerçekleşecek olup, senedin tüm unsurlarının tam olduğu durumda, Türk Ceza Kanunu'nun 205. maddesinde sayılan suç oluşacaktır²³⁶. Resmi belgeyi yok etmek ve bozmak fiilleri bakımından belgenin tamamının yok edilmesi ya da bozulması gerekmez, hukuken hüküm ifade eden kısmının yok edilmesi yeterlidir. Yargıtay konuya ilişkin bir kararında bir kararında Türk Ticaret Kanunu'na göre zorunlu unsurları taşıdığı anlaşılan bonoyu kontrol etmek için şikayetçiden alan ve parçalara ayırdıktan sonra bırakıp gittiği anlaşılan sanığın, suça konu bono parçaları bir araya getirildiğinde tamamlanıp tamamlanmadığı ve bononun temel

²³³ Bakıcı, s. 1012.

²³⁴ Yargıtay 11. CD 03.12.2008 tarihli ve 9591/12689 sayılı bir kararında: "Sanığın işe girmek için başvuran katılan Turgut Çelik ait nüfus cüzdanını alarak kendi fotoğrafını yapıştırdığı olayda İzmir Kriminal Polis Laboratuvarının ekspertiz raporu ve mahkeme gözlemiyle belgenin iğfal kabiliyetini haiz olmadığı ancak kendi fotoğrafını yapıştırmak suretiyle gerçek bir nüfus cüzdanını bozduğunun saptanması karşısında, eylemin TCK'nın 205. maddesinde öngörülen gerçek bir resmi belgeyi bozmak suçunu oluşturduğuna dair mahkemenin kabul ve takdirinde bir isabetsizlik görülmediğinden" onama kararı vermiştir. AKİP içtihat programı.

²³⁵ Bakıcı, s. 1010.

²³⁶ Bakıcı, s. 1010.

unsurlarına zarar verilip verilmediği hususlarında araştırılma yapılmadan cezalandırılma kararı verilmesini bozma nedeni olarak saymıştır.²³⁷

Resmi belgeyi bozmak, yok etmek ve gizlemek suçunun bir diğer maddi unsuru olan gizlemek eyleminde ise; diğerlerinden farklı olarak belgenin maddi varlığına ve kullanılabilirliğine bir zarar verilmemekte ancak gizlenmek suretiyle belgenin kullanılması engellenmektedir. Suçun belgenin gizlenmesi suretiyle işlenmesi halinde kesintisiz suçun ortaya çıkacağı söylenebilir. Bu bakımdan suçun oluşması için belgenin bir anlık gizlenmesi yeterli olmayacak, suçla korunan hukuki değerini yani kamu güveninin ihlal edilmesine imkan verecek ölçüde gizlemek eyleminin devam etmesi aranacaktır.²³⁸

Belge üzerinde failin münhasıran tasarruf yetkisine sahip olması, belgenin yok edilmesi, bozulması veya gizlenmesi fiillerinin hukuka aykırı olmasını önler. Zira kişinin kendi malı olan veya üzerinde mutlak tasarruf yetkisine sahip olduğu bir belgeyi yok etmesi veya bozması halinde hakkın kullanılması söz konusu olacaktır. Ancak başka kimselerin belgeye ilişkin olarak özel ya da kamu hukukundan kaynaklanan hakka sahip olmaları halinde belgenin sadece zilyetliğine sahip olan kimselerin belgeyi bozmak yok etmek ya da gizlemek şeklindeki hareketleri hukuka aykırı hale gelecektir.

1.5. Manevi Unsur

Resmi belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek suçu kasıtlı olarak işlenebilecek suçlardandır. Failin, suçun maddi unsurları olan; bozmak, yok etmek veya gizlemek eylemlerini iradi olarak işlemesi gerekmektedir.

Fail tarafından gösterilmesi gerekli dikkat ve özen gösterilmeden taksirli hareket sonucu belgenin kullanılmaz hale gelmesinde, örneğin kamu görevlisinin dikkatsizliği sonucu belgeye çay veya mürekkep dökmesinde, dikkatsizliği sonucu atılacak belgelerle birlikte belgeyi atmasında disiplin veya hukuki sorumluluğu mevcut olup suçun manevi unsuru gerçekleşmediğinden resmi belgeyi bozmak, yok etmek ve gizlemek suçundan sorumlu olmayacaktır²³⁹. Diğer taraftan bu suçun “mala zarar verme” suçundan farklı

²³⁷ Yargıtay 11 CD 06.12.2006 tarihli ve 7197/9924 sayılı kararı. Bakıcı, Özel Hükümler, s. 1021.

²³⁸ Erman, s. 465.

²³⁹ Bakıcı, s. 1011.

olarak sadece bir Őeye zarar vermek maksadıyla değil, suç konusu belgeyi ortadan kaldırmak iradesiyle yani özel kasıtlı işlemesi gerekmektedir²⁴⁰.

1.6. Hukuka Aykırılık Unsuru

Belge üzerinde tasarruf yetkisi bulunan bir kimsenin belgeyi bozması, yok etmesi veya gizlemesi inceleme konusu suçu oluşturmaz. rnek olarak bir kambiyo senedinin alacaklısının belgeyi yırtması suç değildir.²⁴¹

Ayrıca Anayasanın 38/5. maddesinde; hiç kimse kendisi ya da kanunda gösterilen yakınları aleyhine beyanda bulunmaya ya da bu yönde delil göstermeye zorlanamaz denilmektedir. Buna ilişkin olarak 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 281/1. maddesinde yapılan düzenlemede, kendi işlediği veya işlenişine iştirak ettiği suçla ilgili olarak kişiye bu fıkra hükmüne göre ceza verilmez denilerek, kişinin kendisi açısından Őahsi cezasızlık nedeni düzenlenmiştir.²⁴²

1.7. Suçun zel Görünüş Şekilleri

Resmi belgeyi bozmak, yok etmek ya da gizlemek suçu bakımından teşebbüs hükümleri uygulama alanı bulabilir. Suçun maddi unsurları olan bozmak, yok etmek ve gizlemek eylemleri gerçekleŐmesine rağmen belgedeki esaslı unsurlar zarar görmemiŐse, belge hukuksal değerini koruyorsa ve kullanılması mümkünse suça teşebbüs meydana gelebilecektir.²⁴³ Yargıtay da somut olayda belgenin yırtıldığı iddia edildiğinde parçalarının ne olduğu, fail tarafından olay yerinde bırakılıp bırakılmadığı, gtrlmeyip bırakıldığında yapıŐtırılarak kullanılma olanağı bulunup bulunmadığının araştırılması, sonucuna göre suçun teşebbüs aşamasında kalıp kalmadığının saptanması gerektiğine dair bir karar vermiştir. Buna göre resmi belgeyi bozmak, yok etmek ve gizlemek suçu belgenin üzerinde tasarruf hakkı olan kişinin bu haktan yoksun bırakıldığı anda tamamlanır.

Bir başka suçu işlemek veya gizlemek amacıyla resmi belgelerin yok edilmesi, bozulması, gizlenmesi mümkündür. Bileşik suç ve farklı neviden içtima hükümlerinin

²⁴⁰ Toroslu, zel Kısım, s. 248.

²⁴¹ Gökçen, s. 196.

²⁴² Gökçen, s. 197.

²⁴³ Yargıtay 11. CD 27.02.2008 tarihli ve 2006/1549 Esas 2008/1112 Karar sayılı kararı. Bakıcı, s. 1012

uygulanmaması halinde gerçek içtima kuralları uygulanarak failin her iki suçtan cezalandırılması mümkün olabilecektir. Örnek olarak zimmet suçunun işlenmesi için, para veya mal akışını gösteren belgelerin bozulması veya ortadan kaldırılması halinde belgenin yok edilmesi ve mal edinilmesi ayrı ayrı fiiller olup zimmet ve resmi belgeyi yok etmek suçlarından ayrı ayrı hüküm kurulmalıdır²⁴⁴. Diğer taraftan bir suç delili olarak gerçek bir resmi belgenin ortadan kaldırılması halinde, tek bir fiille hem suç delillerini gizleme hem de resmi belgeyi yok etme suçu oluşacaktır, ancak fikri içtima kuralları çerçevesinde, en ağır cezayı içeren suçtan dolayı hüküm kurulacaktır.

Resmi belgeyi bozmak, yok etmek ve gizlemek suçuna iştirak mümkündür ve herhangi bir özellik göstermemektedir. Bu bakımdan, bireyin suçuna müşterek fail, azmettiren veya yardım eden sıfatıyla katılmak mümkündür. Ayrıca değişik zamanlarda aynı kişiye ait birden fazla resmi belgenin ortadan kaldırılması, bozulması veya gizlenmesi halinde zincirleme suç hükümleri uygulanabilecektir.

1.8. Görevli Mahkeme

Resmi belgeyi bozmak, yok etmek ve gizlemek suçu; Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev Ve Yetkileri Hakkındaki Kanununun 11. maddesi uyarınca sulh ceza ve ağır ceza mahkemelerinin görevi dışında kaldığından, görevli mahkeme asliye ceza mahkemeleridir.

Resmi belgeyi bozmak, yok etmek ve gizlemek suçu kovuşturulması şikâyet şartına bağlı suçlardan değildir. Bu nedenle, soruşturma suçun işlendiği yer Cumhuriyet Savcılığı tarafından resen yapılır.

1.9. Lehe Kanun Uygulaması

5237 sayılı yasada suça öngörülen ceza 2 yıldan 5 yıla kadar hapistir. Suçun kamu görevlisi tarafından işlenmesi halinde ceza yarı oranında artırılacağından 3 yıldan 7 yıl 6 aya kadar hapis cezası olacaktır. 765 sayılı yasa bakımından ise 339 maddeye atıf yapılan halde 3 seneden on seneye kadar hapis cezası, sahteliği ispat edilmedikçe geçerli belge

²⁴⁴ Bakıcı, s. 1012.

üzerindeki sahtecilikte 5 seneden 12 seneye kadar hapis cezası öngörüldüğünden lehe olan kanun 5237 sayılı kanununun 205. maddesidir.

Suç eğer zincirleme suç ise dörtte birden dörtte üçe kadar cezanın arttırılması gerekir. 765 sayılı yasada 80. madde hükümlerine göre ceza 1/6 'dan yarıya kadar artırılabilirdiğinden olay ve oluşa göre takdir edilecek cezaya göre tekrar değerlendirilmesi gerekir. Aynı şekilde 29.06.2005 tarihindeki 5377 sayılı yasanın 4. maddesi ile getirilen değişiklik öncesi ve sonrasındaki suçlarda yas küçüklüğünün uygulanmasında da değerlendirilmelidir. Çünkü değişiklik öncesinde 31. maddenin 2. fıkrasına göre fiili islediğinde 12 yasını doldurmuş olup 15 yasını doldurmamış olanların diğer cezalarının 2/3'ü, 3. fıkrasına göre 15 yasını doldurmuş 18 yasını doldurmamış olanların ise diğer cezalarının 1/2 si indiriliyordu. 5377 sayılı yasa ile getirilen değişiklik ile 765 sayılı yasada olduğu gibi fiili islediği sırada 12 yasını doldurmuş olup 15 yasını doldurmamış olanların diğer cezalarının 1/2'si, 3. fıkrasına göre 15 yasını doldurmuş 18 yasını doldurmamış olanların ise diğer cezalarının 1/3'ü indirilmektedir. Suç tarihi kanunda değişiklik yapan yasanın yürürlük tarihi olan 29.06.2006 tarihinden önce olan suçlarda yukarıda açıklanan lehe kanun uygulamalarının bütünüyle hesap edilmesi ve çıkacak sonuca göre sanık lehine uygulamanın belirlenmesi gerekmektedir. 342. maddeye atıf yapılan halde 2 seneden 8 seneye kadar hapis, eğer belge kanunen sahteliği ispat edilmedikçe geçerli belge üzerindeki sahtecilikte 4 seneden 10 seneye kadar hapis cezası öngörüldüğünden, 205. madde bu haliyle lehedir.

343. maddeye atıf yapılan halde 3 aydan 1 seneye kadar hapis,nitelikli halinde 6 aydan 2 seneye kadar hapis cezası öngörülmüştür. 344. maddeye atıf yapılan halde 3 aydan 1 seneye kadar hapis cezası öngörülmüş olduğundan 342, 343, 344. maddeler 205. maddede öngörülen cezaya göre sanığın daha lehine olacaktır.²⁴⁵

²⁴⁵ Şener, s. 81.

2. RESMÎ BELGENİN DÜZENLENMESİNDE YALAN BEYANDA BULUNMAK SUÇU

2.1. Genel Olarak

Resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyanda bulunmak suçu 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 206. maddesinde düzenlenmiştir.²⁴⁶ Resmi bir belgenin düzenlenmesi sırasında o belgeyi düzenlemekle yetkili ve görevli kamu görevlisine gerçeğe aykırı bir beyanda bulunan failin eylemi kanun koyucu tarafından resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyanda bulunmak suçu olarak nitelendirilmiştir.²⁴⁷ Failin fiilinin sahtecilik özelliğini kazanması, eylemin bir resmi belgenin düzenlenmesi sırasında gerçekleşmiş olmasındandır.²⁴⁸

Suçun düzenlenmesindeki temel amaç bir resmi belgenin düzenlenmesi esnasında, beyanlarına başvuru alan kişilerin, bu beyanlarının doğruluğuna ve gerçekliğine duyulan kamu güveninin korunmasıdır.²⁴⁹ Kanun koyucu, toplumu oluşturan bireylerin failin kamu görevlisine yalan beyanda bulunmak suretiyle, o resmi belgeye duyulan güven ve inancın sarsılmasını engellemek amacıyla resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyanda bulunmak suçunu düzenlemiştir.

²⁴⁶ 5237 sayılı TCK 206. madde gerekçesi: "Madde, doktrinde "fıkrî sahtecilik" olarak adlandırılan bir suç tipini düzenlemektedir. Kişi, kendi beyanı ile, sahte bir resmî belgenin düzenlenmesine neden olmak hakkına sahip değildir. Kişinin açıklamaları üzerine düzenlenen resmî belgenin bu beyanın doğruluğunu ispat edici bir güce sahip olması suçun oluşması için gereklidir. Aksi takdirde düzenlenen belge, yapılan beyanın doğruluğunu ispat edemeyeceğinden, kişi kendi beyanı ile böyle bir belgenin düzenlenmesine etmen olmuş sayılamaz ve kendisinin bu madde uyarınca cezalandırılmasının neden ve hikmeti kalmaz. O hâlde bakılacak husus şudur: Beyanın doğruluğu düzenlenen resmî belgeyle ispat edilecek ise, madde uygulanacaktır; buna karşılık beyanı alan memur, beyanın doğruluğunu tahkik edip, buna kanaat 247 getirdikten sonra resmî belgeyi düzenlemek durumunda ise yani resmî belge sadece kişinin beyanı üzerine değil de, memurca yapılacak inceleme sonucuna göre meydana getirilmekte ise, bu maddedeki suç oluşmaz. Nitekim, kişiyi çok geniş bir surette "doğruyu söylemek"le yükümleyen İtalyan Ceza Kanununun 483 üncü maddesi de aynı esası kabul etmiş ve İtalyan Yargıtayının yerleşmiş içtihadı da bu yönde olmuştur. Bu nedenle, gümrük muayene memuruna, belirli bir malı ithal veya ihraç edeceği yolunda yalan beyanda bulunan kişi, bu maddedeki suçu işlemiş olmaz; zira beyanı alan gümrük muayene memuru sırf bu beyanla yetinmeyip, beyanın doğruluğunu incelemekle yükümlüdür. Resmî belge ile doğruluğu ispat edilecek olayların ne olduğu, belgenin niteliğine göre belirir. Hâkime, değişik olaylar karşısında, yalan beyanın niteliğine göre temel cezayı belirlemek bakımından takdir yetkisi sağlamak amacıyla maddedeki ceza üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası olarak saptanmıştır." şeklindedir.

²⁴⁷ Gözübüyük Şeref, Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi, Cilt 3, s. 337.

²⁴⁸ Gözübüyük Şeref, Belgelerde Sahtecilik Suçları, s. 147.

²⁴⁹ Erem Faruk, Ceza Hukuku Hususi Hükümler, s. 51.

2.2. Maddi Konu

Resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyanda bulunmak suçunun maddi konusu, yetkili kamu görevlisine yalan beyanda bulunmak suretiyle oluşturulmuş bir resmi belgedir. Suçun meydana gelmesi için gerekli olan beyanın, herhangi bir irade beyanı değil, suçun konusunu oluşturan resmi belgenin gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesine neden olacak teyit niteliğinde bir beyan olması ve yetkili ve görevli kamu görevlisinin de bu beyan doğrultusunda o resmi belgeyi düzenlemesi gerekmektedir.²⁵⁰

Suçun maddi konusunu oluşturan resmi belgenin, yalnızca failin yalan beyanı ile oluşturulması suçun meydana gelmesi için şarttır. Resmi belgeyi düzenleyen kamu görevlisinin, belgenin tam olarak oluşumu bakımından bir başka belgeyi incelemesi ya da bir başka düzenlemesi gerekmekte ise resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyanda bulunmak suçu oluşmayacaktır.²⁵¹

2.3. Fail

Resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyanda bulunmak suçunun faili, kanun koyucu tarafından "yalan beyanda bulunan kişi" olarak nitelendirilmiştir. Bu durumda suçun faili herkes olabilir. Yalan beyanda bulunan kişinin kamu görevlisi olması ya da olmaması herhangi bir özellik arz etmemektedir.

Bir kamu görevlisinin, bu suçu görevi nedeniyle bir belgeyi düzenlediği sırada işleyebilmesi için, yalan beyanda bulunan kişi ile birlikte bir başka kamu görevlisine yalan beyanda bulunması gerekir. Bununla birlikte resmi belgeyi düzenlemeye yetkili ve görevli kamu görevlisi, yalan beyanda bulunulduğunu bilmesine rağmen belgeyi bu beyana göre düzenliyorsa, resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyanda bulunmak suçu değil resmi belgede sahtecilik suçu oluşacaktır.²⁵²

²⁵⁰ Erem, s. 52.

²⁵¹ Malkoç, s. 103.

²⁵² Meran, s. 449.

2.4. Maddi Unsur

Resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyanda bulunmak suçunu meydana getiren eylem, failin suçun konusunu oluşturan resmi belgeyi düzenleyen yetkili ve görevli kamu görevlisine yalan beyanda bulunması eylemidir. Failin eylemi ile meydana gelecek olan resmi belge, yalan beyanı ispatlayacak kuvvette olmalıdır. Nitekim Yargıtay da resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyanda bulunma suçunun oluşması için, kişinin açıklamaları üzerine düzenlenen resmî belgenin bu beyanın doğruluğunu ispat edici bir güce sahip olan asıl niteliğinde bir belge olmasının gerekli olmasını aramaktadır.

253

Failin, resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyanda bulunmak suçunu meydana getiren eylemi yazılı ya da sözlü olabilir. Kanun koyucu, önemli olan hususun failin beyanı ile bir durumu teyit ve tasdik etmesi olduğunu vurgulamıştır. Suç failin yalan beyanda bulunmak şeklindeki eyleminin gerçekleştiği anda değil bu beyana dayanılarak yetkili ve görevli kamu görevlisi tarafından resmi belgenin düzenlendiği anda tamamlanmış olacaktır.

Resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyanda bulunmak suçunun oluşabilmesi için kamu görevlisinin, failin beyanının doğruluğunu incelemesi, inceleme sonucu kanaat getirdikten sonra resmi belgeyi düzenlemesi gerekiyor ise artık salt failin beyanına dayanarak belgenin düzenlenmesi söz konusu olmayacağından kamu görevlisinin inceleme görevi olması nedeniyle düzenlenen belge beyanın doğruluğunu ispata tahsis edilmiş sayılmayacak ve resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyanda bulunmak suçu meydana gelmeyecektir.²⁵⁴ Nitekim kanun koyucu da madde gerekçesinde, kişiyi çok geniş bir surette “doğruyu söylemek”le yükümleyen İtalyan Ceza Kanununun 483. maddesinin de aynı esası kabul etmiş olduğunu belirtmiştir.

²⁵³ Yargıtay 4. CD 27.06.2006 tarihli ve 267-13027 sayılı bir kararında: "Resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyanda bulunma suçunun oluşması için, kişinin açıklamaları üzerine düzenlenen resmî belgenin bu beyanın doğruluğunu ispat edici bir güce sahip olan asıl niteliğinde bir belge olmasının gerekli olması ve sanığın karakoldaki ifadesinin de gerçek kimlik bilgilerine göre alınması karşısında, bu suçun öğelerinin nasıl oluştuğu kararda açıklanıp tartışılmadan..." verilen mahkumiyet kararını bozmuştur. AKİP İçtihat Programı.

²⁵⁴ Şener, s. 84.

2.5. Manevi Unsur

Resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyanda bulunmak suçunun manevi unsuru “kasıt”tır. Kastın varlığından söz edilebilmesi için, yalan beyanda bulunan kişinin, yalan beyanda bulunduğu kişinin resmi bir belge düzenleme yetkisine sahip bir kamu görevlisi olduğunu bilmesi gerekir²⁵⁵. Failin bu durumun varlığını bilmemesi halinde kast unsurunun oluştuğundan söz edilemez dolayısıyla bu suç oluşmaz.

2.6. Hukuka Aykırılık Unsuru

Resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyanda bulunmak suçu bakımından savunma hakkı ve kimse kendisi ve yakınlarını suçlandırıcı beyanlarda bulunmaya zorlanamaz ilkesi hukuka uygunluk sebebi olarak kabul edilebilir. Nitekim Anayasanın 38/5. maddesinde hiç kimse kendisi ya da kanunda gösterilen yakınları aleyhine beyanda bulunmaya ya da bu yönde delil göstermeye zorlanamaz ifadesi kullanılmış ve ayrıca 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu 147/1-g maddesi uyarınca sanığın ekonomik durumu ile ilgili doğru olmayan beyanlarının hukuka uygunluk sebebini oluşturacağı kabul edilmiştir.²⁵⁶

2.7. Suçun Özel Görünüş Şekilleri

Yalan beyanda bulunulduğunun, tutanak düzenlenirken kamu görevlisi tarafından anlaşılması ve failin elinde olmayan nedenlerle tutanağın tamamlanamaması gibi hallerde resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyanda bulunmak suçunun teşebbüs aşamasında kalması ve teşebbüs hükümlerinin uygulanması mümkün olabilecektir.²⁵⁷

Resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyanda bulunmak suçunda, iştirak hükümleri bakımından özellik arz eden bir durum yoktur ve iştirak hükümlerinin uygulanabilmesi mümkündür.

Resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyanda bulunmak suçunda içtima kurallarının uygulanabilmesi bakımından ise özellik oluşturan bir durum söz konusudur. Buna göre; sanığın yalan beyanda bulunma eylemi aynı zamanda bir başka suçu da

²⁵⁵ Güngör, s. 115.

²⁵⁶ Gökçen, s. 217.

²⁵⁷ Meran, s. 453.

oluşturmakta ise 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 44. maddesi uyarınca en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılma yapılmalıdır. Ancak yalan beyanda bulunmanın yanında bir başka fiilde mevcut ve bu fiil de bir suç oluşturmakta ise her iki suçtan dolayı ayrı ayrı cezalandırılma durumu söz konusu olacaktır²⁵⁸.

2.8. Görevli Mahkeme

Resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyanda bulunmak suçunda; Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev Ve Yetkileri Hakkındaki Kanunun 11. maddesi uyarınca sulh ceza ve ağır ceza mahkemelerinin görevi dışında kaldığından, görevli mahkeme asliye ceza mahkemeleridir.

Resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyanda bulunmak suçu kovuşturulması şikâyet şartına bağlı suçlardan değildir. Bu nedenle, soruşturma suçun işlendiği yer Cumhuriyet Savcılığı tarafından resen yapılır.

2.9. Lehe Kanun Uygulaması

5237 sayılı T.C.K. 206. maddesinde öngörülen ceza 3 aydan 2 yıla kadar hapis veya adli para cezasıdır. Adli para cezasının miktarı belirtilmediğinden adli para cezasını düzenleyen 52. madde hükümlerine bakıldığında 1. fıkrada alt ve üst sınırların belirlenmiş olduğu görülecektir. Buna göre adli para cezası 5 günden az 730 günden fazla olmamak kaydı ile olay ve oluşa göre hakim tarafından takdir edilecektir. Madde gerekçesinde bu durum: "Hâkime, değişik olaylar karşısında, yalan beyanın niteliğine göre temel cezayı belirlemek bakımından takdir yetkisi sağlamak maksadıyla maddedeki ceza üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası olarak saptanmıştır" şeklinde açıklanmıştır.

765 sayılı kanun bakımından ise; madde 343/1: 3 aydan 1 yıla kadar hapis, madde 343/2: 6 aydan 2 yıla kadar hapis, madde 351 (yalan bildirim aşamasında kalmışsa): 6 aydan 2 yıla kadar hapis ve 5.000 liradan 30.000 liraya kadar para cezası (Para cezasının meblağı 765sy madde19. madde ile 3506 ve 4421 sayılı kanunlardaki artış oranları dikkate alınarak belirlenecektir) şeklinde cezalar öngörülmüştür.

²⁵⁸ Bakıcı, s. 1030.

765 sayılı Türk Ceza Kanunu madde 353 (yalan bildirim aşamasında kalmışsa): 3 aydan 1 yıla kadar hapis ve 5.000 liradan 30.000 liraya kadar ağır para cezası (Para cezasının meblağı 765sy madde19. madde ile 3506 ve 4421 sayılı kanunlardaki artış oranları dikkate alınarak belirlenecektir) öngörmüştür.

Bu durumda seçenek adli para cezası olursa 5237 sayılı yasa sanık lehine, hürriyeti bağlayıcı ceza tercih edilecek olursa 343/1 bakımından cezanın üst sınırı nedeniyle 5237 sy. aleyhe, 343/2. fıkra bakımından cezanın alt sınırı nedeniyle 5237 sy. lehe, 351. maddeye göre 5237 sayılı yasanın tatbiki lehe, 353 maddeye göre lehe kanun ise tatbiki adli para cezasında takdir olunacak gün sayısına göre değişecektir.²⁵⁹

3. AÇIĞA İMZANIN KÖTÜYE KULLANILMASI SUÇU

3.1. Genel Olarak

Açığa imzanın kötüye kullanılması suçu resmi belgelerle ilgili sahtecilik suçları arasında sayılan bir diğer suç olarak kanun koyucu tarafından 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 209. maddesinde düzenlenmiştir.²⁶⁰ Kanun koyucu maddenin birincisi fıkrasında; belirli bir tarzda doldurulmak ve kullanılmak üzere kendisine verilen imzalı ve tamamen ya da kısmen boş kağıdı, verilme amacına aykırı olarak dolduran kişinin, ikinci fıkrasında ise; bir kağıdı hukuka aykırı şekilde ele geçiren ya da hukuki sonuç doğuracak şekilde dolduran kişinin cezalandırılacağını belirtmiştir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu; açığa imzanın kötüye kullanılması suçunu ikiye ayırmak suretiyle incelemiştir. Buna göre suçun birinci halinde, imzalı ve kısmen veya

²⁵⁹ Şener, s. 88.

²⁶⁰ 5237 sayılı TCK 209. maddesinin gerekçesi: "Maddeyle, belirli bir tarzda doldurulup kullanılması için verilmiş boş bir kağıdı, teslim edenin isteğine ve imzalı boş kağıdı veriş nedenine aykırı olarak dolduran kimse cezalandırılmaktadır. Suçun yapısı şu suretle ortaya çıkmaktadır: Bir kişi diğerine belirli bir tarzda doldurmak üzere imzalı ve fakat boş bir kağıt verecektir; böylece suçun oluşması için imzanın gerçek olması temel koşuldur. Ayrıca verilen kağıt hukuken geçerli bir belge oluşturmayacaktır; suç böylece gerçek bir belgenin tahrif veya tağyiri şeklinde işlenecek olursa, belgede sahtecilik suçu söz konusu olur. Suçun oluşması için söz konusu imzalı kağıdın, tevdi ve teslim nedeninden farklı bir şekilde doldurulması gereklidir. Suçun soruşturulması ve kovuşturulması, şikâyete bağlıdır. İmzalı boş kağıt ancak taraflar arasında belirli bir ilişki şeklinin varlığı hâlinde söz konusu olabileceğinden, kovuşturmanın şikâyete bağlı tutulması uygun görülmüştür.

İkinci fıkrada, imzalı ve kısmen veya tamamen boş bir kağıdı hukuka aykırı olarak ele geçirip veya elde bulundurup da hukukî sonuç doğuracak şekilde dolduran kişinin, belgede sahtecilik hükümlerine göre cezalandırılması öngörülmüştür. Dikkat edilmelidir ki, bu durumda, imzalı kağıt teslim veya tevdi edilmemiş, suçlu bunu hukuka aykırı bir suretle ele geçirerek doldurmuştur." şeklindedir.

tamamen yazısız kağıt imza sahibi tarafından faile kendi rızasıyla verilmekte, ikinci halde ise fail bu kağıdı hukuka aykırı olarak ele geçirmekte ya da elde bulundurmaktadır.

Madde gerekçesine göre birinci fıkrada belirtilen halde suçun oluşması için imzalı kağıdın, tevdi ve teslim nedeninden farklı bir şekilde doldurulması gereklidir. İkinci fıkrada belirtilen suçun oluşması için ise; elde bulundurulan imzalı kağıdın hukukî sonuç doğuracak şekilde doldurulmasının cezalandırılması öngörülmüştür.

3.2. Maddi Konu

Açığa imzanın kötüye kullanılması suçunun maddi konusu imzalı ve fakat kısmen veya tamamen boş bir kağıttır. İmzalı ancak diğer unsurları eksik olan yazılı bir kağıdın belge olarak hüküm ve sonuç ifade etmesi mümkün değildir. Bu bakımdan bu suçun maddi konusu belge değildir.

Üzerinde imza bulunan ve suçun maddi konusunu oluşturan kağıtta, yazılı bir takım ifadeler bulunsa dahi, belge olarak hüküm ifade edebilmesi için gerekli unsuru yazacak kadar bir boşluğun bulunması halinde açığa imzanın kötüye kullanılması suçunun maddi konusu oluşmuş olacaktır.²⁶¹

Açığa imzanın kötüye kullanılması suçu hem resmi belgeler, hem özel belgeler hem de resmi belge hükmündeki belgeler bakımından söz konusu olabilir. Zira unsurları doldurulan imzalı belgenin resmi belge mi, özel belge mi olacağı önceden kestirilemeyebilir. Her iki belge türü de ortaya çıkabilir.

3.3. Fail

Açığa imzanın kötüye kullanılması suçunun faili; imzalı kağıdın teslim edildiği ya da bu kağıdı hukuka aykırı olarak eline geçiren veya bulunduran kimsedir. Kamu görevlileri de özel kişiler de suçun faili olabilirler. Özgü faillik hali bu suç bakımından düzenlenmemiştir.

²⁶¹ Güngör, s. 119.

3.4. Maddi Unsur

Açığa imzanın kötüye kullanılması suçunu düzenleyen 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 209. maddesinin birinci fıkrasında imzalı ve fakat kısmen ya da tamamen boş bir kağıdın veriliş amacına aykırı olarak doldurulması hali düzenlenmiştir. Bu fıkradaki düzenlemenin ayırt edici özelliği, imzalı kağıdın, imza sahibi tarafından faile kendi iradesiyle verilmiş olmasıdır. Burada fail doldurduğu kağıtta imza sahibinin gerçek iradesi ile çelişen düzenlemeler yapmaktadır. Bir başka deyişle belgenin içeriği ile imza sahibinin iradesi örtüşmemektedir.

Kağıt üzerinde bırakılan eksikliğin neye ilişkin olduğu önemsizdir. Örnek olarak, tarih kısmı ya da ücret kısmı boş bırakılmış bir imzalı kağıdın, fail tarafından imza sahibinin iradesi hilafına doldurulması söz konusu olabilir.

Failin kendisine teslim edilen kağıdı doldurmaya yetkisinin olması gerekmektedir. Aksi halde hukuken bu yetkiye sahip olmayan kimse bu suçun faili olamayacaktır.

Açığa imzanın kötüye kullanılması suçunu düzenleyen maddenin ikinci fıkrasında ise failin elinde bulundurma yetkisine sahip olmadığı bir kağıdı, hukuken sonuç doğuracak şekilde doldurması hali söz konusudur. İmzalı kağıdın fail tarafından hırsızlık, yağma, güveni kötüye kullanma gibi suçlar vasıtasıyla elde edilmiş olması mümkündür.

Hukuka uygun olarak bir imzalı kağıdı elinde bulunduran kişinin hukuka uygun bu hareketi sonradan hukuka aykırı hale gelebilir. Örnek olarak imzalı bir kağıdı belirli bir tarzda doldurması için kendisine yetki verilen kişinin daha sonradan bu yetkisi imza sahibi tarafından geri alınmasına karşın, elindeki imzalı kağıdı hukuki sonuç doğuracak şekilde doldurması halinde, ikinci fıkrada açıklanan durum söz konusu olacaktır²⁶².

3.5. Manevi Unsur

Diğer tüm kamu güvenine karşı suç çeşitlerinde olduğu gibi açığa imzanın kötüye kullanılması suçunda da manevi unsur “kasıt”tır. Burada sözü edilen, genel kasıttır. Failin özel bir kasıtle hareket etmesi aranmamaktadır. Zira failin elinde bulundurduğu imzalı

²⁶² Güngör, s. 122.

kağıdı, verilme nedeninden farklı olarak doldurması suçun oluşumu bakımından yeterlidir.

3.6. Suçun Özel Görünüş Şekilleri

Açığa imzanın kötüye kullanılması suçunda, failin hem birinci fıkrada hem de ikinci fıkrada düzenlenen hallerde, elverişli hareketler ile icraya başlayıp da suçu tamamlayamadığı hallerde, suçun teşebbüs aşamasında kalması ve teşebbüs hükümlerinin uygulanması mümkün olabilecektir.

Açığa imzanın kötüye kullanılması suçunda, iştirak hükümleri bakımından özellik arz eden bir durum yoktur ve iştirak hükümlerinin uygulanabilmesi mümkündür.

Failin açığa imzanın kötüye kullanılması eylemi aynı zamanda bir başka suçu da oluşturmakta ise 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 44. maddesi uyarınca en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılma yapılmalıdır. Ancak açığa imzanın kötüye kullanılmasının yanında bir başka fiilde mevcut ve bu fiil de bir suç oluşturmakta ise her iki suçtan dolayı ayrı ayrı cezalandırılma durumu söz konusu olacaktır.

3.7. Görevli Mahkeme

Açığa imzanın kötüye kullanılması suçunda; Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev Ve Yetkileri Hakkındaki Kanunun 10. maddesi uyarınca sulh ceza mahkemesi görevli mahkemedir.

Açığa imzanın kötüye kullanılması suçu kovuşturulması şikâyet şartına bağlı suçlardan değildir. Bu nedenle, soruşturma suçun işlendiği yer Cumhuriyet Savcılığı tarafından resen yapılır.

4. SAHTECİLİK SUÇLARINDA BAZI ÖZEL DURUMLAR

4.1. Genel Olarak

Belgede sahtecilik suçları ile ilgili olarak 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 339, 340, 341, 346, 350, 352, 355, 356. maddelerinde düzenlenen memur tarafından işlenen ve 342. maddesinde düzenlenen sivil kişiler tarafından işlenen; resmi belgenin aslında,

özünde, onaylı suretinde ve özetinde sahtecilikler ile kimlik ve benzeri belgelerde, özel yarar sağlayan belgelerde sahtecilik suçlarını ve sahte resmi belgenin kullanılması eylemlerinin tümünü kapsamaktadır.

5237 sayılı Kanunda ise 204-212. maddeleri arasında yapılan düzenlemeler kazuistik yani ayrıntılı olarak düzenleme özelliği taşımamaktadır. Böylece daha kolay uygulanabilecek ve benzer nitelikteki suç tiplerini aynı madde altında toplayan bir düzenleme yapılmıştır. Bu düzenleme ile de cezaların bireyselleştirilmesi bakımından, aynı maddelerde düzenlenen suçların cezalarında daha geniş alt ve üst sınırlar tesis edilerek yargı mercilerinin hareket alanlarının genişlenmesi sağlanmıştır.

Bu bölümde, 765 sayılı Kanunda düzenlenmiş olmasına rağmen 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda ayrıntılı olarak düzenlenmemiş olsa da uygulamada sahtecilik suçları ile ilgili sıklıkla karşılaşılan durumlar incelenmiştir.

4.2. Suret Belgede Sahtecilik

Suret belge, yetkili kamu görevlisince hazırlanmış ve resmi belgede sahtecilik suçunun konusunu oluşturan, unsurları tam bir asıl belge ile aynı özellikleri taşıyan onaylı nüsha şeklindeki belgedir. Bir belgenin aslına uygun olarak çoğaltılması, suret belge oluşturulması anlamına gelir. Örnek olarak bir belgenin fotoğraf ya da fotokopi ile çoğaltılması halinde suret belge elde edilmiş olur.²⁶³ Ancak onaysız suretler bir hukuki sonuç doğuracak nitelikte değildir.

Yargıtay suret belgeyi; resmi bir daire veya noterlikte saklı bulunan bir resmi varakanın aslına tamamen ve kelimesi kelimesine uygun bulunan ve bu uygunluğu yetkili memur tarafından onaylanan belge olarak tanımlamaktadır.²⁶⁴ Bu tanıma göre onaylanmadığı takdirde resmi belge suretinin hukuki bir sonucu ve delil niteliği bulunmamakta ve resmi belge sayılmamaktadır. Bu bakımdan, suret resmi belge denildiğinde, asıl belgenin yetkilisince onaylanmış kopyası olduğu anlaşılmalıdır.

Onaylanmış suret belgeler de delil niteline haizdir. Bu nedenle suret belgeler üzerinde yapılan sahtecilikler de suç oluşturmaktadır. 765 sayılı Türk Ceza Kanununda

²⁶³ Soyaslan, s. 416.

²⁶⁴ Gökcan, s. 114.

suret üzerinde sahteciliğin yapılabileceği kabul edilmiş ve asıl belgede sahteciliğe göre, suret belgede sahteciliğin daha hafif ceza ile cezalandırılması öngörülmüştür. Ancak 765 sayılı kanunda aslı yerine kullanılan onaylı suret belgeler de asıl belge gibi kabul edilmiş ve 339/2. maddede; “*evrakın musaddak suretleri kanunen zayi olan asılları makamına kaim olmak lazım geldiği takdirde mezkür suretler hakkında asılları gibi muamele olunur*” denilmiştir.

5237 sayılı kanunda ise asıl belge-suret belge ayrımı yapılmamış, suret belgelerde yapılan sahtecilikler de asıl belgede yapılan sahtecilik olarak kabul edilmiş ancak suretteki sahteciliğin cezalandırılması için, delil niteliği bulunacak şekilde suretin yetkilisince onaylanmış ve asıl belge gibi kullanılabilir olması zorunlu görülmüştür.²⁶⁵

Özel belgenin suretindeki sahtecilikte ise, yetkili memur tarafından suretin onaylanması durumunda, onay bölümü resmi belge vasfını kazanacak ve bu onay kısmıyla ilgili sahtecilik yapılmışsa resmi belgede sahtecilik suçu oluşacaktır.²⁶⁶ Onaylı suret belgede sahtecilik, suret belgeyi düzenlemekle yetkili kamu görevlisince işlenirse kamu görevlileri tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu, yetkisiz kamu görevlisi veya sivil kişi tarafından işlenirse herkes tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu meydana gelecektir.

4.3. Özet Belgede Sahtecilik

Resmi bir belgenin özeti olarak düzenlenen ve usulüne uygun olarak onaylanan belgeler de resmi belge niteliğinde kabul edilirler. Özet belgeler, temel aldığı belge, kayıt ve sicillerdeki bütün bilgileri içermeyen, onların gerekli özetini yansıtan belgelerdir. Bu nitelikleriyle özet belgeler, asıl belge olmadıkları gibi suret belge olarak da kabul edilemezler. Özet belge, özetini verdiği asıl belgenin varlığını kanıtlayan resmi bir belgedir.

Resmi belge niteliğinde kabul edilmeleri sonucunda, özet belgeler üzerinde yapılan sahtecilik eylemleri de belgede sahtecilik suçunu meydana getirmektedir. Bu nedenle özet belgelerdeki sahtecilik yetkili kamu görevlisince işlenirse kamu görevlileri

²⁶⁵ Toroslu, Özel Kısım, s. 226.

²⁶⁶ Gökcan, s. 115.

tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu, yetkisiz kamu görevlisi veya sivil kişi tarafından işlenirse herkes tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu meydana gelecektir.

4.4. Fotokopi Üzerinde Sahtecilik

Bir belgenin fotokopisi, belgenin aslının kopyası anlamına gelmektedir. Ancak fotokopi belgelerin resmi belge olarak kabul edilebilmeleri için yetkili kamu görevlisi tarafından onaylanmış olmaları gerekmektedir. Yetkili kamu görevlisince onaylanmış fotokopi belgeler, bu onay işlemi sonrasında resmi belgeler gibi delil değerine sahip olabilirler.

Yargıtay da resmi belgenin onaysız fotokopisinin hukuki sonuç doğurmayacağını ve kandırma yeteneğinin bulunmayacağını kabul etmektedir.²⁶⁷ Uygulamada da onaysız fotokopinin resmi belge sayılmadığı, fakat belgenin aslına uygun fotokopisinin yetkili kamu görevlisince onaylanması halinde resmi belge sayılacağı ve delil niteliğinin bulunduğu kabul edilmektedir. Yargıtay "Vergi borcu olmadığına dair sahte belgeyi notere onaylatmak suretiyle SSK ihale komisyonuna sunmak şeklinde oluşan eyleminde, suçun işlendiği tarihin, fotokopi niteliğindeki sahte belgenin onaylanması ile hukuken geçerli belge niteliğini kazanması nedeniyle, onay tarihinden iddianame tarihine kadar zamanaşımının gerçekleşmediği gözetilmelidir" şeklinde bir karar vermiştir.²⁶⁸

Onaylanmış bir resmi belgenin fotokopisinin suret belge niteliği taşıdığı ve sahte bir fotokopinin onaylatılmasının resmi bir belgenin suretinde sahtecilik suçunu meydana getireceği de Yargıtay kararları ile vurgulanmıştır.²⁶⁹

²⁶⁷ Yargıtay 11.CD 31.5.2006 tarihli ve 1928/4968 sayılı bir kararında: "Aslı elde olunamayan onaysız fotokopiden ibaret olan sahte düzenlenmiş 'yeraltı suyu kullanma belgesinin' ilgili kuruma verilmesi üzerine onaylı suretinin istenmesi nedeniyle işlemin yapılmadığı, belgenin bu haliyle hukuki sonuç doğurmadığı gibi aldatma yeteneğinin gerçekleşmediğini kabul eden mahkemenin takdirinde de bir isabetsizlik görülmemiştir" şeklinde bir karar vermiştir.

<http://emsal.yargitay.gov.tr/VeriBankasiIstemciWeb/>

²⁶⁸ Yargıtay 11.CD. 7.4.2008 tarihli ve 753/2601 sayılı kararı. UYAP İçtihat Programı.

²⁶⁹ Yargıtay 11.CD. 10.4.2007 tarihli ve 7308/2545 sayılı bir kararında: "Sanığın, bilgi bölümlerini kapatarak fotokopi çektirip, boş kalan bölümleri doldurmak suretiyle elde ettiği lise diplomasının bir örneğini notere götürerek 24.6.2002 tarihinde aslına uygundur şeklinde onaylatıp çalıştığı kuruma (Tedaş) verdiği sabit olduğu halde, resmi belgede sahtecilik suçundan mahkumiyeti yerine beraatine hükmolunması kanuna aykırıdır" şeklinde bir karar vermiştir. UYAP İçtihat Programı.

4.5. Yabancı Resmi Belgede Sahtecilik

Türk Hukuku yabancı bir makamın ya da memurun kendi hukukuna göre senetlere resmiyet vermesini, senetlerin resmi senet olması için yeterli görmektedir.²⁷⁰ Yabancı bir ülke yetkilisince düzenlenen belgeler, iç hukuk tarafından hukuki değere sahip bulunmaları koşuluyla, resmi belge olarak kabul edilmektedir. Bu durumda Türk Hukuku yönünden delil olma ve hukuki sonuç doğurma niteliği kazanan yabancı belgeler de resmi belgede sahtecilik suçunun konusunu oluşturabilirler.

Yargıtay da kararlarında ülkemizde belge niteliği kabul edilmesi halinde yabancı ülke resmi makamlarınca verilmiş gibi düzenlenen sahte belgenin resmi belgede sahtecilik suçunun maddi konusunu oluşturabileceğini kabul etmektedir.²⁷¹

4.6. Özel Belgenin Resmi Belgeye Dönüşmesi

Özel belgenin resmi daireye sunulması üzerine kayda alınması, üzerine kayıt kaşesi veya havale imzası atılması, kayda almayla ilgili işlemler olup, özel belgeyi resmi belge haline dönüştürücü nitelikte değildir. Buna karşın özel belge resmi bir makam tarafından onaylanmışsa, onay kısmı itibariyle resmi belge sayılır.²⁷² Bu durumda belgenin içeriğinde sahtecilik özel belgede, onay kısmında sahtecilik ise resmi belgede sahtecilik olarak kabul edilir.²⁷³

Sahte bir özel belgenin resmi bir belgenin dayanağı olması nedeniyle resmi belgenin de gerçekliğine zarar verildiğinden, failin resmi belgede sahtecilik suçunu işlediği kabul edilmektedir. Yargıtay da bir kararında: "Resmi hasta sevk kağıtlarına ekli reçetelere sahte ilaç kupürü ilave ederek buna uygun gerçeğe aykırı fatura düzenlenip, mal müdürlüğünden haksız ilaç bedeli alındığının iddia olunması karşısında, sahte belgelere dayanılarak düzenlenen tahakkuk müzekkeresi ve verile emirlerinin resmi belge olması

²⁷⁰ Nomer, Ergin, Devletler Hususi Hukuku, 19. Baskı, İstanbul 2011, s. 408.

²⁷¹ Yargıtay 6.CD. 18.12.2006 tarihli ve 5842/14212 sayılı bir kararında: "Sanıkların Azerbaycan'da düzenledikleri sahte ruhsatnameye dayanarak düzenledikleri gümrük giriş beyannamesi ile yurda sokarak suça konu aracı millileştirip trafiğe tescil ettirdiğinin anlaşılması karşısında eylemlerinin 765 sayılı Yasanın 342/1, 80. maddelerine uyduğu gözetilmelidir." şeklinde bir karar vermiştir. UYAP İçtihat Programı.

²⁷² Bakıcı/Yalvaç, s. 743.

²⁷³ Gökcan, s. 117.

nedeniyle sübutu halinde eylemin resmi belgede sahtecilik ve dolandırıcılık suçlarını oluşturacağı gözetilmelidir." şeklinde bir karar vermiştir.²⁷⁴

4.7. Faydasız Sahtecilik Fiilleri

Faydasız ya da gereksiz sahtecilik olarak adlandırılan sahtecilik türünde de gerçekte sahtecilik fiili işlenmektedir. Ancak bu sahteciliğin pratikte hukuki bir sonuç doğurmayan konularda gerçekleştirilmesi nedeniyle eylem cezalandırılmamaktadır.²⁷⁵

Yargıtay da bu tür sahteciliklerin cezalandırılmaması yönünde kararlar vermiştir. Örnek olarak Yargıtay sanığın vekaletnamede yazılı bulunduğu halde, bulunmadığını zannederek ilave ettiği yetkilerle ilgili sahteciliğin gereksiz olarak yapılması dolayısıyla mahkemece verilen beraat kararının yerinde bulunduğu^{dair} karar vermiştir.²⁷⁶

4.8. Hukuken Sakat Belgelerde Sahtecilik

Bir belgenin hukuka uygun olmayışı veya hukuki değerinde azalmayı gerektiren nedenlerin bulunması üç farklı şekilde gerçekleşebilir. Birincisi, sahte bir belge üzerinde sahtecilik; ikincisi hukuken batıl veya feshi mümkün belgelerde sahtecilik; üçüncüsü ise ahlaka aykırı belgelerde sahteciliktir.²⁷⁷

Sahte bir belgenin hukuki bir değeri bulunmamakta, hukuken korunmamaktadır. Bu nedenle, başkası tarafından oluşturulan sahte bir belge üzerinde yeni bir sahtecilik yapılması durumunda, bu fiilin suç oluşturmayacağı söylenebilir. Zira sahteciliğin yapıldığı ve suçun maddi konusunu oluşturan belgenin hukuki bir değeri bulunmadığından, eylem suç teşkil etmemelidir.²⁷⁸

Hukuken batıl veya feshi mümkün belgeler yani sakat belgelerin mutlak butlanla batıl olanlar ile nisbi butlanla batıl olan belgeler şeklinde ikiye ayrılarak incelenmesi mümkündür. Özel hukukta belgelerdeki sakatlık halleri ikiye ayrılmakta ve önemli hususlardaki aykırılıkların, belgenin mutlak butlanla batıl sayılmasını gerektirdiği, nisbi butlanla batıl olanların ise daha az önemli konulardaki hukuka aykırılıkları yansıttığı ve bunların iptalinin istenebileceği kabul

²⁷⁴ Yargıtay 11.CD. 28.2.2006 tarihli ve 4619/1398 sayılı kararı. MEŞE İçtihat Programı.

²⁷⁵ Erman/Özek, Kamu İdaresine Karşı İşlenen Suçlar, İstanbul 1996, s. 359.

²⁷⁶ Yargıtay 11.CD. 4.12.2006 tarihli ve 5483/9832 sayılı kararı. MEŞE İçtihat Programı.

²⁷⁷ Gökcan, s. 118.

²⁷⁸ Erman/Özek, s. 337.

edilmektedir.²⁷⁹ Buna göre batıl sayılan belgeler baştan itibaren hukuken yok ve geçersiz sayılmakta, iptali mümkün belgelerin ise hükmen iptaline karar verilene kadar geçerliklerini sürdürebilecekleri benimsenmektedir.

Batıl belgenin geçerli sayılması için önemli olan hususlardaki sakatlık, onun zarar verme olasılığını yok edeceğinden, kamu güveninin bozulduğu da söylenemez ve bu belgeler bakımından sahtecilik suçu oluşmaz.²⁸⁰ Ancak batıl bir belgenin suç oluşturmayacağına kabul edilebilmesi için, batıl sayılmasını gerektiren nedenin belgeden anlaşılıyor olması şarttır.

Mutlak butlanla sakat olmayıp, iptali mümkün derecedeki sakatlıkla malul olan sahte belgenin ise, hükmen iptal edilene kadar delil değeri bulunmaktadır. Açılacak bir dava sonunda bu hukuka aykırılık nedeniyle belgenin delil değerinin bulunmadığına karar verilmesi kesin olsa dahi, o zamana kadar belge geçerliğini yürütmektedir. Bu nedenle üretilen sahte belgedeki sakatlığın butlan derecesinde bulunmaması halinde suçun oluşacağı kabul edilmelidir.²⁸¹

Ahlaka aykırılık da aslında butlanla batıl olmayı gerektiren nedenlerdendir. Bu nedenle, sahte üretilen belge içeriğinde ahlaka aykırılık varsa batıl sayılması nedeniyle hukuki değeri bulunmayacak ve sahtecilik eylemi suç oluşturmayacaktır. Ancak ahlaka aykırılık sebebini göstermeyen belgelerin iptali mümkün olsa da, iptal hükmüne kadar belge niteliğini korumaktadırlar. Bu nedenle, içeriğinde ahlaka aykırılığın bulunmayan belgelerin sahtecilik suçunun maddi konusunu oluşturacağı kabul edilmelidir.²⁸²

²⁷⁹ Kılıçoğlu, Ahmet, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2007, s. 61.

²⁸⁰ Taşdemir/Özkepir, s. 11.

²⁸¹ Taşdemir/Özkepir, s.11.

²⁸² Erman/Özek, s. 349.

SONUÇ

Toplumsal ve ekonomik ilişkiler açısından oldukça önemli olan belgeler hakkında bireylerin sahip olduğu güven duygusu kamu güveni olarak tanımlanmıştır. Kanun koyucu bu güveni korumak maksadıyla kamu güvenine karşı suçları tanzim etmiş ve resmi belgede sahtecilik suçlarını da bu bölümde ele almıştır.

Resmi belgede sahtecilik suçunun konusunu resmi belgeler oluşturur. Resmi belge; belge gibi yazılı olması, hukuki içeriği olması ve düzenleyicisinin belirlenebilir olması özelliklerini taşır. Ancak bu özelliklerin yanında bir belgenin resmi belge sayılabilmesi için yetkili kamu görevlisi tarafından görevinin gereği olarak düzenlenmiş olması da aranır. Kanun koyucu da bu özelliklere sahip bir resmi belge üzerine gerçekleştirilen ve gerçeğe aykırı bir yargı oluşturma amacıyla yapılan her türlü, düzmece ve dolanlı hareketi sahtecilik olarak kabul etmiştir.

Türk Ceza Kanunu'nda "Resmi Belgede Sahtecilik Suçu" 5237 sayılı Kanununun 204. maddesinde düzenlenmiştir. İlk fıkrada herkes tarafından işlenebilen sahtecilik, ikinci fıkrada ise ancak kamu görevlileri tarafından işlenebilen sahtecilik eylemi açıklanmıştır. Kanun koyucu; resmi belgede sahtecilik suçu ile ilgili dört farklı maddi unsur öngörmüştür. Bu maddi unsurlar; resmi belgeyi sahte olarak düzenlemek, resmi belgeyi gerçeğe aykırı olarak değiştirmek, sahte resmi belgeyi kullanmak ve gerçeğe aykırı olarak sahte resmi belge düzenlemektir. Ayrıca resmi belgede sahtecilik suçunun manevi unsurunun kasıt olduğu, suçun doğrudan ve dolaylı kasıt ile işlenebileceği belirtilmiştir.

Resmi belgede sahtecilik suçunda; suçun hareket ile netice ögesinin bitişik olması sebebi ile teşebbüs hükümlerini uygulamak mümkün değildir. İştirak hükümleri ise müşterek faillik bakımından özellik arz etmektedir. Zira kanun koyucu 204/2. maddede özgü suç hükümlerini düzenlediği için, kamu görevlileri tarafından işlenen resmi belgede

sahtecilik suçu bakımından özel kişiler müsterek fail olamayacak ancak azmettiren ya da yardım eden sıfatını alabilecektir.

Kanun koyucu; bir takım belgeler açısından daha ağır cezalar öngörmüştür. Buna göre sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan resmi belgeler hakkında işlenecek sahtecilik suçları daha ağır cezalandırılacaktır. Diğer taraftan bir alacağın ispatı ya da bir gerçek durumun belgelenmesi için yapılacak sahtecilik eyleminin ise daha az ceza ile cezalandırılması öngörülmüştür.

Kanun koyucu ayrıca belgede ve resmi belgede sahtecilikle ilgili resmi belgeyi bozmak, yok etmek ve gizlemek, resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyanda bulunmak ve açığa imzanın kötüye kullanılması suçunu düzenlemiştir. Bu suçlardan özellikle resmi belgeyi bozmak, yok etmek ve gizlemek suçu ile resmi belgede sahtecilik suçu arasında ince bir çizgi bulunmakta, resmi belgede sahtecilik sonucunda resmi belge kullanılamaz hale getirilirse bu suç meydana gelmektedir.

Resmi belgede sahtecilik suçu; hem devleti hem de toplumu ve bireyleri doğrudan etkilemesi bakımından oldukça önem arz eden bir suçtur. Bu nedenle kanun koyucu suçla ilgili ağır yaptırımlar öngörmüştür. Her geçen gün artan önemi ve ekonomik ilişkilerdeki gelişmelere paralel olarak yaygınlaşması sebebi ile resmi belgede sahtecilik suçu bu çalışma ile birlikte tüm yönleri ile incelenmiş, uygulamadan örnekler ve Yargıtay kararları ile açıklanmaya çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

- ALBAYRAK Mustafa, **Notlu Atıflı Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, Ankara 2011.
- ARTUK, Mehmet Emin/GÖKÇEN, Ahmet/YENİDÜNYA, Caner, **Uygulamalı Ceza Hukuku**, Ankara 2007.
- , 5237 Sayılı Kanuna Göre Hazırlanmış Ceza Hukuku Özel Hükümler, Ankara 2006.
- AYDİL, Ertan, **Yetkili Kamu Görevlisinin Resmî Evrakta Sahtekarlık Suçu**, Marmara Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2006.
- BAKICI, Sedat, **5237 sayılı yasa kapsamında Türk Ceza Kanunu Genel Hükümleri**, Ankara 2008.
- , **5237 sayılı yasa kapsamında Türk Ceza Kanunu Özel Hükümleri**, Ankara 2008.
- BAKICI, Sedat/YALVAÇ, Gürsel, **5237 sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri**, Ankara 2008.
- DONAY S./KAŞIKÇI M., **5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ve Yürürlük Kanunu**, Vedat yayıncılık, İstanbul 2004.
- EKİNCİ, Mustafa/ESEN, Sinan, **Açıklamalı ve İctihatlı Sahtecilik, Hırsızlık, Gasp, Dolandırıcılık, Emniyeti Suiistimal, Bilişim Alanında Suçlar**, Ankara 2003.
- EREM, Faruk, **Türk Ceza Kanunu Şerhi, Özel Hükümler, C. II**, Ankara 1993
- EREM, Faruk/TOROSLU, **Nevzat, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Savaş Yayınevi, Gözden geçirilmiş 4. Basım, Ankara 1983.
- ERMAN, Sahir, **Sahtekarlık Suçları**, İstanbul 1987
- ERMAN, Sahir/ÖZEK, Çetin, **Kamu Güvenine Karşı İşlenen Suçlar**, İstanbul 1996.
- ERDEM, Mehmet Ruhan, **Türk Ceza Kanununun 2 Yılı**, İstanbul 2008.
- EROL Haydar, **En Son Değişiklikleri ile Madde Açıklamalı En Yeni İctihatlı Türk Ceza Kanunu**, PYS Matbaacılık, 2003.

- GÖKCAN, Hasan Tahsin/ARTUÇ, Mustafa, **Kamu Görevlisi ve Özel Soruşturma Usulleri**, Ankara 2008.
- GÖKÇEN, Ahmet, **Belgede Sahtecilik Suçları (5237 sayılı TCK m204-212)**, Ankara 2010.
- GÜNDEL Ahmet, **Açıklamalı- İctihatlı Zimmet, Sahtecilik, Hırsızlık, Dolandırıcılık, Emniyeti Suistimal Suçları**, 2. baskı, Seçkin Kitabevi, Ankara 2002.
- GÜNGÖR, Devrim, **Resmi Belgede Sahtecilik Suçu**, Ankara 2010.
- GÜRSEL, Yalvaç, **Ceza ve Yargılama Hukukuna İlişkin Temel Kanunlar**, Ankara 2011.
- HAKERİ, Hakan, **Türk Ceza Hukukunun Temel Kavramları**, Ankara 2005.
- KOCALAR Salih/KOÇ E.Ahsen, **4926 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu ve İlgili Mevzuat**, Yetkin Yayınları, 2003.
- KILIÇOĞLU, Ahmet, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 9.Bası, 2007.
- MALKOÇ, İsmail, **Sahtecilik Suçları ve Mala Karşı Suçlar**, Ankara 2008.
- MERAN, Necati, **Yeni Türk Ceza Kanununda Sahtecilik Malvarlığı Bilişim Suçları ile Ekonomi Ve Ticaret Alanında Suçlar**, Ankara 2008.
- NOMER, Ergin, **Devletler Hususi Hukuku**, 19. Baskı, İstanbul 2011.
- ÖZGENÇ, İzzet, **Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi**, Ankara 2006.
- ŞENER Nilgün, **Resmi Belgede Sahtecilik Suçu, Kırıkkale Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi**, Kırıkkale 2009.
- TAŞDEMİR, Kubilay/ÖZKEPİR, Ramazan, **Belgelerde Sahtecilik, Mala Karşı Suçlar Ve Bilişim Alanındaki Suçlar**, Ankara 1999.
- , **5237 sayılı TCK'da Açıklamalı İctihatlı Sahtekarlık Suçları**, Ankara 2009.
- TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Ruhan/ÖNOK, Murat, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, Ankara 2008.
- TOROSLU, Nevzat, **Ceza Hukuku Özel Kısım**, Ankara 2005.
- , **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara 2005.
- SOYASLAN, Doğan, **Teşebbüs Suçu**, Ankara 1994.
- DEMİRBAŞ, Timur, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara 2007.
- Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1974.

TÜMERKAN, Somay, **Dolandırıcılık Suçu (Karşılıksız Çek Keşidesi Fiilleri)**, İstanbul 1987.

YAŞAR, Osman/GÖKCAN, Hasan Tahsin/ARTUÇ, Mustafa, **Yorumlu Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, Ankara 2010.

YILMAZ, Ejder, **Hukuk Sözlüğü**, Ankara 1996.

SÜRELİ YAYINLAR VE DİĞER KAYNAKLAR

ARICA Nadir, Evrakta Sahtekarlık Suçları, **Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi**, Yıl.2002.

DÜLGER, Murat Volkan,5237 Sayılı TCK'da Kastın unsurları ve türleri özellikle Olası kastın değerlendirilmesi, **Hukuk ve Adalet Dergisi**, Sayı 5, Nisan 2005.

-----,Yeni Türk Ceza Kanununda Suç Ortaklığı, **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi** , C.1, Sayı 2, 2005

ERDAĞ, Ali İhsan, Tıp Ceza Hukukunda Belgede Sahtecilik Suçu, V. Türk Alman Tıp hukuku Sempozyumu Tıp Ceza Hukukunun Güncel Sorunları, **Türkiye Barolar Birliği**, 2008,

GÖKCAN, Hasan Tahsin, Resmi Belgede Sahtecilik Suçu, **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı 3, Ankara 2009.

GÖZÜBÜYÜK, Abdullah Pulat, Belgelerde Sahtecilik Cürümleri, **Adalet Dergisi**, Şubat 1970, sayı 2.

KAYLAN, Keskin, “Belgelerde Sahtecilik Suçları”,Türk Ceza Kanunu Reformu II,Barolar Birliği Y.71.Ankara, www.bb-ceza.adalet.gov.tr 27.11.2008.

Açıklamalı Kanun İctihat Programı-AKİP

Açıklamalı Kanun İctihat Programı-MEŞE

Açıklamalı Kanun İctihat Programı-UYAP

emsal.yargitay.gov.tr

mevzuat.adalet.gov.tr

resmigazete.gov.tr

tbmm.gov.tr

tdkterim.gov.tr

tdk.gov.tr